

శ్రీ వేంకట రంగస్వామి సద్గురుభ్యోనమః.

కైవల్యనవనీతసారసంగ్రహము.

ఇది,

కన్నుల్ నివాసులగు పోకల నారాయణస్వామినాయుని వారి నే

గణించుపడి, వారిశిష్యుడగు

పాణెంతుల్ బారాంకంగుడే సమరణపొంది,

-----:0:-----

మహాత్ములగు నిర్మలభక్త స్త్రీ శిష్యులైన కంచాల్

నివాసులగు నివాసంబు ఆధిపతులచే సరిపాడబడి,

అనంతపురం

బి. ముసుస్వామినాయుడం అండు సన్ము,

స్వామి విలాసము ప్రధాన రచయిత

ముద్రించు ప్రచురింపబడియె.

మొదటికూర్పు 1,000 కాఫీలు.

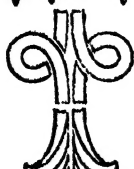
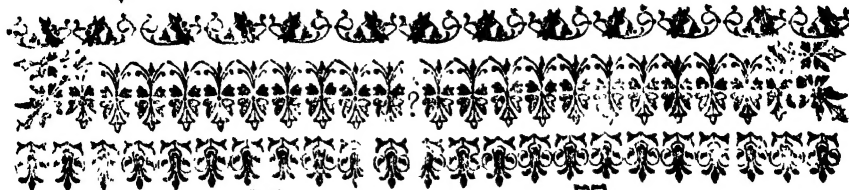
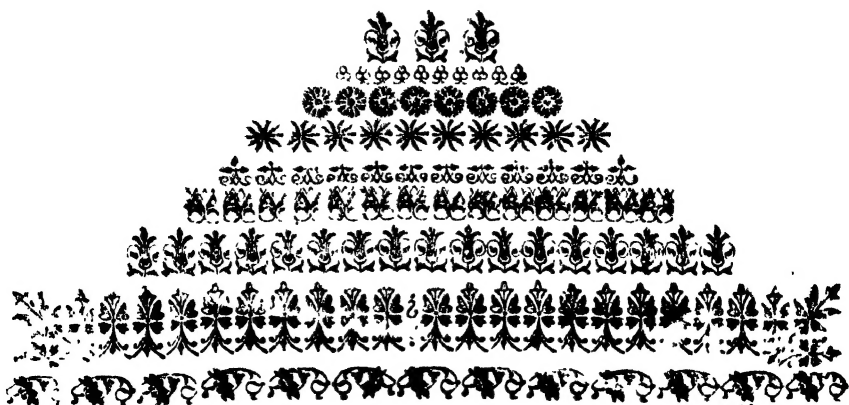
పోకల నారాయణస్వామినాయుడు.

1908 సంవత్సరం నవంబరు నెల

వీనివెలయ. 1-0-0.

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
6	5	వారి	వారిని.
7	28	యంత్రమును	యంత్రమును.
10	4	చేతను	చేతను.
10	9	నుండి	నుండి.
11	11	దండహస్తుడై	దండహస్తుడై
14	19	చేతను	చేతను.
16	18	యను	యను
16	18	పోవును	పోవును.
16	21	నుంచుకొని	నుంచుకొని.
18	8	గాను	గాను.
18	6	పోయినదా	పోయినదా.
18	11	ప్రారబ్ధమునునది	ప్రారబ్ధమునునది.
18	18	నేను	నేను
19	17	అధికార	అధికార.
21	12	యితరులను	యితరులను.
21	17	సంసారమునుంచి	సంసారమునుంచి.
21	21	నాలుగు	నాలుగు
22	16	అంతర్మనస్సకల్పములు	అంతర్మనస్సకల్పము.
22	19	స్వప్నావస్థలలో	స్వప్నావస్థలలో.
23	18	యుక్తాను	యుక్తాను
24	6	వారలను	వారలను
24	6	నసహ్యగానుండు	నసహ్యగానుండు
25	6	తెలిసికొనుట	తెలిసికొనుటయే
25	19	సంభవించును	సంభవించును
25	19	గనుక	గనుక
26	18	విశ్వాసములనుంచి	విశ్వాసములనుంచి
27	5	నిద	నిద

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
27	19	వడగుండ్లు	వడగుండ్లు
28	8	పంచకోశములను	పంచకోశములను
28	19	చిరమను	చిరమను
29	6	సున్నవని	.
30	7	జగజ్జీవ	జగజ్జీవ
31	9	కేవలమృతి	కేవలమృతి
31	18	ప్రపంచములను	ప్రపంచములను
31	21	మయ్యెను	మయ్యెను
32	5	గలిగెను	గలిగెను
32	17	మాయను	మాయను
34	7	కూటకాడనియు	కూటకాడనియు
34	17	అపరిచ్ఛిన్నాడను	అపరిచ్ఛిన్నాడను
35	4	తైజసాడనియు	తైజసాడనియు
35	8	మాయను	మాయను
35	18	చిదాభానుడను	చిదాభానుడను
35	17	మాయను	మాయను
36	7	స్థూల	స్థూల
36	19	గించెను	గించెను
36	23	స్థూల	స్థూల
37	2	అందుచేత	అందుచేత
37	12	స్పృశ	స్పృశ
37	15	అపంచీకృత	అపంచీకృత
37	17	స్థూల	స్థూల
38	1	అంతఃకరణములలో	అంతఃకరణములలో
40	18	గనుక	గనుక
40	23	బున్ను	బున్ను
41	19	దృశ్యమాను	దృశ్యమాను
41	22	వాగ్దేహము	వాగ్దేహము

అం.	పం.క్రీ.	తప్ప.	ఒప్ప.
41	23	పలస	పలస
43	6	సన్నిధానమునందు	సన్నిధానమందు
44	2	సర్వ	సర్వ
44	3	నీయేడున్న	నీయేడున్న
46	14 & 15	కూటస్థుడున్న	కూటస్థుడున్న
46	16	సకల	సకల
46	23	అతీతమయిన	అతీతమయిన
47	3	అనుభవమున్న	అనుభవమున్న
47	3	గనుక	గనుక
48	5	బ్రహ్మనందాసుభవ	బ్రహ్మనందాసుభవ
48	19	అదియేలాగు	అదియేలాగు
49	20	జీవమ్మ క్షేలున్న	జీవమ్మ క్షేలున్న
50	19	తానని	తానని
53	3	లోను	లోను
54	5	దాను	దాను
54	12	ఆసంకల్ప	ఆసంకల్ప
54	17	ఆసుఖయులో	ఆసుఖయులో
55	7	కార్యమును	కార్యమును
55	8	ఇదియును	ఇదియును
55	11	జన్మములేదనుట	జన్మములేదనుట
57	5	సుఖసమాధి	సుఖసమాధి
60	8	దేహ	దేహ
60	15	వచ్చును	వచ్చును
60	17, 19	వాయుమును	వాయుమును
60	23	రాజన	రాజన
61	7	లక్ష్మ	లవాక్య
61	13	వచ్చును	వచ్చును
62	6	దెలుసుకొని	దెలుసుకొని

క్ర.సం.	పం. కి.	తెలుగు.	ఒక్క.
62	7	సుండుమని	సుండుమని
62	20	కించెడ్డి	కించెడ్డి
64	8	గనుగొను	గనుగొను
64	14	యాపమును బెలుసుకొను }	యాపమును బెలుసుకొను }
64	15	బెలుకుకొన	బెలుసుకొనక
65	3	కొనవలెను	కొనవలెను
66	21	అనునప్పుడు	అనునపుడు
68	10	సకలమున్ను	సకలమున్ను
68	14	శివంపవరం	శివవరం
70	1	అనునది	అనునది
71	8	విడుచుచును	విడుచుచును
71	22	అనత్తుచిత్తులు	అనత్తుచిత్తులు
71	22	రెండును వేరనినను	రెండును వేరనినను
72	2	వేరైన	వేరైన
72	4	అనందమునకు	అనందమునకు
72	5	అప్పట్లో	అప్పట్లో
72	10	దెవ్వియైన	దెవ్వియైన
72	28	తెలుసుకొనవలయును	తెలుసుకొనవలయును
74	8	నందులేక	నందులేక
75	17	నిరాకారుడను	నిరాకారుడును
87	9	వలెను	వలెను
77	10	సుండు	సుండు
77	15	తానేలాను	తానేలాను
78	7	భుండుముద్రముగా	భుండుముద్రముగా
78	17	దోచినది	దోచినది
79	28	స్మృతిలా	స్మృతిలా
80	7	వలెను	వలెను

పుట.	పం. కె.	తెప్ప.	ఒప్ప.
81	2	వారక	వారిక
81	14	తొలుగదని	తొలుగదని
81	22	తెలుసు	తెలుసు
81	27	ఇంసు	ఇందుకు
82	6	కైసం	కైవం
72	10	ధిక్కై	ధిక్కై
82	11	నిసదా	నిసదా
83	6	అగమములు	అగమములు
83	7	అవాహనము	అవాహనము
83	14	నుండుయే	నుండుటయే
83	15	కైప్పను	కైప్పను
83	15	స్మకానములు	స్మకానములు
84	5	అదిమాలమైన	అదిమాలమైన
84	7	వసుదేవుడు	వసుదేవుడు
85	14	విచారజ్ఞానము	విచారజ్ఞానము
85	14	చెయ్యట	చేయట
86	5	ఉపసంహార	ఉపసంహార
86	12	“ఛాందోగ్యోపనిషత్తు	“ఛాందోగ్యోపనిషత్తు
86	21	అంతకరణము	అంతకరణము
87	8	యానముగా	యానముగా
87	21	నుచి	నుచి
88	2	యుండుటను	యుండుటను
88	12	అక్రద్ధ	అక్రద్ధ
89	18	వినబడిన	వినబడిన
90	19	వెనుక	వెనుక
90	21	చేరి	చేసిరి
91	4	సుమపి	సుమపి
92	5	అనగా	అనగా

క్ర.సం.	పం.క్ర.	తప్పు	ఓప్పు
91	12	అన్నము	అన్నము
92	16	తెలుసుకో	తెలుసుకో
92	28	ప్రతిష్ఠగా	ప్రతిష్ఠగా
93	4	జలమును	జలమును
93	9	ఆకారణము	ఆకారణము
93	11	కారణమును	కారణమును
93	12	కొనుము	కొనుము
94	28	కారణరూపము	కారణరూపము
94	11	పువడేశము	పువడేశము
94	17	తెలుసుకో	తెలుసుకో
95	12	తెలుసుకొనుట	తెలుసుకొనుట
96	1	అసక్తు	అసక్తు
96	17	చెట్టుయొక్క	చెట్టు
96	18	అణి	అణి
99	18	ఆపురుషుడు	ఆపురుషుడు
99	22	పుత్తరపు	పుత్తరపు
100	18	యిటువాని	యిటువంటివాని
100	21	బ్రహ్మ	బ్రహ్మ
101	2	అదే	అదే
101	15	తారతమ్యమును	తారతమ్యమును
102	7	నూత్నము	నూత్నము
102	7	అదియే	అదియే
102	10	సమమగు	సమమగు
102	11	విద్వాంసుడు	విద్వాంసుడు
102	11	జ్ఞాని	జ్ఞాని
102	18	అడుగగా	అడుగగా
102	20	అగ్ని	అగ్ని
102	22	చేసుకొనుచున్నాడు	చేసుకొనుచున్నాడు

శ్రు.ట.	సం.క్రి.	త.ప.ప.	ప.ప.ప.
102	23	వాద	వాద
103	8	సత్య	సత్య
208	13	చేనటవలన	చేసుటవలన
103	19	తెలుసుకున్నాడు	తెలుసుకున్నాడు
103	3	యెన్నిదివిధములు	యెన్నిదివిధములు
104	14	నట్టైన	నట్టియన
104	15	దేహమో	దేహమో
105	8	భజించి	విభజించి
105	8	తెలుసుకొనునది	తెలుసుకొనునది
105	9	తెలుసుకొను	తెలుసుకొను
105	10	తెలుసుకొన్నయడల	తెలుసుకొన్న
105	19	అప్రత్యక్షమైన	అప్రత్యక్షమైన
105	20	తెలుసుకొన్న	తెలుసుకొన్న
105	22	తెలుసుకొనుటయే	తెలుసుకొనుటయే
103	14	స్వరూప	స్వరూప
107	1	తెలుసుకొనడమే	తెలుసుకొనడమే
107	21	సుఖ	సుఖ
108	14	అజ్ఞానదశలో	అజ్ఞానదశలో
108	15	యనవచ్చు	యనివచ్చు
108	15	పుష్టి	పుష్టి
108	19	దేహదారుఢ్యమును	దేహదారుఢ్యమును
110	5	వినకడియకాపత్తి	వినకడియకాపత్తి
110	11	అతను	అతను
110	15	వినకడి	వినకడి
110	16 & 17	తెలుసుకొనబడిన పదార్థమును	తెలుసుకొనబడిన పదార్థమును
113	5	బుద్ధివృద్ధిపరిహరించు	బుద్ధివృద్ధిపరిహరించు
114	22	అజ్ఞానమే	అజ్ఞానమే

పుట.	పంక్తి.	తప్ప.	వి.ప.
115	1	అజ్ఞానమే	అజ్ఞానమే
115	2	డిటా	డిటా
115	3	స్వస్వరూపగంధ	స్వస్వగంధ
115	4	అజ్ఞానమే	అజ్ఞానమే
115	4	రసరూపముగా	రసరూపముగా
115	7	అజ్ఞానమే	అజ్ఞానమే
115	11	తెలుసుకొనుటయే	తెలుసుకొనుటయే
115	14	ఈప్రకారమే	ఈప్రకారమే
115	17	యఖండాకారం	యఖండాకార
117	10	అధ్యాన	అధ్యాన
117	18	భూతములయినది	భూతములైదును
118	21	స్వరూపానందము	స్వరూపానందము
119	7	అంతర్భక్త్యాను	అంతర్భక్త్యాను
119	2	అంతర్దృక్త్యాను	అంతర్దృక్త్యాను
119	5	అంతర్దృక్త్యాను	అంతర్దృక్త్యాను
119	22	చంపబడిన	చంపబడిన
121	18	ఆశేషవాసనా	ఆశేషవాసనా
121	21	బొందును	బొందును
122	2	కర్మములకున్న	కర్మములకున్న
122	21	వివేకికి	వివేకికి
123	6	కున్దుడను	కున్దుడను
123	2	ఆశబ్ద	ఆశబ్ద
124	5	సమాధులను	సమాధులను
124	7	నిర్వికల్పమును	నిర్వికల్పమును
124	19	స్వరూపమునందు	స్వరూపమునందు
124	20	వస్తువేదానని	వస్తువేదానని
140	5	ప్రకూతుక	ప్రకూతుక
140	9	డిటా	డిటా
140	11	డిటా	డిటా

46, 47, 54, 58, 70, 72 పేజీలలో “సారవల్లగహమును” అను పదమును సారసంగ్రహము అనిచదువుచు

80, 88, 91, 151, 162, 140 పేజీలలో “కైవల్యనవనీత” అనుపదమును కైవల్యనవనీత అనిచదువుచు

ఉమామహేశ్వర పీఠముయొక్క భక్తులచందా

			రు.
1. నిజానంద అభయులు	...	...	20
2. విద్యానంద అభయులు	...	...	20
3. పురవకొండ మేదర నాగప్పగారు	...	...	15
4. ఆత్మకూరు నారాయణశింగ్ గారు	...	...	15
5. బుక్కాపురం అశ్వర్థంగారు	...	...	10
6. డిటా. వెంకటప్పగారు	...	...	10

పాఠ కు లు.

1. ఆమిదాలరెడ్డి మల్లికార్జునశాస్త్రి	...	...
--------------------------------------	-----	-----

గురుపారంపరం.

శ్రీకైలాసమందు పుదయించిన పుమా మహేశ్వరులు. వారి శిష్యులు నందికేశ్వరులు, శారి శిష్యులు సనత్కుమారులు, వారి శిష్యులు నూత ఋషి, భగవాన్ నాథులు, తరువూర సిద్ధులు. వారి శిష్యులు ఆరుళ్ మునివరులు వారి శిష్యులు కళూర్ మునివరులు, పరమునివరులు, తిరుప్పణాంతాళర్, మధుర పుంజమునివరులు, తిరునటరాజర్, శివప్రకాశం, స్వరూపానందస్వామి, తత్వరాజస్వామి, శాంతలింగస్వామి, కుమారదేవర్, చిదంబరస్వామి, నారాయణదేశికస్వామి, తాండవరాయస్వామి యీ పరమున తాతప్పమెయిజ్ఞానపరదేశి, తిల్లినాయస్వామి, వేంకటరంగా దేశికస్వాములు, ప్రణవానంద అభయులు, నిజానంద అభయులు.

శ్రీవేంకట రంగానంద సద్గురుభ్యానమః.

కైవల్యనవనీతసారసంగ్రహము.

గణపతిస్తుతి.

ఉ॥ శ్రీగణనాథువేదపరిశిష్టగుణైకసనాథుసంతతం । బాగమకోటిపూజ్య
సముదంచిత తత్వకథేజ్యజ్ఞానసం । యోగనియోక్తునేద్రికరణోద్ధతి
గొల్పెద దంతవక్త్రునిం । తేగురుభక్తికారణమతిస్పరమైక్య సదుక్తి
రక్షిస్తే ॥

గురుస్తుతి.

ఉ॥ వంకరలేనినిత్య నిరవర్యనిజమల శుద్ధసత్వరూ । పాంకురమైనజ్ఞాన
విభవాభ్యుదయంబుగబుట్టినాకుని । శృంగశివైక్యబోధనువెనగ్గనునట్టి
మతిన్నిగుఱ్ఱుశ్రీ । వేంకటరంగదేశికు నవీనపవాంబురుహంబు బూ
నెదన్ ॥

ప్రతిజ్ఞ.

మ॥ మునువేదాంతరహస్యమండలమున్ గంబూరంగనాట్యుల్సనా । తన
ధర్మజ్ఞులుగూర్చి పేర్చిరిటడతాత్పర్యసంతృప్తినే । పునఃసేనవనీతసార
మురసన్నూర్చిప్రబంచించితువే । కొనుడిసారరహస్యవేదులుముముక్షు
లు జన్మజాడ్యంబరన్ ॥

గర్వభంగ ప్రసంగము.

మ॥ జగతిన్నా కెనయైనకొండొకడు సద్జ్ఞానిప్రధన్దత్వవి । ద్యుగనాకూరక
సర్వమేననడువేదాంతంబువాక్కున్ముమేలుగభూమిన్వహించుశేష
ఫణిచెల్వంజూచి వర్షర్తువం దగుకర్తంబుల నెట్టియెత్తునటు మన్నుం
గాదె తర్కింపగన్ ॥

—(*) వైరాగ్య ప్రకరణము. (*)—

(పీ ౩ క.)

ఈ గ్రంథకర్త తానుబొందిన నిరతిశయానంద సాక్షాత్కార స్వానుభూతి ప్రత్యక్షమును ముముక్షులు కరతలామలకముగ దెలిసి దానినిత్య తృప్తిసెందుటకు గృహచేసి వైరాగ్య ప్రకరణము, ముముక్షు ప్రకరణము, ఉత్పత్తి ప్రకరణము, స్థితి ప్రకరణము, ఉపశాంతి ప్రకరణము, నిర్వాణ ప్రకరణము, అనంబరగు పట్నీకరణంబులచేత బ్రకాశించు నీగ్రంథము ను రచించుట కారంభించి, పూర్వజన్మ సంస్కారఫలముచేత కించిదావరణ విలక్షణముబొంది యాత్మానాత్మ విచారణచేయ నుద్దేశించి వచ్చు శిష్యునకు బ్రపంచవైరాగ్య ప్రకరణమును బోధించుచున్నారు.

శ్లో॥ దేహఏవాత్మపిణ్డేయో । భోగప్రాప్తిస్తునిర్వృతిః ।

శరీరాపేక్షయామర్త్యా । మృతానాయాంతివిప్లవే ॥౧॥

మోహమేతాదృశంహిత్యా । ముక్తిమిచ్ఛంతియేనరాః ।

తేధికందేవసదృశా । శాంతదాంతసమన్వితాః ॥౨॥

శ్లో॥ ఉత్పత్తిస్థితిలయాస్సంతి । మర్త్యానాంప్రిదివౌకసాం ।

ఏతేషుత్రిషుకాలేషు । దుఃఖయేవసుఖంసహి ।

అజ్ఞానాదేవంజీవన్మసంప్రాప్తా విషయానపి ।

ఉజ్జ్వల్యాశ్రిగురుంభ్యాత్వాసాహాయ్యంప్రాప్యసద్గరోః ।

ప్రసాదేననరోముక్తోభవరోగావివర్జయేత్ ॥

—(*) వీనికి వివరము. (*)—

ప్రశ్న. దేహమేయాత్మయా ? బహిరంతరముననితరాత్మలేదా ?

ఉత్త. కరణములుండుటచేతనే దేహమేయాత్మయనిచెప్పకూడదు. బహిరంతరముననితరాత్మవేరులేదు.

ప్రశ్న. మనస్సొకటియేకాని యితర కరణము లెవ్వియునులేవు. భోగములయందు స్త్రీసంయోగమేముక్తి, వారిసర్వదా మననము చేయుటయేవిద్య, సర్వకాలసర్వావస్థలయందు వారి విచారము వలని శరీరము శుష్కించుటయేతపస్సు, ఎల్లప్పుడు వారితో సరసస్థితిపములు సలుపుచుండుటయే జీవన్ముక్తి, సదావారలకు నాలింగన సుఖలోలాయ మానుడుగా నుండుటయే విధేహముక్తి, వారు ధరియించియుండు పుష్పసుగంధవాసనల నాఘాఘ్రిణించుటయే స్వర్గభోగము, వారియధరపానమే యమృతపానము, యిట్టి సౌఖ్యములకు వేరై నవాడు సరకమునుబొందును, మఱియు గిట్టువారు పుట్టుటయేలేదు, అట్లుపుట్టినయడల పూర్వపు వివేకమిప్పుడుండవలెను, ఆవిధముగా లేనందున దేహమే యాత్మయనియు, భోగమేమోక్షమనియు, గిట్టువారు మరల పుట్టరనియు, వచించుటయే యదార్థమగునుగదా ?

ఉత్త. అది భ్రాంతినుమా “సత్యంవదధర్మంచర స్వాధ్యాయాన్యామరః” అను న్యాయముండుటవలన సత్యములాడుచు ధర్మమార్గ ప్రవర్తకులైయుండవలయును. ఆమార్గము నవలంభింపక పశుపక్షులవలె వివేకశూన్యులై జిహ్వావస్థ తత్సురులై వృధాకాలయాపనముజేయువారికి సరకమేగాక మోక్షముసిద్ధించనేరదు. అయితే మనము మృతినొందినవెనుక మనకుండు స్థితిమెయ్యది ? మన

మెచటనుండి వచ్చిన వారము మనగతి యేదీయని విచారింది గ్రహించక బుద్ధి శూన్యమై యుండుటయే యిట్టి యన్యములకు హేతువగును.

ప్రశ్న. అదియేప్రకారము?

ఉత్త. దేహమే వివేకముగల యాత్మయని చెప్పెడి పక్షమున దేహ ముండు పర్యంతము వివేకముండవలయును, అలాగు కనపడదు. దేహము నశించినపుడు వివేకవంతమైన ప్రాణము దానిని విడిచి పోవుటచేత దేహములోని జ్ఞానస్వరూపుడైన దేహితా నెకడు న్నాడనియు వాడు యీ దేహమును విడిచి యన్యదేహమునకు బోవుటవల్ల యీదేహము నిశ్చేతనమగు శవమైపడి యున్నదని యు, దేహమాత్మకాదనియు, జడమనియు, గ్రహించి సందేహ మును తొలగించు కొనవలయును.

ప్రశ్న. స్త్రీభోగమే మోక్షమా ?

ఉత్త. అది మోక్షముకాదు.

ప్రశ్న. అది యేలాగు మోక్షముకాదు ?

ఉత్త. మలమును భుజించుట కిచ్చయించి సంచరించు సూకరము తది తరులచే వినర్జింపబడిన యశుద్ధముల భక్షణమొనరించి ఉష్ణముచే తపింపుచు దారిలోని జలదారి బురదనుజూచి యందులో బడి పొరలి యాయశుద్ధ జలమునుద్రావి నిజవరితాపంబును బాపు కొనినుఖించుచుండునట్లు మూఢుడైనవాడు రక్త, మాంస, మల, మూత్ర, శోణిత, దుర్గంధములచే నిండి యనేక జన్మసంచితుల గు పంచమహాపాతకముల నెకటిగాజేర్చి బ్రహ్మసృష్టించిన స్త్రీ యంత్రమనుజూచి నుఖమనిభ్రాంతి నొంది యాస్త్రీయధరపానం

బొనర్చి, స్తనపూపంబులగుమాంసఖండంబులకాసక్తుడై యశుద్ధయు క్తంబులగు దానిపాదంబుల కన్నుల నెత్తుకొని దానియోని కూపంబునంబడి, సవా యిదియే సుఖకరంబని యెంచి రమించుచుండును. పరిశుద్ధమైన మోక్షేచ్ఛగలవారలు శుద్ధుడు నిత్యమనగు పరమేశ్వరానుగ్రహమునెండి దాసోహమ్మని బిరుదువహించిన విజ్ఞుల నవలోకించి పూజించుచు వారివలన నిత్యసుఖదాయకంబగు మోక్షసాంబ్రాజ్య సుఖమును బొందుదురు. ఆప్రకారముగా భోగముమోక్షమనివచింపగూడదు.

మరణమునెండినవారు పునర్జననము బొందుచున్నారను నదియే నిశ్చయము.

ప్రశ్న. అలాగుమృతిజెందినవానికిపునర్జన్మమేప్రకారముగావచ్చుచున్నది?

ఉత్త. జాగ్రదవ స్తయందు మనోరాజ్యముజేయునపుడు జీవుడు పేక్షించు ఏదార్థములు జాగ్రదవ స్తనువిడచి స్వప్నావస్థయందు నిక్కిముగా జూచి యనుభవించు రీతి యీజన్మములోని యాశక్తిలోనగు వాసనలేమరణాంతరము పునర్జన్మమునకు కారణభూతములై యందు కుదగిన స్థూలశరీరములను మరలధరించి వానిసనుభవింపవలసినది వశ్యకమగును.

ప్రశ్న. మృతిజెందినవారు మరల నుద్భవించుట నిశ్చయమైతే పూర్వజన్మ జ్ఞానమిపుడుండవలయునుగదా?

ఉత్త. పూర్వమందు గతించిన పుత్రమిత్ర కళత్రాదులను జననీజనకులు స్వప్నావస్థయం దగుపడేకాలమందు వారలతో యదార్థముగా సంభాషించుచున్నపుడు యెవరును యిది మిథ్యయని యెందుకు చెలిసికొనలేదు. జాగ్రదవ స్థలో ఏడుమృతిజెందిరని యెరిగియుండిన

జీవుడే స్వప్నములో నిజమనియే వీక్షింపుచున్నాడు. గాని జాగ్రదవస్థలో జరిగినకార్యములను విస్మృతిజెందుచున్నాడు. ఈకారణముచేత గిట్టినపారు మరల పుట్టినను పూర్వజన్మవృత్తాంతము యీ జన్మమందు కనపడదనునదియే నిశ్చయము.

ప్రశ్న. అలాగు కనపడకుండుటకు కారణమేమి ?

ఉత్త. ఈజీవుడు ఘోరదేహముతోకూడి జాగ్రదవస్థయందు యింద్రియవ్యవహారములను జరిపి స్వప్నావస్థయందు ఘోరదేహమును వదిలి సూక్ష్మదేహమును అవలంబించినందువల్ల పూర్వావస్థయందుండిన జ్ఞాపకములు స్వప్నావస్థయందగుపడుటలేదు. ఇదే ప్రకారముగా సప్తవిధములైన జన్మములందుండిన జ్ఞాపక శక్తులొక శరీరమువిడచి మఱియొక శరీరమును ప్రవేశించు నపుడు జీవుడు మరణావస్థలోబడు కన్యములచేత పూర్వజన్మజ్ఞానమును బొందలేడు. అట్లు బొందకున్నను పైకారణములనుబట్టి గతించినవానికి పునర్జన్మమున్నదనియే సిద్ధాంతమని యంగీకరించబడినది.

ప్రశ్న. అయితే కొందరు దేవభోగములనుగురించి యాగాది కర్మములు జేయుచున్నారే అందుచేత సుఖములేదా ?

ఉత్త. ఆదేవజన్మమునందును సుఖములేదు. ఏలాగనిన దేవయోనిలో నిర్మించునమయమందును దుఃఖముగలదు. జన్మించు కాలమందు దుఃఖము స్థితిసమయమందు బ్రహ్మాదిదేవతలకున్ను ఋషిశ్వరులకున్ను సంభవించు యన్యోన్యశాపములచేతను ఒకరి భార్య మొకరపహరించుటచేతను రాక్షసులు తమభోగభూమిని యుత్థాతనచేసి కొనికొట్టి తరిమివేయుదురనే భయముచేతను దుఃఖములేతప్ప కించిదపి సుఖములేదు. మరణ కాలములో పూర్వము చేసి

యుండిన యాగాదికర్మములచేత ౭౧ చతుర్వ్యగములనంద భోగ మనుభవించి తీరినపిదప అచ్చటయుండు దేవతలచేత పెట్టిత్రోయ బడి నక్షత్రములై తలక్రిందుగా భూమిమీదమండిపడినపుడు యా యానందమును విస్మృతిజెంది యనిత్యముగాబోవుటచేతను, విస్మృ టయుద్భవించుకాలములో పూర్వము పశుబంధనము జేసిన పాప కర్మములచేత భువిలో నెట్టిలు, క్రిములుగా జన్మించుటచేత దుఃఖమ నునదియే నిశ్చయము.

ప్రశ్న. మనుష్య జన్మమున నుఖములేదా?

ఉత్త. ఈమనుష్యయోనులనుండి జన్మించుకాలమునందు జనని యొక్క గర్భమునందు కట్టువడి ఆమెయొక్క మల, మూత్ర, క్రిములచేత ను, జఠరాగ్ని చేతనుతపించి తల్లి యన్నపానాదులు తృప్తిగా భూ జించియుండినపుడు దేహమునలియిటచేత శ్వాసముధారాశయిగా విడుచుటకు కష్టపడుటచేతను ఆజనవిభుజింపని యపుడు కలుగజ డు జఠరాగ్నివలన దహింపబడు ప్రయాసముచేతను, స్రవకాల మునందు ప్రసూతవాయువుచేత త్రోయబడి గానిగెలోజిక్కిన యిక్ష్ముతిలలచందంబున యోనిద్వారముగుండాసన్నమై పర్వతము మీదనుంచి తలక్రిందుగ త్రోయబడురీతి భూమిమీద శిశువుగా బడుటచేత దుఃఖము స్థితికాలమునందు శిశువుపర్వములో గ్రహ దోషములు పక్షిదోషములాదిగాగల వానిచేతను, బాల్యవస్త్ర ణో కర్ణవేధజ్వరమాదిగాగల వ్యాధులచేత నెందు కష్టమునలన విద్య మొదలయిన కర్మలచేతను, ఉపాధ్యాయులు మొదలగువారు కలుగజేయు కష్టములచేతను, కౌమారపర్వములో ధనధాన్య ములు సంపాదించవలెనని పప్పువాంఛ మొహములచేతను, అధిస

ధాన్యార్జనకు విఘ్నములు సంప్రాప్తమౌటచేతను విషయ భోగే
 చ్ఛలచేతను, అహంకారముండుటచేతను, విద్యాభ్యాసము చేయ
 కుండుటచేతను. “విద్యావివాదాయధనమదాయ | శక్తిఃపరే
 పాంచనివీడనాయ | ఖలస్యసాధోద్విపరీతమేతత్ | జ్ఞానాయదా
 నాయచరక్షణాయ ” అను న్యాయమువలన విద్యనభ్యసించుట
 జ్ఞానోదయ ప్రాప్తికొరకేగాక కుతర్కములవలన క్షేత్రసంప్రాప్త
 మౌటచేతను, మఱియు, “అంగంగళితం ఫలితంముండంతదశనవిహీ
 సంజాతంతుండం | వృద్ధోయాతిగృహిత్యాదండంతదశినముంచత్యా
 శాపిండం ” అను న్యాయమవలంబించి వృద్ధావస్థలోకూడా శరీర
 మంత గళితమైనను శిరస్సంత తెల్లనివెంట్రుకలచేత నావృతమైనను
 దంతములంతవదలినను దండహస్తుడై సంచరించినను “ఆశాశా
 షరమందఃఖం ” బను న్యాయరీతిని అత్యాశవర్జించ కుండుటచేత
 ను అనేకవ్యాధులు బుద్ధువించుట చేతను పుత్రమిత్రకళత్రాదులకు
 రోగములువచ్చుటచేతను దుఃఖము. ఇదియునుగాక ప్రాణాధార
 ముగానుండిన పుత్రుడు మృతిజెందిన సమయములో గృహము వి
 రిగిపడుట, కృషిచేయు వృషభములు మృతినొందుట, ఋణమి
 చ్చినవారడ్లగించుట, యెపుడురాని బంధువులువచ్చుట, గేహమం
 దు నకకాపైసనను లేక యితర సదనమందస్సుడుగుట, వారలివ్వ
 కుండా పూర్వము ఋణమిచ్చిన వారలాటంకపరచడము. ఈప్ర
 కారము నానావిధములైన కష్టములచేతను, జలములో ప్రతిఫలించి
 చిన చంద్రుడు వాయువుచేత చలించు చందంబున కష్టసంప్రా
 ప్తమౌటచేతను, దుఃఖము, మరణకాలమందు వాత, పిత్త, జ్వర,
 క్షయ, గుల్మ, శూల, మొదలైన యనేకరోగములచే వ్యాప్తమై

యంతఃకరణము శిథిలమౌటవలన కాలయమునివీక్షించిన కై నడిన చుభయములచేతను ఊర్ధ్వశ్వాసములచేత శ్రమజెంది స్త్రోష్ణము లోకట్టుబడి ఆయాసమైన ప్రాణప్రయాణకాలములో నగుపడుదుఃఖములచేతను ఆవిధమున ప్రాణగమనసమయమున ఆజ్ఞేయనదిలో ను నరకములోను తప్తపాపాణములయందును, అసిష్టత్రపనములో ద్రోయబడి, యనుభవులచే శిక్షింపబడిన యాతనవల్ల దుఃఖము. ఈ రీతిగా దేహమానుషములైన ద్వివిధజన్మములుగలవారికే కష్టమైతేజ్ఞానహీనములగు పశుపక్ష్యుఘ్నాపరాదులు దుఃఖసముద్రము లో ఘునిగి, పాపకర్మమైన నరకములో బడుకన్యమింతయని వచించుటకు సాధ్యముకాదు. గనుక పునర్జన్మమురాకుండాపుండ్రమార్గమే దో దానినివిచారించి తెలిసికొనవలసినది యశశ్శక్యము. ఇందుకు వాక్యము, “ పునరపిజననం పునరపిమరణం । పునరపిజననీజత రేశయనం । ఇహసంసారేబహుదుస్తారే । కృపయాపారేపాహిమురారే ? ” గనుక జననమరణరహితమైన పరమార్థాను సంధానమార్గ విచారతత్పరుడౌట యశశ్శక్యము.

ప్రశ్న. విచారించి తెలుసుకొనుమార్గమేది ?

ఉత్త. నేను, నాది, యనుబంధములు విడిచెనేని జీవత్వం నశించును. ఈ నేను, నాది, యనుబంధములే జీవస్వరూపము. ఈరెండు విధబంధనములలో ముందు నాదియను బంధము విడువవలెను. .

ప్రశ్న. అదియేది ?

ఉత్త. భార్య, బిడ్డలు, గృహము, భూమి, ధనము, ధాన్యము, నాదియని యభిమానించుట ఆత్మకు స్వభావముకాదు. అది యజ్ఞాన మోహబంధకారబుద్ధిచేత వచ్చినది.

ప్రశ్న. వానికి వివరమేమి ?

ఉత్త. భార్యయనునది, వక తల్లితండ్రులకు పుత్రకన్యాయండుటయును, నీవైక జనసీజనకులకు పుత్రుడుగారుండుటయును, భార్యదేవూరు, నీదియేవూరు, అని యీలాగు వేరుగానండుటచేత ఆది నాభార్య యని నీకుసత్యమైనబుద్ధిరానచ్చునా, ఆభార్య నిన్నుత్యజించి పోవుచున్నది; నీవు చానిని నడలుచున్నావు; గనుక ఆదీనీకు స్వంతముకాదు. అట్టిభార్యనునాదియనిచెప్పకూడదు. మఱియు బిడ్డనునాదియని చెప్పుచున్నావే ఆబిడ్డను నీవు కలుగజేసినావా లేక నీభార్యకలుగజేసినదా, లేక యితిరులవల్ల కలిగినదా, యీప్రకారము మీయెవరిచేతను కలుగజేయబడని శిశువును వృధాయాసింపుట ప్రాంతియే, యిదిగాక స్వప్నావస్థలో వంశ్యశిశువు బ్రసవించినకై నడి యింద్రజాలుడు తిగవెద్యను చూపించుటవలె బ్రహ్మసృష్టివల్ల మీయిరువుర మధ్యనొక శిశువురీతి నగవడినదానిని నాబిడ్డయని యెల్లుచెప్పవచ్చును. వీధిలో గనబడు శిశువును నాబిడ్డయని యెవడుచెప్పును. దానివలె బ్రహ్మసృష్టివల్లవచ్చిన బిడ్డతప్ప నీబిడ్డకాదు గనుక బాలను నాదియని చెప్పట యుచితముకాదు. అలాగే గృహద్వారభూమిధనధాన్యాది సంపత్తులు సర్వమును. సీజనకువల్ల నార్జించబడినందువల్ల వివేకముచేత విచారింతునపుడు నీవతనికి బిడ్డకానందువల్ల నీవు వీనినాదియని నుడువుట యవశ్యముకాదు.

ప్రశ్న. అప్రకారముకాదు నేనేకస్తపడి ద్రవ్యముసంపాదించి బుద్ధవ్యమువలన గృహభూమి మొదలగువానిని సంగ్రహించినానే ?

ఉత్త. అలాగై నప్పటికి ఆద్రవ్యములు నీవికావు.

ప్రశ్న. అదియేలాగు ?

ఉత్త. ద్రవ్యమూలతయు రాజులకు స్వంతమైనందువల్లన ఆద్రవ్యములు కూడానావియనిచెప్పటతగదు.

ప్రశ్న. ఏతే భార్య సంతానము ద్రవ్యములనెడు ఈషణత్రయములు నాది కాదనినను, ఈదేహమైనా నాదియనిచెప్పవచ్చునా ?

ఉత్త. ఈదేహమునీది కాదు. నీవుఈదేహమును ఈశ్వరునివద్ద కార్యార్థముగాతీసుకొని వచ్చినావు.

ప్రశ్న. అదియేలాగు ?

ఉత్త. దీక్షుకాలముగా జన్మింపుట మృతిబొందుట ఈలొకైనదుఃఖము లజ్ఞెంతితిర్యగాది స్థా వరక్షులుగాబుట్టి శ్రమజెంది ఆప్రయాసము తయు కించద్వివేకముతో దెలుసుకొని ఈశ్వరునిగూర్చి ఈజన్మ సాఫల్యమాటకు నాకుమనుష్యశరీరము దయచేయవలయుననిప్రతి జన్మమందపేషించినందుచేత నీ ఈశ్వరుడు దయచేసి ఈమనుష్యశరీరమునిచ్చి నన్నుగూర్చినిష్కామ్య తపముచేసి నాయొక్కచరణ సుఖముబొందుమని యాజ్ఞాపించియున్నాడు.

ప్రశ్న. ఆప్రకారమైతే ఎవ్వరున్ను యెందుకు ఆకారణమును దెలిసికొనలేదు ?

ఉత్త. గర్భమునందు కట్టబడియుండినందుచేత జన్మించుకాలమందు ప్రసూతవాయువు త్రిప్పిత్రోయుటచేతను యోనిద్వారమిరుకు మొదలగు బాధలచేతను, ముందుండిన తలంపంతయు ఈజీవుడుస్మృతి జెంది కొంతకాలము కార్యార్థమీశ్వరునివల్ల తీసుకొన్న పాంచభౌతికమైన శరీరమును దానినిసత్యబుద్ధిచేసుకున్నందుచేత యవ్వరును ఆకారణమును దెలిసికొనలేదు.

ప్రశ్న. ఐతే కార్యార్థమనుటకుపమానమేలాగు?

ఉత్త. ఒక పురుషు యొక కార్యమును చేయుటకు నుద్దేశించి సక్రమముగా
టివానివద్ద వక కత్తిని కొన్నిదినములు పోషింపఁజేయుటగాను తీసి
కొనివచ్చి తక్షణమే ఆ కత్తిపై నపుంచబడిన ప్రియమోద ప్రమో
దముచేత పరులది, యనునదిమఱచి స్వంతమువలెభ్రమముకొని దా
నివల్లతానుదలచినకార్యములను నెరవేర్చుకొనకపుండెను. అట్లు
డగా కొన్నిదినములకు తర్వాత కత్తినిచ్చినవాడు శీఘ్రముగా ప
చ్చి తనకత్తినియ్యమని యడుగ వీడువానికత్తియనునదిన్ని తాను
పరులదితీసికొనివచ్చినదిన్ని మఱచి తర్కించు సమయములో వా
డుకోపముచేసుకొని వీనినికొట్టి కట్టపెట్టి కత్తినిలాగుకొని పోవు
చున్నాడగాని కత్తినివిడచిపోజాలదు. అప్రకారముగా నీవు ఈశ్వ
రునివద్ద యనేక జన్మములనుండి వినయముగా నడిగి ఎరవలుగా
తీసుకొన్న ఈ శరీరము నిపుడుబడిన ప్రసవమూర్ఖచేత విస్మృతి
జెంది నేను, నాది, యనునత్యబుద్ధిని స్వీకరించీయున్నావు. ఇక
నియమప్రకారము ఎరవలుగా యిచ్చిన వారువచ్చి తీసుకొనిపో
దురు. అపుడు పూర్వమువలెనే తిర్యగాది స్థావరముగా జన్మించి
అయాసముజెంది ఆగమనము పూర్వముశరీరముండునపుడే సమీ
చీనతపమొనరించి మోక్షము బొందవైతిమేయని దుఃఖించుచు ని
లచియుండవలెనేకాని వేరేమియులేదు.

ప్రశ్న. అయితే పూర్వమువలెనే ఎరవలుతీసుకొనివచ్చి విస్మృతిజెందక
మోక్షము బొందవచ్చునా?

ఉత్త. పునః ఈమనుష్యశరీరము యెత్తుట అరుదు.

ప్రశ్న. అది మేలాగు?

ఉత్త. ముందు కట్టిని ఎరవలుగాతీసుకొనివచ్చి తానుతలంచినకర్మను సంపూర్ణముచేయక, కట్టినిచ్చినపాడునచ్చి యడుగుకాలమందూ తరస్వంతమని తర్కముచేసినది విస్మృతిజెంది పునఃపానినమీసమునకుబోయి యడీగిన హాస్యగాడని కొట్టి త్రోసి విడుచునేతప్పి యప్పటికినికట్టినిమరల నివ్వడు. ఈరీతిగా ఈశ్వరుడు ఎరవలుగా నిచ్చిన దేహమును నీవు, నేను, నాది, యనియభిమానించి యజ్ఞానముచేత అబద్ధము, హత్య, చోరత్వము, మధ్యపానము, కామము, యీశించమహాపాతకములలో మునిగి తర్కించుచుండుటచేత మరియొకసారి ఈశరీరము చిక్కుటదు స్థరముగాన ఈశరీరము వివేకము, యీశరంపపుండినపుడే ఎరవలుసాత్తని తెలిసి దేహాది ప్రపంచములోనుండు యభిమానములను వదిలి నిష్కామ్యతచే మోక్షముబొందవలెనని తెలియుము.

ప్రశ్న. అయితే నేను, నాది, యను యభిమానములేనియడల న్యవహారములంతయు నిదించువాని హస్తములోని ద్రవ్యముజూరినటువలె జూరిపడిపోవును గనుక యభిమానముండనిమ్ము అందువల్ల హానియేమి?

ఉత్త. ఒక గృహస్తుడైన బ్రాహ్మణుడు భార్యతోడ వారణాసి యాత్ర బోవనుద్దేశించి యన్యగృహమందు కాపురముండు నొక బీదబ్రాహ్మణునిపిలిచి మేము వారణాసి యాత్రజేసివచ్చుపర్యంతము మీరు బాడుగలేక మాగృహములో కాపురముండి గృహపశ్వాదుల బదిలముగానుంచుకొని మేము వచ్చినతోడనే మావద్దొప్పగించితివేని మాసముకటికి యొక వరహ సంబరము యిచ్చెదనని చెప్పి యాబీదబ్రాహ్మణుని కాపురముంచి కాశ్యాదికన్యాకుమారిపర్యం

తము సిద్ధిదేవాలయపుణ్యస్థల, తీర్థ, నిధుల, గ్రమముగా నవ్వల
 కించి కొన్ని దినములు గడచినవిమ్మట తనగృహమునకు భార్యతో
 దివచ్చిచేరినాడు. ఆ బ్రాహ్మణుని వీక్షించి కాపురముండిన బీద
 బ్రాహ్మణుడు మీరెవరని యడుగఁజేయు నిన్ను యీ సదనములో
 గాపురముండి కాసియూత్రకుపోయిన వారము గదా యిప్పుడు
 మేము వచ్చిచేరినాము గాన మాగృహ పశ్వాదులన్నియు
 మాకప్పుగించినసంబళము తీసికొని పొమ్మనినుమనగా ఆవాక్యము
 విని కోపముచేసి గృహమునుండి యెక్కడిది, కాపురము కూలికి
 పెట్టిపోవడ మనునదియేమి నీకేమైనా పున్నదానన్నయెనదాయని,
 ఘంటాఘోషముజేసి నీపుపూర్వమే యీగృహము విక్రయించి
 పోయినావే దానికి విక్రయ సాధనమున్నదని యభిమానించి త
 ర్కించి సంభాషింప దానిని విని కాసియూత్ర జేసినవారు న్యాయ
 స్థలమునకుబోయి మొరపెట్టిగా యీమొరనువినిన న్యాయాధిప
 తులు పంచకర్తవముచేసిన బీద బ్రాహ్మణుని పట్టపక్షిమృగి నాచా
 రించి నీతడా న్యాయాధిపతుల వీక్షించి పీరు యాత్రకుబోయి నమ
 యమందు. విక్రయించి పోయినారేకాని నన్ను కాపురముంచి పో
 లేదని తప్పుసాధనంచూపింపగా దానినిచూచిన న్యాయాధిపతులు
 దీనికి సాక్షిముఖాంతరము కావలెనని ప్రక్రియింటివారిని పిలువ
 చి మీకు యీసంగతి తెలుసునాయని యడుగ వారు న్యాయా
 ధిపతి నవలోకించి వీనిని గాపురముంచి పోయినారేగాని గృహము
 విక్రయించలేదని చెప్పినారు దానిని వినిన న్యాయాధిపతులు ఆ
 కిపట బ్రాహ్మణుని బట్టి కారాగృహములోనుంచి నీవు స్వేచ్ఛేతువు
 గా నొకర్దిద్రవ్యము నపహరించి కొరక్తుత్పన్నసాధనమును సృజించి
 . (3)

నందువల్ల నీకధికమైన యపరాధము విధింపబడినది. ఈవిధించిన యపరాధము ద్రవ్యవస్తువులు చేరు పర్యంతము కారాగృహములో నుండి యాజ్ఞాపించిన వడ్డికిగాను చేర్చబడునని గ్యాయాధిపతులు తీర్మానించిరి. ఆ ప్రకారముగా దేహాదిప్రపంచ వ్యవహారములో నెవరికైనను నాదియని యభిమానముండెనేని మూలద్రవ్యమైన మోక్షఫలముచెడి వడ్డియైన నిత్యస్వానుభవమున్ను పోయినదా దుఃఖములోనే ముఱిగియుండురు.

ప్రశ. అయితే అభిమానము దొలగు విధమేమి ?

ఉత్త. శరీరమాదిగాగల యంతర్బంధనములను ఈషణత్రయములైన బాహ్యబంధనములనన్యములని దెలిసి వానిలోనేను, నాది, యనే యభిమానములు విసర్జించి నీనిని మనకు ప్రారబ్ధమనునది క్రమము గాతొలగించు ననేది నందేహములేదు. ఇది అంతయు స్వస్థము లో కన్నవస్తువులవలె యగునని తలంచి వానిలో ఆగామి కలుగ కుండా బ్రహ్మధ్యానమందను దినమభ్యసించుటయే యభిమానము దొలగుమార్గము.

ప్రశ్న. అభిమానము లేకుండా యనుభవించుట యేవిధము ?

ఉత్త. చింతపండు బొబ్బడకై వడ్డి తామరదళమందు నెలచిన జలంబుభంగి బురదలోనుండు కుంభకారక్రిమివలె నేను, నాది, యనుబంధము లంటి యంటక వేదాంత శాస్త్రమును సద్గురుమూలముగా శ్రవణాదులవశ్యము చేయవలసినది సిద్ధము.

•(*) వై రాగ్యప్రకరణముసంపూర్ణము. (*)—

II ముముక్షు ప్రకరణము.

పూర్వము చెప్పిన ప్రకరణమువల్ల దేహాది ప్రపంచ మనిత్యమని యు దేహి ఒకడే నిత్యమని యొక విధముగా తెలిసినశిష్యునకు మోక్షాపేక్ష కలుగునటుల ఈదిగువ ముముక్షుప్రకరణము చెప్పుచున్నాడు.

శ్లోకః॥ సగురోః కరుణాద్భవేః శాస్త్రభ్యానవిచారతః నిత్యసత్య ప్రవ త్తస్య జాయంతే శ్రవణాదయః శ్రవణాదేస్సముద్భూత స్త్వను బంధచతుష్టయః చతుర్భ్యోష్యనుబంధేభ్యో మోక్షాపేక్షప్రజా యతే అన్వేషయ తశ్చివ్యస్య స్వయమేవాగతోగురుః తాదృశం గురు ముద్వీక్ష్య నమస్కృత్య సుమానసః ఇమంమూయావృతం మాతః పంచకోశైః ప్రవేష్టితం మాంసాహి కృపయాన్వామి మాయాదీపరిహృత్యచ । అపృచ్ఛద్దేహ్యపదేశ । మేవంసంప్రా థ్యభక్తిమాన్ ॥ ఉపవేశయిత్వాఛాత్రం తర్తుంసంసారవార్షిధిం శాంతోదత్వాజ్ఞానదీప్తోం గురుణాప్రయతీకృతః॥

—(*) వీటికివివరము. (*)—

ప్రశ్న. నద్గురువువల్ల శాస్త్రశ్రవణ ముద్భవింతుటకు పూర్వమందు చేయ వలసినకార్యమేమి?

ఉత్త. అనుబంధ చతుష్టయములను సంధానము చేయవలయును.

ప్రశ్న. అనుబంధ చతుష్టయములెవ్వి?

ఉత్త. అదికారవిషయము, సంబంధము, ప్రయోజనమను నాలుగు శాస్త్రారంభమునకు ఫలముగనుక నాలుగు అవశ్యకము.

ప్రశ్న. అదియేలాగు?

ఉత్త. శాస్త్రార్థము చేయుపురుషునకు ఫలలక్షణము గానుండుటయే ప్రయోజనము. అప్రకారము ప్రయోజనము లేనియడల యొక దానిలోనైనా ప్రవృత్తియుండనేరదు.

ప్రశ్న. ఈశాస్త్రమున కధికారము ?

ఉత్త. సాధనచతుష్టయ సంపత్తిగలవాడును, యుక్తియుక్తుడును, విద్వాంసుడును, మేధావియుగానుండు పురుషుడే అధికారి.

ప్రశ్న. విషయమననేమి ?

ఉత్త. జీవబ్రహ్మైక్యముగా నుండే చైతన్యమే విషయము. మరియే స్వరూపమును సకలవేదోపనిషద్ధర్మముల బ్రతిపాదించుచున్నో అద్వైత విషయము.

ప్రశ్న. సంబంధమననేమి ?

ఉత్త. యిప్పుడు చెప్పబడిన జీవబ్రహ్మైక్యమైన వస్తువునకున్న, యానస్తువును బ్రమాణముగాఁ జెప్పు శాస్త్రమునకున్న అభేదముగా నుండుటయే సంబంధము.

ప్రశ్న. ప్రయోజనమననేమి ?

ఉత్త. ప్రత్యేకాత్మ బ్రహ్మైక్యానుభవముఁ బొందుటయే యానందము. ఆయానందానుభవముచేత సకలసంసారబంధములఁ గొలగియుండుటయే ప్రయోజనము. ఎవడో సాధనచతుష్టయములను బొంది యున్నాడో వానికే యీప్రయోజనము సిద్ధించును. ఈనాలుగు సాధనములలో నొకటి లోపమైనను సిద్ధించదు. యీనాలుగు సాధనములు కలిగినవాడే వేదాంతవిచారమున కధికారి.

ప్రశ్న. ఈసాధన చతుష్టయము లెప్పుడు సంపాదించవలయును ?

ఉత్త. శ్రవణముశకంఠే పూర్వమే సంపాదించుకొని తదనంతరం శ్రవణమునకు ప్రవేశింపవలయును లేనియడల జ్ఞానముద్భవించనేరదు.

ప్రశ్న. సాధనచతుష్టయమనేమి?

ఉత్త. నిత్యానిత్యవస్తువివేకము, ఇహమూత్రార్థఫలభోగ విరాగము, సమాది పట్కనరిపత్తి, ముముక్షుత్వమను నాలుగు.

ప్రశ్న. ఈనాలుగు సాధనములలో నిత్యానిత్య వస్తువివేక మొకటన్నచాలదా? ఎందుకుగాను నాలుగు సాధనములు సంపాదించవలెను?

ఉత్త. ఒకటిచాలదు. ఈలోకములో శాస్త్రజ్ఞులకు నిత్యానిత్య వస్తువివేకము కల్గియుండియు, వారు విషయానక్తి కలవారై కామ్యకర్మములు జేయుచున్నారు, అందుచేత వారికి నధికారత్వమగు పడలేదుగనుక కైవల్యసాధనమున్ను గావలయును.

ప్రశ్న. అధికారికి నీరెండు సాధనములు చాలునా?

ఉత్త. చాలవు. కొందరు ఋషీశ్వరులు యీరెండు సాధనములు గలిగియుండియు వారికినోపతాపము లే ముందుండి యితరులను శపించుటవలన వారికి నధికారత్వ మగుపడలేదు. అందుచేత మూడవ సాధనమున్ను కావలయును.

ప్రశ్న. అధికారికి నీమూడుసాధనములు చాలునా?

ఉత్త. కొందరు జడముడివేసి కృష్ణాజనము కక్షమందుంచుకొని యోగీశ్వరులను నామధేయము గలవారై సంసారమునుంచి వెలువడి విరక్తులుగాను, పుష్పశాంతులేగా నుండువారలకు ఈమూడుసాధనములు కలిగిన్ని శ్రవణమన్న లేచిపోవుచున్నారు కాబట్టి వారికి నధికారత్వము కనుపించలేదు గనుక నాల్గవ సాధనము కావలసియున్నది ఈనాల్గవ సాధనములు కల్గిన వాడే అధికారి, వానికేముక్తి, అందులోనుకటి తక్కువైనముక్తిలేదు.

ప్రశ్న. నిత్యానిత్య వస్తువివేకమునేమి?

ఉత్త. బ్రహ్మమనిత్యము, దేహేంద్రియాది ప్రపంచములంతయు యని త్యమని శృతియు క్రియన్న భవప్రమాణములచే తాదెలునుకొనుట.

ప్రశ్న. అనిత్యముచూచానిలో శృతిప్రమాణ మేది ?

ఉత్త. ప్రళయకాలముందు దేహేంద్రియాది ప్రపంచము యాభ్యంత్రపుద్గి లోనడగి ఆపుద్గితనకంటే పదంతలధికమైన యప్పులోనడగి ఆయ ప్పుతనకంటే పదింతలెక్కువైన తేజస్సులోనడగి ఆతేజస్సుతన కంటే పదంతలధికమైన వాయువులోనడగి ఆవాయువు తనకంటే పదంతలధికమైన యాకాశమునందడగి ఆయాకాశజ్ఞానములో నడ గి ఆయజ్ఞానము బ్రహ్మములో నడుగుటయనునది దెలసుకొను టయే శృతిప్రమాణము.

ప్రశ్న. యుక్తిప్రమాణమేది ?

ఉత్త. పంచభూతములేచేరి భౌతికముగా ప్రతిదినము నసించునని కను గొనుటయే యుక్తిప్రమాణము.

ప్రశ్న. అనుభవ ప్రమాణమేలాగు ?

ఉత్త. జాగ్రదవస్థలో నుండిన బ్రహ్మమైన నామరూపప్రపంచములు స్వ ప్నావస్థలో నుండిన అంతర్గత స్వకల్పముల యందు లేవు. స్వప్నావస్థలో నుండిన అంతర్గత స్వకల్పములు సుషుప్త్యవస్థయం దులేవు. సుషుప్త్యవస్థలో నుండిన యజ్ఞానము, అనందము జాగ్ర స్వప్నావస్థలలో లేదని తెలిసి చెప్పటయే అనుభవ ప్రమాణము.

ప్రశ్న. తదనంతరము బ్రహ్మము నిత్యమని చెప్పుటకు శృతిప్రమాణమేది ?

ఉత్త. ప్రళయకాలములో పంచభూతములున్న పంచభూతములకు గా రణమైన యజ్ఞానము బ్రహ్మములో నైకమై బ్రహ్మము మాత్రమే శేషించియుండునని తెలిసికొనుటయే శృతిప్రమాణము.

ప్రశ్న. యుక్తిప్రమాణమేది ?

ఉత్త. ఈభూత భౌతికములంతయు ప్రతిదినము నసించి పునరుత్పత్తియగుటకు గారణమైన బ్రహ్మమొకటియున్నదని తెలుసుకొనుట యుక్తిప్రమాణము.

ప్రశ్న. అనుభవ ప్రమాణమేది ?

ఉత్త. నిత్యత్వమైన బ్రహ్మమే భూతభౌతికములుగ నగపడినదని తెలిసికొనుటయే అనుభవప్రమాణము. ఇదియే ప్రథమ సాధనము.

ప్రశ్న. ఇహమూత్రార్థ ఫలభోగవిరాగ లక్షణమేది ?

ఉత్త. ఇహములోగలిగిన దార, పుత్ర, ధనధాన్యములలోను, రాజభోగములలోను, పరములొప్పుండగలేవతా స్త్రీలవద్దను, అమృతాది స్వర్గభోగములయందును, మల మూత్ర, వాంతి, వీనియందే ప్రకారమెవరికినాశ కలుగదో అలాగే పైవానియందు నిరాశ కలగియుండవలయునని శృతి యుక్తానుభవ ప్రమాణముచేత నెరుగవలయును.

ప్రశ్న. ఇహలోక భోగమశుద్ధమనుటకు శృతిప్రమాణమేది ?

ఉత్త. చారపుత్రాదులయొక్క శరీరమంత యుచ్ఛిష్టము, మూర్ఛ, రక్త, మాంస, మలమూత్రములజేరి యొకరూపముగా నిర్మించబడినదని తెలిసికొనుటయే శృతిప్రమాణము.

ప్రశ్న. యుక్తిప్రమాణమేది ?

ఉత్త. మేడిపండుజూచుటకందముగా కనుపడినను అదివిప్పిచూడగా లోపల క్రిములునిండి యసహ్యముగానుండునటుల, చారపుత్రాదులు చూచుటకు పౌండర్య రూపలావణ్యముగలవారైనను, లోపలమల మూత్రాదిదుర్లభములు నిండియున్నవని విచారించుటలో నసహ్య

కరమువివీటినిదాకెనేని తక్షణమే శుద్ధిచేసుకొనవలయునని దెలిసి
కొనుటయే యుక్తిప్రమాణము.

ప్రశ్న. అనుభవ ప్రమాణమేది ?

ఉత్త. వారలకు వ్యాధిపీడలుద్భవించిన కాలములో పుచ్చిష్ఠము, ముట్ట, మలము, చీము, రక్తము, మాంసము, అగుపడుకాలమందు వారలను భౌత నసహ్యగానుండుటవల్లను వారలుమృతిజెందిన కాలములో అర్ధనిమిషమైన గృహమందుంచక సూతకమని తక్షణమే త్రీకొనిపోయి స్మశానములో వేసివచ్చుటచేతను అశుద్ధమని తెలిసికొనుటయే అనుభవ ప్రమాణము.

ప్రశ్న. ద్రవ్యమశుద్ధమనుటకు శృతిప్రమాణమేది ?

ఉత్త. ద్రవ్యమునంపాదించు కాలమందు శుద్ధములేక యశుద్ధమైనకార్యములజేయుటకు ప్రయత్నపడుటలో మనస్సుకలుగునని దెలిసికొనుటయే శృతి ప్రమాణము.

ప్రశ్న. యుక్తిప్రమాణమేది ?

ఉత్త. ద్రవ్యముచిక్కినకాలమందు భార్య, బిడ్డలు, గృహము, భూములను సంపాదించుటకు ప్రయత్నకాలమందు ప్రయత్నమనుపాత బంధములచేత కట్టుబడి ముణిగి నిలచుటను దెలిసికొనుటయే యుక్తిప్రమాణము.

ప్రశ్న. అనుభవప్రమాణమేది ?

ఉత్త. ద్రవ్యముధికమైన కాలమందాత, క్రోధ, లోభ, మదములచేతనాచచ్చాదించబడి ముందువైనకదలియక యజ్ఞానాంధకారమను కూపములోబడి నానావికారముల బొందునని తెలిసికొనుటయే అనుభవప్రమాణము.

ప్రశ్న. పరలోకభోగముల శుద్ధమనుటకు శృతిప్రమాణమేది ?

ఉత్త. మనుష్యులకు గలుగు తాపత్రయములు దేవతలకు సహవృండునని తెలుసుకొనుటయే శృతిప్రమాణము.

ప్రశ్న. యుక్తిప్రమాణమేది ?

ఉత్త. దేవభోగములు మనుష్యభోగములవలె దుఃఖకరములని తెలిసికొనుటయే యుక్తిప్రమాణము.

ప్రశ్న. అనుభవ ప్రమాణమేది ?

ఉత్త. దేవతలు బుద్ధ్యాక్షిణమైనతోడనే యధోముఖముగా భూమిమీద బడుటవల్ల యశుద్ధమని దెలిసికొనుటయే అనుభవప్రమాణము. ఇదియే రెండవసాధన.

ప్రశ్న. సమాదిపట్కసంపత్తిలక్షణమేది ?

ఉత్త. శమము, దమము, వ్రశ్యత, తిలీక, సమాధానము, శ్రద్ధ, యని యారువిధములు.

ప్రశ్న. శమమనగానేమి ?

ఉత్త. గడచినకాలములో జరిగిన విషయముల నాగమనకాలమందు జరిగే విషయములగురించి చింతించునట్టిది మనస్సు వాటిని చింతించకుండునటుల నిలపినయడల ప్రకృతకాలములోనివిషయములందు మమతకలుగును. అలాగు మమలేజెందినవిషయములకు విఘ్నముసంభవించెనేని తక్షణమే దుఃఖము సంభవించును. గనుక వాటిలో నొకటియైనదలంచక మనోనిగ్రహము చేయుటే శమము.

ప్రశ్న. దమమనగానేమి ?

ఉత్త. జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియములను విషయాశక్తి జెండనీయకుండుటయే దమము.

ప్రశ్న. ఉపరతియననేమి?

ఉత్త. చేయబడు సకలకర్మముల ఫలమును జొండవలయునని యపేక్షించి చేసిన పునర్జన్మమైతి యాకర్మఫలము లనుభవింప వలసివచ్చును గనుక అట్టికర్మలను భారమనియెంచి త్యజించి ఫలము వపేక్షింపక నిశ్చరార్పణముగా జేయుటయేయుపరతి.

ప్రశ్న. తిటిక్షయననేమి?

ఉత్త. సుఖదుఃఖములు వచ్చునపుడు అవి దేహేంద్రియాదియంతఃకరణములకు స్వభావమవి సమముగా జూచి తనకీతిరులవల్ల సంకటములు కలిగినప్పటికిన్ని వారలనుశిక్షించుటకు సమర్థతయుండియు వారలకు బాధచేయక సహించుకొనియుండుటయే తిటిక్ష.

ప్రశ్న. సమాధానమననేమి?

ఉత్త. ఆర్యులనన్నిధియందు శ్రవణముచేయునపుడు యింద్రియాద్యంతఃకరణములను అంతర్బాహ్యవిషయముల జలింపకుండు విధము నిలుపుటయే సమాధానము. ఈసమాధానము లేనియడల యుభయభ్రష్టుడాను.

ప్రశ్న. శ్రద్ధయననేమి?

ఉత్త. గురువులయందును, వేదాంతశాస్త్రమందును, ఈశ్వరునియందును, నియమముగా భయభక్తివిశ్వాసములనుంచి చిత్తశుద్ధికలిగి యుండుటయే శ్రద్ధ. ఇదిగో మూడవసాధనము.

ప్రశ్న. ముముక్షుత్వ లక్షణమేది?

ఉత్త. ఈజననమరణరూపమైన సంసారవ్రవాహములో శ్రమజెంది యధ్యాత్మిక, యధిభౌతిక, యధిదైవిక మనుతాపత్రయముల చేతను చ్చి యీసంసార దుఃఖములో నొక నిమిషమైన నుండకూడదని

మహాభయముకల్గి యిట్టి భ్రమనేయార్థము నిందింతురనియు సద్గురువులుగానుండే మహాత్ము లెచ్చటయున్నారోయనియు కాలిన కుండచేయివిడిచినట్లు సకలభోగములను వదిలి సన్యాసియై బయలుదేరి మహాలఘతర షక్వముతో ఒగలంత ఆచార్యులెచ్చటయున్నారో యని వెదికియు రాత్రీయంతయు నిదలేక ధూళిముచే నిండి చెమటకారుట మొదలగుగాగల ఎనిమిదిగుణములతో జే శాంతరములోను, విసృతిరములోను, సర్వతాంతరములోను, నెదకి యలసి సందరించుటయే ముముక్షుత్వము. ఇదియే నాల్గవ సాధనము.

ప్రశ్న. ఎనిమిది గుణములు యేమి?

ఉత్త. శ్లో॥ స్వేదోత్పాదనమేవ భాతిహితనావానంద భాష్పంక్రిమాత్ ।
తూష్ణీంధావమనంతరించచలనం సాయాతివాక్యంస్ఫుట స్వాతృ
శాంతివిహీనముష్ణసహితోదేహస్పరోమేద్గమేరాం । ఏతేష్వేనివ
సంతి శ్రీగురువిభురాలోకనేన్ద్రేషణే ॥

ప్రశ్న. ఈ ప్రకారముగానుండు ముముక్షునికి గురుదర్శన మేలాగు ప్రాప్తవశాన?

ఉత్త. అనేకజన్మములలో నాను జేసియుండు నిష్కామ్యపుణ్యఫలముచేత అవాగ్మాన సగోచరమగు బ్రహ్మము తానే దయచేసి యుదకము నడగుండు అయిన విధము మనుష్యరూపమునుధరించి క్షీరసము ద్రముపొంగినట్లు వీనిదాహములేర్చుకొరకు వచ్చురీతి సద్గురువు వచ్చును.

ప్రశ్న. అలాగువచ్చిన గురువునుజూచి ఏడు చేయవలసినకార్యమేది?

ఉత్త. ఆ ప్రకారమువచ్చినతోడనే శరీరమంతయు యగ్ని చేత దగ్ధలబ్ధి

జలము వెదుకువానికి ముందు గంగానది ఎదురు పడినటువలెను, ఒక మహాదర్శిద్రువకు నిధిలభించిన కైవడి మహాసంతోషకరమైన సద్భావమునుబొంది యడుగులేనిచెట్టువలె పారియొక్క పాదక మలములయందుబడి త్రికరణశుద్ధిగా సేకాంగమాదిగాగల యష్టాంగనమస్కారము లొనరించి రెండుచేతులతో పారిపాదములనుబట్టికొని స్వాహా నేననేక కాలమునుంచి జననమరణమునుభవించు ధిలోముణిగి హుయామోహమనడి యేధకారముచేత గప్పబడి పంచకాశములను భాశములోజక్కి తాపత్రయాగ్ని చేత దహింపబడి, నిలచిసానుగాబట్టి కృపాసాగరులైన స్వాములారా సూర్యకిరణములుసోకి మంచుకొలగిపోవునట్లు యుష్మదీయకృపా కిటాక్షముచేత నామహోదనసపనొందించి చల్లదనము కలుగజేయుకొరకు ప్రసాదము దయచేయవలయునని విన్నవించవలయు.

ప్రశ్న. ఆప్రకారము చేయుకాలమందు ఆచార్యులొనరించు కార్యమేమి?

ఉత్త. ఆలాగు శరణాగతుడైన శిష్యునిదసంతటివాడుగా చేయవలెనని తోబేలురీతిగాదలచి, చాపలభంగి పరిపూర్ణదృష్టిచేత జూచి పక్షి కైవడి హస్తము స్తక సంయోగముజేసి తన నన్ని ధానమందు కూర్చుండ నియమించి హానిని భయపడకుమని యభయ హస్తమిచ్చిపానిమొకప్పుడు అహంకారమును మదపుటెనుగువచ్చి చేరకుండునట్లును, మాతూమోహములందకుగఱనట్లును, చిత్తమను శునకము స్రగ్రింపకుండులాగున నీజానందానుభూతికలుగునటుల వేదాంత విచారమను సిహ్మసనముపై యారోహణముజేసి ముందు జెప్పిన యహంకారాది మృగముల నావేదాంతధ్వనిచేత లోబడునట్లుజేసి పిదప నిశ్చయాత్మకమైన నూత్నుబుద్ధిగల శిష్యునికి బ్రహ్మోపదేశమైన జ్ఞానదీక్ష చేయుటకుప్రకమింతురు.

ప్రశ్న. దీక్షయనగా అర్థమేమి ?

ఉత్త. దీయని, క్షయని రెండువిధములు. వాటిలోదీయను నదిలోపలి కరణములుగాయుండు మనస్సు, అంశాకారము, చిత్తముపోగా బుద్ధియేయవయవదేహపథాన నిశ్చయముజేయుట, అది యేలాగ నిన సర్పము రూపతేజస్సయిననేత్రములతో శబ్దమునుగ్రహించలే కపోయినను యానేత్రములేవాటికిఁ గరణములుగానున్నవని తెలిసికొనక మంత్రశబ్దములను విని యేప్రకారము కట్టబడుచున్నదో యావిధముగానే బుద్ధి, జ్ఞాన, తేజస్సు తానని తెలిసి కొనక యవయవ దేహపథాన నిశ్చయమును గలుగజేయు చున్నది. క్షయనునది సకలకర్మములను నసింపజేసి యాకాసమువలె నిర్మలముగా జేయునది. ఈవిధముగా స్థిరమును బొందినదే బ్రహ్మోద్భవేశ్చైవ జ్ఞానదీక్షయని తెలిసికొనుటయే సిద్ధాంతము.

ముముక్షుప్రకరణము సంపూర్ణము.

III ఉత్పత్తి ప్రకరణము

-0:-

పూర్వము చెప్పిన రెండు ప్రకరణములవల్ల మోక్షోపేక్షకలిగి న
 దురులాభమువల్ల శ్రవణాదులబొందిన శేష్యునికి అపరోక్షాత్మానుభవ స
 మాధిజ్ఞానముగలుగు నిమిత్తమైతి ప్రకరణమును జెప్పుచున్నాను.

శ్లో॥ శుద్ధబ్రహ్మాశినిస్థాయాః మయా యాగుణసన్నిదేః ఆవిరావకత్య
 క్తబంధః తాకో జీవస్సనాతనః పంచభూతాః ప్రభూత్వావై స్థూలనూ
 త్క్యంగతాః క్రమాత్ తేమచీకరణాధాంతి పంచతత్వసమంచితాః॥

—(*) వీని వివరం. (*)—

ప్రశ్న. అఖండ పరిపూర్ణ వ్యాపకముగో జగజ్జీవవరం తోచినదేలాగు?

ఉత్త. శుద్ధబ్రహ్మమైన సర్వసాక్షినుండి యగ్నియందున్న యుష్ణమువలె
 యభేదమైన యొక చిచ్ఛక్తికలదు. ఆశక్తియతీత బ్రహ్మముగో
 నవ్యక్తముగానుండు కాలమందు ఆయఖండస్వరూప వ్యాపకము
 నకు శుద్ధబ్రహ్మమనోపేరు. ఆప్రకారమభిన్నమైన చిచ్ఛక్తిభిన్న
 ముగా విజృంభించి శుద్ధబ్రహ్మమును వ్యాపించునపుడు పరాశక్తి
 యనిపేరువచ్చెను. ఆపరాశక్తి మహాకారణ శరీరముతోజేరి
 యఖండతీతస్థానమైన తుర్యావస్థకభిమానుగానుండి తత్ప్రకాశమై
 ప్రకాశించుటవలన పరవ్యాపకమేనకు లోబడిన శుద్ధబ్రహ్మమున
 కు పరబ్రహ్మమని, గురువని, శివమని, నామధేయములు వచ్చిన
 వి. ఇది సామవేదములో మహావాక్యమైన తత్త్వమసివాక్యముం
 డు చెప్పుచున్నది. ఇదియే అసిపదార్థమైన శివతుర్యము. ఈ
 ప్రకారమవయవరహితముగానుండు పరాశక్తినుండి బ్రహ్మనన్ని
 ధానవిశేషముచేత సర్వైరజస్తమయనుయోగకృత త్రిగుణములుద్భు
 వించునవి.

ప్రశ్న. ఆగుణములకు నామమేది?

ఉత్త. సత్వమున కానందరూపశక్తియనియు, రజనకు చిద్రూపశక్తియనియు, తమస్సుకు సద్ద్రూపశక్తియనియు నామములుగలిగెను.

ప్రశ్న. ఆసర్వబ్రహ్మము సత్వగుణములో ప్రతిఫలించినపుడు నామమేది?

ఉత్త. ఆనందరూపశక్తియైన కారణశరీరముతోచేరి యుపశాంతస్థానమైన సర్వానందస్థులు వ్యవస్థ కభిమానిగానుండి సర్వముదానుగా బ్రకాశించియుండుటను మఱచి యుపశాంతముగానభిమానియుండుటవలన నాసర్వబ్రహ్మమునకు బ్రహ్మనందుడనిన్ని, శాంతుడనిన్ని, నామధేయములుగలిగెను. ఇదియే అసిపదార్థమైన శివస్వప్నము.

ప్రశ్న. బ్రహ్మనందుడు రజోగుణమునందు ప్రతిఫలించునపుడు నామమేమి?

ఉత్త. చిద్రూపశక్తియైన సూక్ష్మశరీరముతోచేరి విశ్వగ్రాహిస్థానమైన సర్వప్రకాశ స్వస్థావస్థకభిమానిగానుండి సకల భువన చరాచర ప్రపంచములను దనలోపల వైకృతముచేసుకొని తానేజగత్సర్వరూపముగా బ్రకాశించుచుండుటవలన నాబ్రహ్మనందునికి దేజోమయుడని, ప్రజాపతియని, నామధేయములయ్యెను. ఇదియే అసిపదార్థమైన శివస్వప్నము.

ప్రశ్న. తేజోమయుడు తమస్సునందు ప్రతిఫలించునపుడు నామమేమి?

ఉత్త. సద్ద్రూపశక్తియైన స్థూలశరీరముతో గూడి సుపూర్ణస్థానమైన సర్వవ్యాపక జాగ్రదవస్థకభిమానిగానుండి సర్వచరాచరప్రపంచములలో తానే ప్రకాశించుటవల్ల నాతేజోమయునికి బరిపూర్ణుడనిన్ని చిత్స్వరూపుడనిన్ని, నామధేయమయ్యెను. ఇదియే అసిపదార్థమైన శివజాగ్రత్త.

—(*) అసిపదం సంపూర్ణము. (*)—

—(౧) తత్పదం. (౧)—

ప్రశ్న. పరిపూర్ణ బ్రహ్మగన్నిధియందు చేష్టించినదేమి?

ఉత్త. శుక్తియందు రజతశాంతివలె మూలప్రకృతియను నొక శక్తివివర్థముగా చేష్టించినది. ఆ శక్తిలో పరిపూర్ణుడు వ్యాపించియుండుట వలన అమూల ప్రకృతిలో బ్రహ్మవన్నిధి భావముచేర నత్వ రజస్తమములను వికృతప్రగణములు గలిగెను.

ప్రశ్న. ఆత్రిగుణము తెచ్చి?

ఉత్త. మాయయనియు, అవిద్యయనియు, ప్రకృతియనియు చెప్పబడును. ఇదిలో ప్రకృతియందు నిర్మలదర్పణమునందు సూర్యుడై ప్రతిఫలించిన రీతి పరిపూర్ణుడు సలక్షణముగా ప్రతిఫలించెను. అప్రతిబింబ మాయ వైరస్యమునకు నీశ్వరుడని నామధేయము. అమాయమహాకారణ శరీరముతోజేర బ్రహ్మాండస్థానమైన తుల్యవస్థకభిమానిగానుండి నకల చరాచర ప్రపంచముతో మిళితమైయుండుటవలన నాపరిపూర్ణమునకు నీశ్వరసాక్షియైన బ్రహ్మమనియు, సర్వజ్ఞుడను సామధేయములాయెను. ఇందుకుజ్ఞానశక్తి సుకుణైశ్వర్యసంపన్నత్వ భోగము ఓంకారాక్షరము ఈయక్షరములలో సకలమైక్యమైయుండుటవలన దీనినద్విష్టించిన బ్రహ్మవైరస్యమునకు భుజోత్పయని నొక నామమాయను. ఇదియే తత్పరమైన పరితస్యము.

ప్రశ్న. అయితే త్రిముక్తి అనినదిగో వివరించి?

ఉత్త. సత్వగుణ మోషులతో నెట్టిరజస్తమములను త్రిగుణము లేర్పత్తి యయ్యెను. వానిలో బ్రహ్మమును బ్రహ్మానమైనదై యద్వికృత

మైవకారణ శరీరముతో జేరి యగ్నిస్తానమైన నుషు ప్త్యవస్థ కభిమా
నిగానుండి సకల ప్రపంచములను సంహారము చేసి నిలుచుటవల్ల
ఆయభిమానికి అవ్యాకృతుడనియు, దుష్పడనియు, నామధేయము
లాయను. దీనికి తిరోభాయక క్తి సర్వసంహారభోగముమకారాక్ష
రము. ఈ ఆత్మరములోనివి యైక్యమై యుండుటచేత దీనిసద్ధిష్టిం
చియుండిన ఈశ్వరునికు తుడ్ధాత్మయని యొక నామధేయము
వచ్చినది. ఇదియేతత్పదార్థమైన పరస్పరము ప్తి. సత్వగుణప్రధాన
మైనటువంటిదై హిరణ్య గర్భమైన సూక్ష్మశరీరముతో సంగతమై
చంద్ర స్తానమైన స్వప్నా వస్థ కభిమానిగానుండి సకల ప్రపంచము
లను రక్షించుటజేసి ఆయభిమానికి హిరణ్యగర్భుడనిన్ని, విష్ణు
ననిన్ని నామధేయములాయను దీనికిచ్చాక క్తి సర్వభావక ర్తృత్వ
భోగము ఉకారాక్షరము. ఈ ఆత్మరములోనివి యైక్యమై యుం
డుటంబట్టి దీనిసద్ధిష్టించియుండిన ఈశ్వరునికి సూత్రాత్మయని యొ
కనామధేయ మాయను. ఇదియేతత్పదార్థమైన పరస్పరము క
జోగుణ ప్రధానమై నటువంటిదై విరాట్టయిన స్థూలశరీరముతో
గూడి సూర్యస్థానమైన జాగ్రదవస్థ కభిమానిగానుండి సకలచరా
చర ప్రపంచములను సృజించుటవల్ల ఆయభిమానికి విరాట్టనియు,
బ్రహ్మయనియు, నామము లాయను. దీనికి గ్రియాక క్తి సర్వక
ర్తృత్వభోగము ఆకారాక్షరము. ఈ ఆత్మరములోనివి యైక్యమై
యుండుటవల్ల దీనిని తుడ్ధాత్మయనియు, దుష్పడనియు, సర్వభూతాత్మ
యనియు, నామము లాయను. ఇదియేతత్పదార్థమైన పరశాగ్రత్వ.

—(*) త్వం పదం (*)—

ప్రశ్న. రజోగుణ అవిద్యయొక్క శార్యమేలాగు?

ఉత్త. అవిద్యయందు మలిన జలములో సూర్యుడు ప్రతిఫలించుచందరమున బ్రహ్మచైతన్యము బ్రతిఫలించును. అప్రతి ఫలించుటకు జన్మించి నామధేయము. ఆయవిద్యయైన మహాకారణ శరీరముతోడే లలాట స్థానమైన తుర్యావస్థ కభిమానిగానుండి యవస్తాత్రయ విలక్షణ జ్ఞానస్వరూపముగానుండుటవల్ల నాబ్రహ్మచైతన్యమునకు జీనసాక్షియైన కూటస్థుడనియు, ప్రత్యేకాత్మయనియు వామధేయములు గలిగెను. ఇందుకు జ్ఞానశక్తి ఆనంద పరవశభోగము ఓంకారాక్షరము. ఈయక్షరములలోనివి యైక్యమైయుండుటవల్ల ఆయాత్మకు నిర్మలాత్మయని యొక నామమాయను. ఇదియే త్వంపదార్థమైన జీవతుర్యము.

ప్రశ్న. అయితే త్రివిధములైన యాత్మలేవ్రకార ముద్భవించెను?

ఉత్త. రజోగుణ విద్యలో సత్త్వరజ స్తమములను త్రిగుణము లుత్పత్తియయ్యెను. వానిలో తమోగుణమే ప్రధానమై నటువంటిదై యానందమయకోశమైన గారణ శరీరముతోగూడి హృదయస్థానమైన సుషుప్త్యవస్థ కభిమానిగానుండి సుషుప్తి సుఖమనుభవించుటవల్ల ఆయభిమానికి ప్రాజ్ఞుడనియు, పారమార్థికుడనియు, ఆపరిచ్ఛిన్నుడను నాజ్ఞానీయమును ఇందుకు తిరోధాయశక్తి ఆనందభోగమును ఇచ్చును. ఈయక్షరములలోనివి యైక్యమైయుండుటవల్ల దీనియే త్వంపదార్థమైన జీవతుర్యము. ఇదియే త్వంపదార్థమైన జీవతుర్యము. ఇదియే త్వంపదార్థమైన జీవతుర్యము. ఇదియే త్వంపదార్థమైన జీవతుర్యము.

ప్రధానమై నటువంటిదై ప్రాణాణి కోశత్రయములైన నూత్న శరీరముతో మిళితమై కంఠస్థానమైన స్వప్నావస్థకభీమానిగానుండి స్వప్నప్రపంచములో జేరియు చేరకయుండుటవల్ల నాయభిమానికి తైజనుడనియు, ప్రాతిపదికుడనియు, స్వప్నకల్పితుడనియు నామధేయములాయెను. దీనికిచ్చాశక్తి అయి క్తభోగము. (ఏలననన భేదాభేదములు లేక యనుభవింతుట.) ఉకారాక్షరము ఈ యక్షరములోనివి యైక్యమైయుండుటవల్ల దీని నధిష్ఠించిన యాత్మకు సంతరాత్మయని యొక సామమాయను. ఇదియే త్వంవ వార్ధమైన జీవస్వప్నము. రజోగుణమే ప్రధానమైనటువంటిదై యన్నమయకోశమైన స్థూలశరీరముతో జేరి సేత్రస్థానమైన జాగ్రదవస్థకభిమానిగానుండి ప్రపంచవ్యవహారములో ప్రయత్నపడియుండుటవలన ఆయభిమానికి విశ్వుడనియు, వ్యవహారికుడనియు, కించజ్ఞుడనియు, చిదాభాసుడను నామములాయను. ఇందుకు క్రితూశక్తిలోకాభిమానముచేత మంచి సెబ్బరయని తెలిసి యనుభవింతుటనుబట్టి యుక్తభోగం అకారాక్షరం. ఈయక్షరములోనివి యైక్యమైయుండుటచేత దీనినధిష్ఠించియుండిన యాత్మకు జీవాత్మయని యొక నామధేయమాయను. ఇదియే త్వంవవార్ధమైన జీవజాగ్రత్త.

—(*) త్వంవదం సంపూర్ణము. (*)—

—(0)—

ప్రశ్న. తామసగుణ ప్రకృతికార్యమెట్టిది?

ఉత్త. ప్రకృతియందావరణము, విక్షేపమని రెండు శక్తులుగలవు. వానిలో నావరణమనునది తత్వజ్ఞానులను ఈశ్వరుని తప్ప తదితరజీవుల

కంటికి శరీరత్రయము. జీవుడు సాక్షి ప్రాతస్యము ఏటిభేదములు తెలియకుండ ముత్యపుగలిగించును. తమోగూఁగప్రధానమైన విశ్వేశక్రియ మహాకారణ ప్రపంచముగా నిల్చినది. విశ్వేశక్రియందు సర్వ రజస్తమమును త్రిగుణములు సమముగానుండును. పాటిలో తమ స్వప్రధానమైనపుడు కారణ ప్రపంచము సర్వగుణ ప్రధానమైనపుడు సూక్ష్మ ప్రపంచము రజోగుణ ప్రధానమైనపుడు స్థూల ప్రపంచము గలిగెను.

ప్రశ్న. వాటికి వివరమేలాగు?

ఉత్త. సర్వగుణమాయలో ప్రతిఫలించిన ఈశ్వరుడు నిర్మల జలములో త్రవ్వబడించిన సూర్యునివలె సెలకుడుగాను, సర్వజ్ఞుడుగాను యుండును. రజోగుణావిద్యలో ప్రతిబింబించిన జీవులు అవిద్యయ నేకముగా నుండుటనలన మలిన భటజలములో ప్రతి బింబించిన యనేక సూర్యులవలె సనేకులుగాను కించిజ్జలుగానుండురు. అప్రకారమవిద్యయందు ప్రతిఫలించిన జీవులకు సర్వజ్ఞుడైన ఈశ్వరుడు గృహజేసి శరీరత్రయములిచ్చి ముక్తి బొందునట్లుతలంచి తమోగుణమయిన ప్రకృతిని రెండుభాగములుజేసిన మొదటి భాగములో నావరణశక్తియును, రెండవభాగములో విశ్వేశక్తియును, గలిగించెను. అప్రకృతి యొక్క వివేకమే మహాకారణ శరీరము. దానిలో ప్రతిబింబించిన జీవుడే కూటస్థుడు. దానిని జెలియక యుండనజేయూషంధమయికోశమయిన కారణశరీరము. ఇట్లు వంటి అవరణశక్తి జీవకుర్యములోయుండు కూటస్థుని ఈశ్వరుని తప్ప రెదితర జీవులకందరికి స్థూల, సూక్ష్మకారణ శరీరభేదములను

వాటియభిమానులను, సాక్షిచైతన్యముల నొకటి కొకటి భేదము తెలియకుండు నటుల మఱపించును. అందుచేత మరుగుపడిన జీవరీయిరువది తొమ్మిది తత్వములను దామనియభిమానించెదరు. ఆయభిమానము నహంకార గ్రంథియని సంసారబంధమని చెప్పుచున్నారు.

ప్రశ్న. అయితే ముక్తిప్రాప్తియేలాగు?

ఉత్త. సద్గురుకటాక్షముచేత నావరణమును పడలి యిరువది తొమ్మిది తత్వములకుండ గల భేదముల దెలుసుకొనడమే ముక్తి బాండు టకుసాయము.

ప్రశ్న. విశేషశక్తికార్యమేది?

ఉత్త. విశేషశక్తియు, సర్వరజస్తమమును త్రిగుణసహితముగానుండును. (అశక్తిలో శబ్దతన్మాత్రయైన ఆకాశములో స్వర్ణతన్మాత్రయైన వాయువు,) వాయువులో రూపతన్మాత్రయైన తేజస్సు, తేజస్సులో రసతన్మాత్రయైన యవ్వు, అవ్వులో గంధతన్మాత్రయైన పృథ్వియుకలిగెను. ఈ పంచతన్మాత్రలకు అపంచీకృత పంచ మహాభూతములని, నూత్న భూతములని చెప్పబడును. ఈ నూత్న భూతముల నుంచి నూత్న శరీరములును స్థూల శరీరములును గలిగెను.

ప్రశ్న. అదియేలాగు?

ఉత్త. ఈ ఆకాశము మొదలైన నూత్నభూతములలో ద్రిగుణములు గలిగియున్నవి. ఆనూత్నభూతమందు సర్వాంశములో నొక్కొక్కభూతమునకు నొక్కొక్కస్వాత్ర తీసుకొని నమస్కేగా తత్వముల యోరూపరణములు.

ప్రశ్న. అంతఃకరణములలో నాకాశము చేరినందుకు చిహ్నమేది?

ఉత్త. అంతఃకరణము లాకాశము వలె సకలవిషయముల కవకాశమిచ్చి యుండుటయే చిహ్నము. అట్లు ధరించు వృత్తికి దేజస్సై నజ్ఞాతయని నామధేయము.

ప్రశ్న. వాయువాంశము మిళితమైనందుకు చిహ్నమేది?

ఉత్త. వాయువువలె చలించుటయే చిహ్నము. అట్లు చలించువృత్తికి మనస్సని నామము.

ప్రశ్న. తేజోంశము కూడినందుకు లక్షణమేది?

ఉత్త. తేజస్సువలె విషయముల నిదియదియని వివరించుటయే చిహ్నము. ఈప్రకారము వివరించు వృత్తికి బుద్ధియని నామధేయము?

ప్రశ్న. అప్పు అంశము చేరినందుకు చిహ్నమేది?

ఉత్త. అప్పువలె సకల విషయములలో జగిలి యుండుటయే చిహ్నము. అలాగు తగిలియుండు వృత్తికి చిత్తమని నామధేయము.

ప్రశ్న. పృథ్వీంశములో మిళితమైనందుకు లాంఛనమేది?

ఉత్త. పృథ్వీవలె సకల విషయములలో గతినముగా నభిమానించి యుండుటయే లాంఛనము. అప్రకార మభిమానించియుండు వృత్తికి నహంకారమని నామధేయము. ఈ నిధముగానే అనూత్కృభూతముల యొక్క సత్త్వాంశములో నెక్కొక్క భూతమునకు నెక్కొక్కమాత్రయే తివృష్టిగానుంచినది జ్ఞానేంద్రియములని జెప్పబడును.

ప్రశ్న. జ్ఞానేంద్రియముల గుణమేది?

ఉత్త. శ్రోత్రమాకాశాంశమైనందుకు ఆకాశగుణమైన శబ్దము మాత్రము దెలుసుకొనును. త్వక్కువాయు అంశమైనందున వాయుగుణ

మయిన స్వర్ణమును మాత్రము గనుగొనును. సత్కుపు లేజోంశ
మయినందున దేజోగుణమయిన రూపముమాత్రము గనుగొనును.
జమ్మ అపా అంశమయినందున అప్పేగుణమయిన రస మెరుగును.
క్షూణము పృథ్వీంశమయినందున పృథ్వీ గుణమయిన గంధము
మాత్రము గ్రహించును. ఈయైదిండియము లొకటితో నొక
టిచేరక యుండుటవలన నితరభూతములనుగ్రహించి తెలిసికొన
జాలవు. అంతఃకరణములలో నైదుమాత్ర లొకటిగా జేర్చినది
కాబట్టి యైదిండియములచేత నైదువిషయములనుగ్రహించు చు
న్నది. ఈసత్త్వాంశ సమష్టిలోగలిగిన యంతఃకరణము లైదున్న
వ్యష్టిలో గలిగిన జ్ఞానేంద్రియము లైదున్న అంతఃపరిజ్ఞానసాధన
మగుటచేత దెలిసికొను యింద్రియములు. ఈప్రకారము అనూత్మ
భూతములు రజోంశములో నొక్కొక్క భూతమునకు నొక్కొక్క
మాత్రతీసికొని సమష్టిగా నొకటిగాజేర్చినవి ప్రాణాది పంచపాయు
వులు.

ప్రశ్న. ప్రాణాది పంచపాయువుల గుణమేది?

ఉత్త. వ్యాసపాయువు ఆకాశముయొక్క యంశముగా నుండుట వలన
నాకాశమువలె సర్వశరీరమును వ్యాపించియుండును. ప్రాణవా
యువు వాయువుయొక్క యంశముగొనుండుట వలన వాయువు
వలె హృదయ స్థానమునుండి నాసికాపర్యంతరము దిరిగివచ్చును.
అపానపాయువు యగ్నేంశము గనుక యగ్నివలె జీతరాగ్నిగా
జ్వలించి గుడస్థానముండు నిల్చి యన్న పానంబులను జీరికొంప జే
యును. సమానపాయువు అప్యంశముగానుండుటవలన అక్షావలె

శరీరమధ్యస్థాభిప్రాయమందునిల్చి యన్న పానాదులను సకలసాక్షుల
యందు నిండించును.

ప్రశ్న. ఈపంచవాయువుగాక వేరే వాయువులున్నవా?

ఉత్త. వమనమువచ్చునట్లు జేయునది నాగమనియు, ఉన్మీలనము జేయు
నది కూర్మమనియు, తునుతము (తుమ్మ)ను గలుగ జేయునది కృకు
రమనియు, విజృంభణము (అవలింత)ను గలుగ జేయునది దేవదత్త
మనియు, మృతశరీరమును సహవదలక నుబ్బ జేయునది ధనుంజయ
మనియు నైదువాయువులున్నవని కొందరు చెప్పుచున్నారు. ఈ
యైదున్ను ప్రాణవాయువు సంబంధమయినవే కాని వేఱుకావు.
అనూత్త్యభూతముయొక్క రజోంశములో సుక్ష్మోక్ష్మభూతములో
సుక్ష్మోక్ష్మమాత్ర తీసికొని వ్యష్టిగా నేర్పాటుచేసినవే కర్మేంద్రి
యములు.

ప్రశ్న. కర్మేంద్రియ గుణములెవ్వి?

ఉత్త. వాక్కు ఆకాశముయొక్క గుణముగనుక యాకాశమునుండి సం
భాషించును. పాణివాయు వ్యంశముగనుక వాయువునుండి తీసి
కొనుట యిచ్చుట జేయును. పాదము యగ్నేంశముగనుక అగ్ని
లోనుండి నడుచును. ఉష్ణస్థ అష్టంశముగనుక యప్పులోనుండి
యానందించును. గుడేంద్రియము పృథ్వ్యంశముగనుక పృథ్వి
లో మలవినర్జనము జేయును. ఈయైదొకటితో నొకటి చేరక
యుండుటచేత మితర కార్యముల జేయజాలవు. వాయువులో
నైదుమాత్ర మొకటిగాజేరి యుండినందున పంచకర్మేంద్రియముల
వల్ల పంచకార్యముల జేయుచున్నవి. ఈరాజ సమష్టిలో పంచ
వాయువులున్న వ్యష్టిలోగలిగిన పంచ కర్మేంద్రియములున్న

వెరళి పదియగర్వసాధనము గనుక కార్యముల జేయునట్టియిందియ్యములు. ఈవింశతి తత్వములే సూక్ష్మశరీరములు దీనిని మాయా ప్రతి బింబుడైన ఈశ్వరుడనిద్యా ప్రతిబింబుడైన జీవునికి సృష్టికొక్కొక శరీరము నిచ్చుచురాగలను. ఈ ప్రకారము సూక్ష్మశరీరము బొందని జీవులను పునఃసృష్టిలో నివ్వగలను. ఈ సూక్ష్మశరీరాభిమాన జీవులకు ప్రజనుడని నామధేయము. ఈ విధముగానే పంచభూతములయొక్క సాత్వికాశమున్ను, రాజ సాంశమున్నుపోగా దామసాంశము మాత్రము నిల్చినది. ఇదియే సూక్ష్మశరీరోత్పత్తి.

ప్రశ్న. స్థూలశరీరోత్పత్తి యేలాగు?

ఉత్త. శేషించిన తామసాంశములో నైదుభూతముల నొక్కొకటిని ద్విభాగములుగా జేసి మొదటి యర్థభాగమైదున్ను, ఒకటి నాలుగు జేసి ద్వితీయార్థము తనేయంశముతో తేర్చక మిగిలిన చతుర్భూతములలో భూతమునకు పరక పరక మాత్రముగా నిచ్చుటయే పంచీకరణము.

ప్రశ్న. ఈపంచీకరణము జేసినందుకు బ్రయోజనమేమి?

ఉత్త. పంచీకరించిన స్థూలభూతములలో యాకాశమందు స్పర్శ, రూప, రస, గంధములు నాలుగుగుణములు వ్యాప్తముగనుక యదృశ్యమై నిజగుణమైన శబ్దము దృశ్యమౌను. వాయువులో ద్విగుణములైన రూప రసగంధములు వ్యాప్తమై యదృశ్యమౌటవలన గారణగుణమయిన శబ్దము నిజగుణమయిన స్పర్శము దృశ్యమగును. తేజస్సులో ద్వివిధగుణములైన రసగంధములు వ్యాప్తమయి యదృశ్యమగుటవలన గారణగుణములైన శబ్దస్పర్శములును, నిజగు

ణమయిన దూపముదృశ్యమాను. అప్పులో గంధగుణ మొకటి వ్యాప్తకమయి యదృశ్యమగుటవలన కారణగుణమయిన శబ్దస్పర్శరూపములున్న నిజగుణమయిన రసముదృశ్యమాను. పృథ్విలో శబ్దస్పర్శరూప రసగంధములు నిజగుణములు గనుక దృశ్యమాను. ఇవియె స్థూలపంచభూతములు.

ప్రశ్న. ఈస్థూలపంచ భూతములవల్ల గలిగినవేది?

ఉత్త. పక్షత్వములయ్యును, చతుర్విధములైన యోనులయ్యును, (సప్తవిధములైన యోనులయ్యును.) సప్తవిధములైన జన్మములుగలది స్థూలశరీరము.

ప్రశ్న. పక్షత్వములేవి ?

ఉత్త. చర్మము, రక్తము, మాంసము (జనాయువు) నరములు, అస్థి, మజ్జ, (కొవ్వు) అని యారువిధములాయెను.

ప్రశ్న. చతుర్విధములయిన యోనులేవి ?

ఉత్త. అండజ, ఉద్భిజ్జ, స్వేతజ, జరాయుజమని నాలుగువిధములు.

ప్రశ్న. సప్తవిధములైన జన్మములేవీ ?

ఉత్త. దేవతలు, మనుష్యులు, పక్షులు, మృగములు, భూమిమీద ప్రాకెడు జంతువులు; జలచరములు, స్థావరములు. ఇవి ౮౪ లక్షలభేదములుగానుండును. ఈశ్వరుడు జీవులకీ స్థూలశరీరమును నిర్మించి యున్నాడు. ఈవ్యష్టిస్థూలశరీరము నభిమానించిన జీవునకు విశ్వదనియు, సమష్టిస్థూలవిరాట్టు నభిమానించిన ఈశ్వరునకు బ్రహ్మయనియు నామధేయము. వ్యష్టిస్థూలశరీరము నభిమానించిన జీవునకు తైజసదనియు, సమష్టిస్థూలహిరణ్యగర్భశరీరము నభిమానించిన ఈశ్వరునకు విశ్ణువనియు, నామధేయము. వ్యష్టి

కారణ శరీరము సభిమానించిన జీవునకు ప్రాజ్ఞాదనియు, సమష్టి కారణావ్యాకృతశరీరము సభిమానించిన ఈశ్వరునకు రుద్రుడని యు, నామధేయము. ఇవియె జీవేశ్వర శరీరత్రయములు గలిగిన మాగళమని చెప్పబడును. ఇత భిచారజ్ఞానముచేత శరీరత్రయములనులయము జేసిసాక్షియైనతానుండుస్థితిదెలునుకొనవలెను.

ప్రశ్న. సద్గురు నన్నిధానమునందు శాస్త్రములవల్ల జీవాదిశరీరత్రయములను విచారించు పురుషుడెవడు ?

ఉత్త. ఈవిశ్వతైజసప్రాజ్ఞాడను వీరలచేత విచారించుదామనిన నాయూ యశస్థలతో నాయూయభిమానులు లయమగుటచేత వారలచేత విచారించబడు జ్ఞానమున కనిత్యముకలుగును. గతుక జీవతుర్యములోనుండు కూటస్థుడే విచారించుపురుషుడు.

ప్రశ్న. ఆవిచారించు విధముయేలాగు ?

ఉత్త. జీవునికి వాచ్యలత్యోర్థమయిన యశుద్ధశుద్ధముల నీశ్వరునికి వాచ్యలత్యోర్థమైన యశుద్ధశుద్ధములనువిభజించి తెలునుకొనుటయే.

ప్రశ్న. జీవునికి వాచ్యార్థమయిన యశుద్ధమేది ?

ఉత్త. స్థూలశరీరములో జ్ఞానేంద్రియపంచక మొకటి కర్మేంద్రియ పంచక మొకటి వీటిని విభజించి తెలిసికొను సంతోకరణములు నాలుగు వీటినిన్నిటిని జేరికజేయు ప్రాణాది పంచక మొకటి; యీ ఏడును కార్యోపాధి. ఈ యేడుపాధులను దానని జీవుడభిమానించినదే త్వంపదయశుద్ధము.

ప్రశ్న. జీవునికి అత్యోర్థమయిన శుద్ధమేది ?

ఉత్త. ఈ ఏడుపాధులు తానుగానని వదలి వాటికి సాక్షిగానుండుటయే త్వంపదశుద్ధము.

ప్రశ్న. ఈశ్వరునకు వాఙ్మార్గమయిన యశుద్ధమేది ?

ఉత్త. సర్వజ్ఞుడు, సర్వకారణుడు, సర్వేంద్రియామి, సర్వేశ్వరుడు, సర్వస్వప్తి, సర్వస్థితి, సర్వసంహృతము, అను నీయేడున్ను కారణోపాధులు. ఈయేడు పాధులను దానని యీశ్వరుడభిమానించినదే తత్త్వద అశుద్ధము.

ప్రశ్న. సర్వజ్ఞుడనునదియేది ?

ఉత్త. సకలప్రపంచములలోను వ్యాపకమయిన కార్యములంతయు తెలిసి నిలుచుటయే.

ప్రశ్న. సర్వకారణుడనుటయేది ?

ఉత్త. సర్వజగములు నాశనమయియిన్ని తాను నాశనము కాకుండా నిత్యుపగా నుండుటయే.

ప్రశ్న. సర్వేంద్రియామి యనఁదేమి ?

ఉత్త. సర్వజగద్వికాలమయిన దేహేంద్రియాదులకు లోపలి నిండి యుండుటయే.

ప్రశ్న. సర్వేశ్వరుడననేమి ?

ఉత్త. సకల ప్రపంచములకు కర్తగా ప్రకాశించియుండుటయే.

ప్రశ్న. సర్వస్వప్తియననేమి ?

ఉత్త. సర్వచరాచర ప్రపంచములను స్వప్తించి నిలుచుటయే.

ప్రశ్న. సర్వస్థితి యననేమి ?

ఉత్త. సర్వజగములను పరిపాలనజేసి నిలుచుటయే.

ప్రశ్న. సర్వసంహృతమననేమి ?

ఉత్త. సర్వజగద్విలాసములును తనలోపులనణిగి నిలుచుటయే.

ప్రశ్న. ఈశ్వరుని లక్ష్యార్థమయిన శుద్ధమేది ?

ఉత్త. ఈ ఏడు పాథులు దానుగాననిత్యజించి వీనికి సాక్షిచైతన్యముగా నుండుటయే తత్పదశుద్ధము.

ప్రశ్న. సంపూర్ణస్థితియేది ?

ఉత్త. త్వంపదశుద్ధమైన జీవతుర్యము తత్పదశుద్ధమైన పరతుర్యము. ఇ క్యమైన శివతుర్యమని తెలిసినిలుచుటయే సంపూర్ణస్థితి, మఱియు తత్పద, త్వంపద, శుద్ధములను ముఖ్యవస్తువులనిన్ని తత్పద, త్వంపద, శుద్ధములను లక్ష్యవస్తువులనిన్ని కొన్ని శాస్త్రములలో జెప్పబడును.

ప్రశ్న. వీటికి లక్షణవాక్యమేది ?

ఉత్త. విడచిన లక్షణమునకు సంసర్గవాక్యమనిన్ని, విడువనిలక్షణమునకు విశిష్టవాక్యమనిన్ని విడచివిడువని లక్షణమునకు అఖండవాక్యమనిన్ని, వాక్యత్రయములుగలవు. ఈ వాక్యార్థముల ప్రకారము చింతించియుండుచేత కలుగుయరుభవమును జెప్పవలెనని యనుగ్రహముచేసి యాచార్యుడు మౌనానందముగానుండు సమయములో శిష్యుడంతర్దృష్టియై స్వరూప సమాధిబొంది యపరోక్షాత్మాను భూతిబొంది చెప్పరాని సంతోషముతో లేచి నిలచియా యాచార్యునకు బ్రదక్షిణ నమస్కారంబు లాచరించి యంజలి హస్తజై నిల్వగా నాయాచార్యులున్న తమ పూర్ణదృష్టిచేత సచ్చిష్యునిజూచి, ఆదరణముజేసి వానిని సమీపమునకుం బిలచి న్వాసుభవ మునుచున్నారు. అది ఏలాగనిన:

ప్రశ్న. వత్సానీస్వానుభవమేది ?

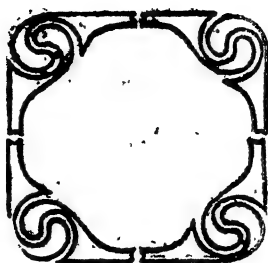
ఉత్త. స్వామీ జ్యోతిషాధియైన కాగ్యోపాథులు యేమచేతనుగూడి నిల్చిన స్థూలదేహము సభిమానించినవాడు విశ్వజ్ఞుని, యిదియే జీవ

జాగ్రమసి జూచినాను. ఈయెడుపాథులలో నిండియుములైన
 రెండుపాథులువదలి కరణములు నాలుగు ప్రాణాదు లొకటియైన
 వైదుపాథులతోగూడిన సూక్ష్మదేహము నభిమానించినవాడు
 తైజనుడని యిదియే జీవస్వప్నమని చూచినాను.* ఈయెడు పా
 థులతో కరణములు నాలుగువదలి ప్రాణాదియైన యొక యుపా
 థితో నిల్చిన శారణశరీరము నభిమానించినవాడు ప్రాజ్ఞుడని,
 యిదియేజీవ సుషుప్తియని జూచినాను. ఈయెడుపాథులయ
 మై జీవసాక్షి మూత్రముగో శేషించి నిల్చిన జీవతుర్యమునుజూచి
 నాను. తుర్యమయిన బోధయులయమయి విశ్వ స్వరూపమయిన
 సర్వసాక్షిగానుండు పరబ్రాహ్మముజూచినాను. గొలుసు చేరి శివతే
 సకలప్రపంచములును వేఱుగా కనిన జ్ఞానముమూత్రము తానుగో
 నుండే పరస్వప్నమునుజూచినాను. చూచువాడు చూడబడినది
 వదలిపోయి సర్వమును కనపడకుండు పరసుషుప్తిని జూచినాను;
 అనుషుప్తినిదెలిసిన జ్ఞానమయిన పరతుర్యమునుజూచినాను. కూ
 టస్థుడున్న బ్రహ్మమున్ను ఒకటియని తెలుసుకొనిన శివబ్రా
 హ్మమునుజూచినాను. అనాదిగా నకల జగత్తు తానుగో నుండియు,
 యుండినామే యను వాసననువిడచి యుండిన సాక్షియే తానని
 తెలుసుకొనిన శివస్వప్నమునుజూచినాను; కనబడు జగమంతయు
 జ్ఞానరూపమని తెలిసి యజ్ఞానమునువిడచి మనోలయమయిన శివ
 సుషుప్తిజూచినాను. ఈసుషుప్తినిదెలిసికొన్న జ్ఞానము సర్వసాక్షి
 తానుగాగని అనుభవించు శివతుర్యమునుజూచినాను. ఈతుర్యమే
 సచ్చిదానందములయమై పరమైన మహేశ్వరణ శరీరమని యీ
 తుర్యములయమయినచోటు అతీతమయిన శుద్ధబ్రహ్మమని జూచి

నానని విన్నవముజేసిన శిష్యుని. యాయాచార్యుఁ డాదరించి న్న
తా సకలవేదోపనిషదర్థములలో చెప్పఁబడు వస్తువున్న మాయ
నుభవమున్న యిదియే గనుక యిందుకు సందేహా విపరీతము
రాక దేహముపదుపర్యంతము యనుసంఘానముజేసియంత్యములో
విదేహకై పల్కమును బొందుదువుగాక యనకటాక్షించిరి.

—(*) ఉత్పత్తి ప్రకరణము సంపూర్ణం. (*)—

IV స్థితి ప్రకరణము.

పూర్వము జెప్పిన యీ సుప్రకరణములవల్లను సమాధిలో నున్న
తాత్కాలికానందానుభవముకలిగి దేహాద్విప్రసంగములు మొదలగునవి
స్వప్నముతో కనినవస్తువులవలె స్వానుభూతిమాత్రము ప్రకా
శించు శిష్యునికి నొక వ్యవహారములు సుషుప్తివలె అనినంత
మాత్రమైన బ్రహ్మకందానుభవ సాత్కాల్పారముదయమగుట
కుగాను స్థితిప్రకరణమును జెప్పుచున్నారు.

శ్లో॥ ఉష్ణత్వాజ్జ్వలస్థిప్రాప్యైత్వగుణాంతసదా ।

ప్రపంచవ్యవహారాదీకృత్వాత్తైశ్చ సద్ధమానసః ॥ ౧ ॥

నిర్ముక్తసర్వవత్కేచిద్విహయాశాదిపాశకాః ।

ధాసంతేధాసురైః ప్రాజ్యంగుజైశ్చిహ్నిహివిప్రపే ॥ ౨ ॥

ద్వివిధాతావ్రతైతే సమాధిప్రాప్తిముత్తమం ।

ఉన్ముచ్యనామరూపాదీకా వ్యాసకాభవబంధకాః ॥ ౩ ॥

సమభౌదీప్యతేమత్తు విరక్తస్యైకసంస్కృతిః ॥

అచరన్తుంతసమాధిం నామరూపాదిసంయుతః ।

ఇతరైరజ్ఞాయమన్యో గృహస్థైః ప్రవిరాజతే ॥ ౪ ॥

—(*) వీ టి కి వివరము. (*)—

ప్రశ్న. పూర్వసమాధిలోనుండి వచ్చిదానంద స్వానుభూతిమాత్రముగా
రమించు జీవన్ముక్తులు మరల వ్యవహారముల జేయుదురా?

ఉత్త. చేయుదురు. అందుచేత హానిలేదు.

ప్రశ్న. అదియేలాగు?

ఉత్త. జీవన్ముక్తులు బుద్ధులునకు పేతువుగాదుండు రజస్తమోగుణములకు విడవి ముక్తిపేతుడైన కర్మగుణ మాత్రము గా నుండి వత్కమానకాలములో నగభవించు అశక కార్యములు చేసినప్పటికిన్ని అందువల్ల పశ్చాత్తాపము లొకిట్టి వారల జహింపచాలదు.

ప్రశ్న. అదేలాగు?

ఉత్త. సూర్యాస్తమానమై యంధకారమైన, రాత్రినచ్చినపుడు కలుకలు యంతమాత్రము ముకుళించవు. తలిమతామరలంతయు ముకుళించుకొనును. అప్రకారిము తెలిసికొన్నవారు మాయాకార్యములగున నాచుదా. ప్రపంచ స్వగహరములలో జేయు వేరక లేక సుఖదుఃఖవిలక్షణులు నయచోటమైన నఖండవ్యాపక చిహ్నాత్రముగాని డి హితచుహితముల సమవృత్తి గలవారు నుండురు. అట్టివారే మంచిమాగాము ప్రవర్తించుచురని పెద్దలు జెప్పుదురు.

ప్రశ్న. అయితే వారొకరితోకూడరా?

ఉత్త. శాంతి, విచారము, సంత్వోషము, సాధుసంగమము, అనునట్లురు ములతోడనేగాడి వాటినే ఆధరముగా ధరించియుండురు.

ప్రశ్న. వాగు తమకు చిహ్నభోగములలో నిచ్చకొందురా?

ఉత్త. సమగ్రమైదితనకుండుట్టును దాటక పేరొడిని చేసకయుండుటవలె జీవన్ముక్తులును డిమసుండు భోగము లనుభవించుటతప్ప జేరుభోగముల నిచ్చయించరు.

ప్రశ్న. అదిత్యునివలె నిచ్చాయత్నిము లేక వత్కమానకాలములోవచ్చు పనులనుగురించి పొందియు పొందని మనసుతోనుండి నష్టమునమే

యములో నాడీవచ్చుక్తులుండు స్థితియేది ?

ఉత్త. విడువకుండుట, విడుచుట, విచారము, తేటగా తెలుసుకొనుట, నొచ్చుకొనుట, త్రిప్పుకొనుట, యోచించుట, తీర్చుట, చూచుట, నిశ్చయించుట, అయినస్థితితోనుండురు.

ప్రశ్న. విడువకుండుట అనగాయేది ?

ఉత్త. దుఃఖములేని సుఖనిల్పడలోనుండు పెద్దలయొక్క సత్సంగము.

ప్రశ్న. విడుచుట యనగాయేది ?

ఉత్త. రజస్తమోగుణముల గలిగిన దుష్టులయొక్క దుస్సంగము.

ప్రశ్న. విచారమననేమి ?

ఉత్త. నేనెవడు, ప్రపంచమేది, యని విభజించి తెలుసుకొనుట.

ప్రశ్న. తేటగా తెలుసుకొనడమనగానేమి ?

ఉత్త. గురు, శాస్త్రములు, బుద్ధి, వీట్లచేత తీర్మానించిన నిలకడ.

ప్రశ్న. నొచ్చుకొనుటయనగానేమి ?

ఉత్త. తన్ను తెలుసుకొనుచారి విషయముగా నొచ్చుకొనుట.

ప్రశ్న. త్రిప్పుకొనుట యనగానేమి ?

ఉత్త. సకలకర్మములలోను, నేను, నాది, యని యభిమానముజేయకుండుట.

ప్రశ్న. యోచించుట యనగానేమి ?

ఉత్త. సర్వముతానని ధరించుట.

ప్రశ్న. తీర్చుట యనగానేమి ?

ఉత్త. కఠీరములోవచ్చు శోకతాపములు.

ప్రశ్న. చూచుటయననేమి ?

ఉత్త. స్వచ్ఛరాచరప్రపంచముగోపల బైలనిండి వ్యాపించియుండు తన స్వరూపమునుజూచి నిలుచుటయే.

ప్రశ్న. నిశ్చయించుట యననేమి?

ఉత్త. బ్రహ్మాది స్తంభ పర్యంతము నిండియుండెడి చిత్తనిష్కావాతినంత యు తనవ్యాపకమనని నిశ్చయించుట. ఈలాటి కార్యముతో గా జీవన్ముక్తులయియుండురు.

ప్రశ్న. సత్త్వజన్మము యెందుచేతవచ్చును?

ఉత్త. ముందుజన్మములలో జేసిన తపఃఫలప్రయత్నములచేత వచ్చుచేరు నేకాని వేరే కార్యములచేతరాదుగనుక సత్త్వగుణమేమోక్షమును నిచ్చును. మిగత రెండుగుణములు మాయాకార్యమైన జనన మరణ సంసారదుఃఖములనిచ్చును.

ప్రశ్న. ఈసత్త్వగుణము నెవరు పొందియుండును?

ఉత్త. ఇశ్వరజన్మముబొందక. ముగింపైన జన్మముగలవారుకలిగియుండురు.

ప్రశ్న. రజస్తమోగుణము లెవరుకలిగియుండురు?

ఉత్త. మంటపమును స్థంభములు భరించుకొని యుండులాగున సకలశీఘ్ర ణ రెండుగుణములలో జక్కి భరించుకొనియుండురు. గనుక సత్త్వగుణమునుబొంది రాజస్తమోగుణములను విడిచినవారలు ౭ ననమరణ ప్రవాహముగోనుండి దరిజేరినవారు.

ప్రశ్న. ఏలాగువిడచెదరు?

ఉత్త. సత్త్వగుణమును భరించుకొని రాజస్తమోగుణములనందుచేత నచ్చు పాశేబంధములను సర్పములు చర్మమునుచులాగు జారవిడుతురు.

ప్రశ్న. అది ఏలాగు?

ఉత్త. సర్పముతానుగా బ్రకాశించుటవలన తానువేరు ప్రపంచము వేరనిదివిధభావమువదలి బ్రహ్మమయమయినచిత్తునందుకల్గినవామ.

తొడకల్పనలు యావత్తు సముద్రజలమే లలలు మొదలయినవి
గాకనబడు భంగిమిధ్యయేగాని, సత్యముకాదు. కోకమోహ
ములు పుట్టుటగిట్టుటమున్ను పుట్టిగిట్టితపించ బడువారున్న లేరు,
వచ్చినది, పోయినది, తలచునదియేమిలేదు. ఏకముగా ననేకము
గా నెప్పటికిన్ని పుండునస్తువే యెచ్చోటను సర్వవ్యాపకముగా
వ్యాపించి నత్తామాత్రముగా బ్రకాశించునని చంచల రహితమైన
యూహబుద్ధిచేత దెలసి సకలదుఃఖములను విడుపించుకొని సత్యగు
ణముగా మిగిలియుండురు.

ప్రశ్న. ఇంక నేలాగుండురు ?

ఉత్త. స్వరూపవ్యాపకములోనిల్చి పూర్ణచంద్రప్రకాశమువలె శాంతి
పొందిమానానందముగా మంత్రప్రభవలె ప్రకాశించుచు, నిర్మలము
గా వర్తమానకాలములోవచ్చు న్యవహారములను సమదృష్టిగా
జూచి తగిలితగలకయవిమనకొననేయిచ్చయు కాదని వినుకు విడ
చి పువాసీకమాత్రముగా నుండురు.

ప్రశ్న. సత్యగుణములో మాత్రము జ్ఞానమునులభముగాగలుగుచున్నదని
యచట యెట్లు ?

ఉత్త. ఉత్తమమైన వెదురులోపవనమును బిందువు ముత్యములయిన
రీతినత్వగుణములో జన్మించినవారే శ్రేష్ఠులు. మంచివారలు,
స్నేహితులు, తెలిసినవారు, అనిత్యములను బోగొట్టికొన్న నిత్య
ముత్తులు జ్ఞానులు అని విశిష్టనామములను బొందుదురు. వార
లకే జ్ఞానము సులభముగావచ్చును.

ప్రశ్న. వారలు తగిలితగలక కార్యములుచేయుటయెట్లు ?

ఉత్త. సూర్యుడొచ్చులేక కిరణములచేత ప్రకాశించియుండగా అసన్నిధాన

ఫలముచేత మణిము, ఘడియ, ఝూము, దినము, సక్షత్రము, వారము, పక్షము, మాసము, ఋతువు, ఆయనము, సంవత్సరము, మొదలయినవి కనపడుచుండబున జీవన్ముక్తులు భూతకాలములోను భవిష్యత్కాలములోను, వస్తువులను జింతించక పరమానందములో పచ్చకర్మలు మాత్రము తమస్వానుభవముగాజూచి వ్యవహరించుదురు.

ప్రశ్న. ఈ ప్రకారము విచారజ్ఞానఫలముచేత ద్వివిధబుద్ధివదలి యద్వైతానంద స్వరూపమాత్రమయిన జ్ఞానులను కామాదులు తగులుపడికష్టపెట్టెవా?

ఉత్త. వజ్రకవచము ధరించినపురుషుని ఆయుధములు కష్టపెట్టినటువలె చిన్మాత్రముగా బ్రకాశించు జ్ఞానికి కామాదులు తగులుపడి కష్టపెట్టవలసివచ్చును.

ప్రశ్న. వజ్రాభి సదృశమయిన మోహము తీగమొలచుటను మూలముగాను శోకమనెడి సర్పముండి. తాజ్యముచేయు చోటుగానును దేహమును నేననుసత్యబుద్ధిజేయుచు నాజ్ఞానమనెను మూలము ఏకముగానునిత్యముగానుండుస్వరూపస్వభావముగలిగినతక్షణమే వేరుతో. నాశనమాననిచెప్పిన శృతియుక్తి ప్రమాణములుండగా జీవన్ముక్తులు నేనుపోయినాను, వచ్చినాను, నిద్రించినాను, మేలుకున్నానని చెప్పనచ్చునా?

ఉత్త. వారలేలాగు చెప్పినను గమల పత్రోదకమువలె కగిలి కగలకయిండురు. వారల చిత్తముబోయిన చోట్ల చిదానందముగా రమించియుండును. అందుచేత బాధలేదు. అట్లులేక నామరూపములలో జితమైనది యెగిరిపడేనేని మనస్సుచెడదు.

ధములుచేరువు. గనుక నగపడువస్తువులేదని నువ్వము చిత్తుగా
కనినాడుడల మనస్సులేకపోవును. ఇదియే మోక్షము.

ప్రశ్న. అయితే ప్రపంచవ్యవహారములను జ్ఞానుతేలాను కనియుందురు ?

ఉత్త. నేనులేదు, ఇదియను విషయములేదు, యనిరూపములేని జ్ఞానము
లువలె దాను బరిపూర్ణస్వరూపమని ధనస్వరూపవ్యాపకములో
నగుపడిన నామరూపములు బ్రకాశించు చున్నదనిన్ని తనయొ
క్క సచ్చిదానంద స్వరూపములేపు నామరూపముల కాధారము
లేదనిన్ని సచ్చిగానందమను మూడున్న స్వరూపసంబంధమనిన్ని
నామరూపములు రెండున్న మాయాసంబంధమనిజూచి మాయా
ను బంధమునువిడిచి సర్వము సత్తామాత్రమైన స్వరూపమేయని
ధృఢముగాజూచియుందురు. అలాటిపెద్దలు ఆశయనుబంధము
లన్నిటిని ఆనందల్పమనెడు ఖగ్గముతో గోసినేనను దేహభావము
నునేనని చెప్పని బల్లెముతోగృచ్చి యన్ని నసించిన స్వరూప స్వ
భావమే తానని భావించిన భావనచేత జననమరణములేని ముక్తి
స్వరూపమగుదురు.

ప్రశ్న. ఈజీనమ్మక్తులకు నేకదేశముగా నధికసుఖమువచ్చినను, దుఃఖము
వచ్చినను ఆసుఖముతో రమించియు దుఃఖములో గట్టపడి
యుండురా ?

ఉత్త. అట్లుండదు. సుఖము, భయము, కోపము, దుఃఖము, ఏర్ప
లేనితనము, మొదలయినవి వచ్చినను వీటికొకవస్తువుగా జూడ
క సత్తామాత్రమునొకని నుపై ప్రివలె విశ్రాంతిబొంది స్వరూప
భావనను విడువక యుండురా ఇదియే శివజాగ్రము. ఈ జా
గ్రలోనుండి యొక నిమిషమైనను వదలని వారలెవననుక్తులు.

ఉత్త. నామహింస వ్యవహార కార్యములతో గూడ చేరి సమాధి జేయువాడును, పాటిలో ఫలము లేదని సన్యాసియై యేకాంతముగా ప్రత్యేకమైన చోటనుండి సమాధి జేయువారలు గానుండురు. అలాగైనను వారల్నివేళి మోక్షఫలము వక జేయగును.

ప్రశ్న. అది యెటువలెను?

ఉత్త. ఇద్దరి హృదయములు శీతలమాత్రముగానుండును. ఆ శీతలమే వారలనంత జన్మములో జేసియుండిన తపఃఫలమని జెప్పదురు. అయినభవములో నెల్లప్పుడు సుఖించియుండువారి యొక్క మనస్సు ఏకదేశ కార్యములో బ్రవేశించి చలనమైనందుచేత వచ్చు వ్యాకులమువల్ల వారికి నొకహానివృత్తియులేదు; వారు సమవృష్టిగానుండి ఉన్మత్తునిచందంబున వేదకులు నభినయించువలె నొక కష్టములేక సుఖసమాధిలోనుండురు. గనుక తెలుసుకొన్నవారు వ్యవహారముల జేసినను దానిని విడిపించుకొని సదానిష్ఠులుగా న్నవరూప సమాధిలోనుండినను, యిద్దరికి మోక్షఫలము సమముగా నుండును, తప్ప. హేచ్చు తక్కువలులేనని శృతిస్మృతులలో జెప్పబడియున్నది.

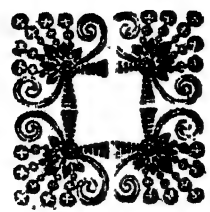
ప్రశ్న. వ్యవహారమువదలి సదానిష్ఠులుగానుండు వారెచ్చటవసింతురు?

ఉత్త. అలాటి పరమయోగులు నిద్రించికను, మేలుకున్నను, వ్యవహారముల జేసినను, చేయకయుండినను సదాంతర్ముఖద్వైతయుగులుటవలన యిట్లు, పట్టాము, అడవి, యివియంతయు సమముగా నెంచి యుండురు. వారల మనస్సుయపుడున్న విశ్రాంతి బొందియుండుటవలన శీతలముగా నేయుండును. అందుచేత గనపడు జగత్తు కూడ అశీతలముగానే ప్రకాశించును. ఈలాటి అంతర్ముఖ

స్థితేనివారలు వనములందు, గుహలో, నాననమలుగట్టకొని
 మూడినను మనస్సు బహిష్కృతము బొందియుండుటచేత నావన
 పులు, గుహచూలంతయు, యిట్లు పట్టణములుగానే యుగపడుచుం
 డును. గనుక నొక కార్యముజేసినను కార్యములను విడచినను,
 పుఖనమాధిలోనుండినను, అంతస్కృతనిష్ఠకలిగిన జ్ఞానుల మను
 షునిశ్రాంతిబొంది యతికీతల గా స్వరూప సమాధిలో దాన్
 పుఖించియుండువారలకు శృతియందిచ్చలేదని శృతిస్మృతులలో
 వేన్పబడుచుండుట సిద్ధాంతము.

—(*) స్థితీ ప్రకరణము సంపూర్ణము. (*)—

—:0:—

V ఉపశాంతిప్రకరణము.

పూర్వము చెప్పిన నాలుగు ప్రకరణములవల్లను స్వతూష సమాధిని బొంది నిష్ఠావతుడైన శిష్యునికి మనస్సుపోయిన స్థితమంతయు చిదానంద ముగారమించి సహజానందానుభవము వుదఁచుమగుట నిమిత్తము షణ్శాంతి ప్రకరణమును జెప్పుచున్నాను.

శ్లో॥ జననం మర్త్యభంజితే । నరయోనాకదాచన ।

జాతోఽపి వేదశాస్త్రాణాం । వివేకోహిను మర్త్యభః ॥ ౧ ॥

జ్ఞాత్వా తథాపి వేదాంతే । జ్ఞానసిద్ధిరస్తు దుర్లభః ।

సంప్రాప్తౌ బ్రహ్మవిద్యాయాం । ధ్వంసోఽజ్ఞానస్య దుస్తరః ॥ ౨ ॥

విపరీతసంబేహాదీన్ । విచారేణ హ్యతోపిత ।

నభవేదజ్ఞానధ్వంసస్థవరోఽక్షుభప్రదే ॥ ౩ ॥

అజ్ఞానంతాశృశంశాస్తా । తస్యైవోశ్చననశ్యతి ।

ఆత్మద్రోహి సతుర్ద్వంద్వో । పేదేనిగదితోబుడై ॥

—(౧) వీటికి వివరణము. (౧)—

ప్రశ్న. సకల సంబేహ విపరీతములు విడువబడి ప్రపంచ వ్యవహారములు మొదలగునవి నుష్ఠు ప్తవలె సదానిష్ఠులుగా విశ్రాంతిబొందియుండి యు వివేకుల మనస్సులో నొక వేళ యేక భేదముగా కర్మవశము చేత సమదృష్టివదలి యజ్ఞానమైన అసంభావన కనబడనేని వారలకు మోక్షములేవా?

ఉత్త. అలాగైన పెద్దలమనస్సులోన సంభావనలు రాచుము. వార.

అను గర్మలులేవు. అట్లులేక ఒక పేరే యొక భేదముగా గలిగినది వారలకు మోక్షములేదు.

ప్రశ్న. అది యేలాగు?

ఉత్త. ఈ ప్రపంచములో నుద్భవించు కాలమందు మనుష్యజన్మము పుట్టుటయలుడు. పుట్టినన్ని పేదాధ్యాయనమునకు గావలసిన బ్రహ్మకులములో పుట్టుటయలుడు. అట్లు పుట్టినది మూగిగాను, చెవుడుగాను, గుడ్డివాడుగాను లేక పుట్టుటయలుడు. పుట్టినది నపుంసకుడు లేక పుట్టుటయలుడు. అలాగు పుట్టినది విద్యాధ్యనము చేయుటయలుడు. అట్లు విద్యాధ్యనము చేసినది పేదోధ్యాయనము చేయుటయలుడు. అట్లు చేసినది వాటిలోనిన్ని తమైన కర్మలజేయుటయలుడు.

ప్రశ్న. అకర్మలేవి?

ఉత్త. నిత్య, వైమిత్య, కామ్య, నిషేధ, ప్రాయశ్చిత్తములనంబడు నైదువిధములు గలవు.

ప్రశ్న. నిత్యకర్మయననేమి?

ఉత్త. స్నాన, పాన, సంధ్యావందన, జప, హోమాదు, దేవతార్పణ, వైశ్యదేవ, పశువందన మొదలయినవి.

ప్రశ్న. వైమిత్య కర్మయననేమి?

ఉత్త. సంక్రాంతి, పగ్గం, అధోక్షాయం, మహోదయము, మొదలుగా గల పుణ్యదినములలో స్నానము చేయడము మొదలగునవి.

ప్రశ్న. కామ్యకర్మయననేమి?

ఉత్త. అశ్వమేధ, రాజసూయ, పౌండరీక, మొదలగు యాగములు చేయుట; సోమవారప్రతములు మొదలయినవి చేయుటయే.

ప్రశ్న. నిషేధకర్మయననేమి?

ఉత్త. పరశ్రీమనము, దొంగతనము, చంపుట, మఘపానము, అబద్ధము, వీర్లుచేయక నియముగానుండుటయే.

ప్రశ్న. ప్రాయశ్చిత్త కర్మయననేమి?

ఉత్త. చాంద్రామణము, వర్షతమందు సంచరించుట, జలభక్షణము, వాయుభక్షణము, తీర్థయాత్ర, మొదలగు కర్మలుజేయుటయే.

ప్రశ్న. ఈకర్మములచేత ఫలములేవి?

ఉత్త. దేహముండువర్జ్యంతము నిత్యమైమిత్యకర్మముల జేయుచు వచ్చిన ప్రారబ్ధముబోవును. కామ్యకర్మచేయుచువచ్చిన స్వర్గభోగములు కలుగును. నిషేధప్రాయశ్చిత్త కర్మములజేయుచు వచ్చిన సంచితము దొలగిపోవును. అందుచేత ముక్తిగలుగునని గొందరు జెప్పుచున్నారు. అయితే అది ముక్తికాదు.

ప్రశ్న. అది యెట్లు?

ఉత్త. కామ్యకర్మములచేత జ్ఞానము రాచాలదు. స్వగళాఫలముమాత్రమువచ్చును. దానిని బొందెనేని మరల జననమరణమే వచ్చును. తప్పముక్తిరాచాలదు. నిషేధకర్మము, ప్రాయశ్చిత్తకర్మము, పురుషునికి గర్మములో సధికారముగలుగజేసి ప్రత్యవాయమును బోగొట్టెను. ఈప్రకారము త్రివిధకర్మములు జ్ఞానసాధనములుకావు. పైచెప్పబడిన సత్యమిత్యమును రెండుకర్మములు మూడు విధములుగానున్నవి.

ప్రశ్న. అది యేలాగు?

ఉత్త. సత్వకర్మము, రాజసకర్మము, తామసకర్మము, అని మూడువిధములు. వాటిలో రాజసతామసమైన రెండుకర్మములు జనన

మరణదాఖ్యమును వృద్ధిజేసెను, దానివలన జ్ఞానము గాచాలము.
నల్లకర్మముమాత్రము చిత్తశుద్ధిగలుగజేయుటవల్ల జ్ఞానసాక్షనే
మాడు. ఈకారము కర్మముచేతనే దేశముగ గలుగు చిత్త
శుద్ధినిగొనించి కొండలు జ్ఞానవలన కరయని చెప్పబడ్డారు.
అయితే ఈనల్లకర్మము జేయనప్రక్షీర్ణరూపముగా జేయవల
యునని పెద్దల కృపించుటవలన సిహ్నముగాజేయు నల్ల
కర్మము చిత్తశుద్ధికిగారణమేగాని మోక్షమునకు గారణముకాదు
యని చెప్పబడవల్ల సిహ్నముకర్మముచేత చిత్తశుద్ధిగలిగి యీశు
చేత సర్గురులాభముకలిగి దానివలన శ్రవణములుకలిగి అందువ
లన జ్ఞానముకలుగునని చెప్పబడియున్నది.

ప్రశ్న. ఈస్వగార్పణము జేయుటలో జిత్రపద్ధినిచ్చేది జ్ఞానము దేనిచే
తవచ్చును?

ఉత్త. సర్గురువల్లను, శాస్త్రములవల్లను రావలసివది. దీనికి ప్రమా
ణము.

మ॥ తనుఁదాఁ గానమిఁగొలఁమిఁడినద్దాంతాశుగువర్తమం ।

దునజనంబుఁజరిచునుఁ యదవస్తాకక్రియధాత్రీని ।

ల్పనివాసంబిసుమంత లేకజననవాతంబుఁజక్కుఁగావున

స్వాత్మారథవంబుదాడ సుకనీహునింప్రమీయర్థమి॥

తా॥ ఓయిశిష్యుడా జీవసాక్షియైన కూటస్థుడగు తాను, ఈస్వరసాక్షి

యైన పరబ్రహ్మను తన్నుగాదెలిసినివాడు స్థలసూక్ష్మకౌంఠము దేహ

ప్రమలలోఁడగిలి నేనువీపుకడు ప్రహ్లాదాది నవాఁములుగల వాడను ను

ఖని చుఁఖని అనునవి మొదలగు మఱియేములయైన దుర్బలమునుభండి

హయిలేక యుగ, సంవత్సర, మాసాది, కల్పిత భేదములుగల కాలమనెను

చక్రమందు చిక్కుపడి దిక్కుగానక నుడిగాలిలోబడి వడికి గిరగిరతిరిగెను
చత్తతె నోనోచెడబంతుప్రతి గర్భములో శ్రుతుచు పుణ్యపాప మ్మితకర్మ
ఫలముగాగు శుభముఖముల ననుభవించిగట్టుచు ఈవిధమున అస్మచ్ఛబ్ద
లక్ష్యమగు పరబ్రహ్మమే నేననునట్టి తెలివివృద్ధులవగు మండును. కా
బట్టి నీపిగట్టును మనస్సున బెట్టినను ఆత్మజ్ఞానములేనందున ఈ తీకున
శ్రుతుచుగట్టుచువుంటినని దెల్పుకొని నిన్ను నీపేరుగునట్టి నిష్ఠయుండు ప
ట్టుదలగలిగియుండుమని తాత్పర్యము.

శా॥ తానైకన్యోనడన్ముఁడఁడనపనాథా రేశునాయీశుడే ।

హనోపాధులువడిజెన్కడగనూహింపంబరబ్రహ్మహా ।

నేజ్ఞానమునీప్రసన్నుడుగనీచ్చందెల్పితఁడీన ।

న్యూనింహానినునంటవేవ్యధలున్యార్థ్యైర్బ్రజ్ఞభాసిల్లగన్ ॥

తా॥ ఓయి శిష్యుడా, “కార్యోపాధిరయంజీవః కారణోపాధిరశ్వరః”
అనడు స్మృతినిబట్టి కార్యోపాధియైన జ్ఞానమును అంతఃకరణమును దా
నికి అధిష్ఠానమైన బ్రహ్మభిన్న కూటస్థ చైతన్యమును, ప్రతిబింబ చైతన్య
మును, శరీరత్రయమును వీనియందలి యధ్యాసమునుగూడి జీవుడనబడు
ను. కారణోపాధియైన మాయయును, అంతఃకరణమును దానికి నధిష్ఠా
నమైన బ్రహ్మచైతన్యమును, ప్రతిబింబ చైతన్యమును, శరీరత్రయమును వీని
యందలి యధ్యాసమునుగూడి యోగ్యుడనబడును. పైజెప్పబడిన
లక్షణములుగల జీవుడైన తాను గుహావదేన నలన తన్నును తనకు
ఆధారమైన యోగ్యుని విచారించి కీ చిదజ్ఞత్వాతిగుణములుగల జీవత్వ
మును జిహ్వాల్లక్షణముచేరివిడిచి ఆజహ్వాల్లక్షణముచేత సర్వజ్ఞత్వాదీగుణము
లుగల యోగ్యురత్వమునుబొంది పిమ్మట జీవేశ్వరోపాధి కారణములగు
కూటముల అనుపాజ్ఞలుగల అవిద్యను మాయనుపోని కార్యములయిన

ప్రతివాడును సర్వజ్ఞత్వాదిగుణములునుగల యీశ్వరత్వమును జహట్లైత
ణముచేతవదిలి అజహట్లైతగాముచేత దానికి స్వాధారభూతుడును సద్విదా
నందాదిగుణములుగలవాడును అయినవరబ్రహ్మముతానగుసుగనుకనివును
నామూటలయందు సమ్యక్ముగలిగి బ్రహ్మనిష్ఠగలవాడైతిమేని నీయంతః
కరణమును అపరోక్షజ్ఞాన ముప్రకాశించి సర్వదుఃఖములుతీరి ముక్తుడవ
గుడువని తాత్పర్యము.

అనిచెప్పియుండుటచేత విచారజ్ఞానముకలుగు నిమిత్తము సకల క
ర్మలీనస్వరాస్పదముగా జేయవలయును. ఆఫలముచేత శివుడే దయకలి
గి జీవనారుణ్యము, ఈశ్వరభక్తి, పాశవైరాగ్యము, బ్రహ్మజ్ఞానము,
అనుఃకాలుగు మొక దివ్యమయిన శతీరముగా నవతరించిన సర్గులూభము
కలుగును. అందుచేత శ్రవణముగలుగును. భావనలన మననముకలు
గును. అందువలన నిర్విధ్యావముగలుగును. దానివలన వివేకజ్ఞానము
కలుగును. అందువలన తమను యజమానుని భావించి తెలుసుకొనవ
చ్చును. శ్రీ వల్మీకి మొదలగుశ్రీమతులయందు చెప్పబడియున్నది.

ప్రశ్న. తమ తెలుసుకొనువిధమేలాగు?

జ్ఞాన ప్రపంచములో శబ్దాదివిషయములుగా గనబడు ఇంద్రియజ్ఞానమం
తయు శివుడే యనుభవించునని అజ్ఞానముచేత జెప్పినయడల ఈ
ఇంద్రియములన్నవి గనబడు నామరూపములంతయు ఇంద్రియము
లకు గనపడునేగాని చిత్తాధిపతియైన జీవునికి లేదని యనుభవము
గలుగును. యేలాగనిన మంచిచెడ్డ శబ్దములను దెలిసి కనుగొ
నడము శ్రోత్రేంద్రియమేకాని జీవుడు దెలిసికొనజాలడు.

ప్రశ్న. ఎది యేలాగు?

ఉ. త్త. చెవిటివాండ్రకు జీవుడు యుండుటవలన ఆజీవుడు శబ్దమును యెరు
గవలయును. అట్లులేమిచేత శబ్దమును దెలుసుకొనుట క్రోత్రే
ద్రియమే, దానిని జీవుడు దెలుసుకొననందున దనమీద నారోపణ
చేసుకొని నేనేశబ్దమును గ్రహించేవాడనని. చెప్పడమేగాక జీవునికి
నీభిన్నజ్ఞానము గాలత్రయములోలేదు. త్వగింద్రియ బుద్ధియైన
స్పర్శము జీవుడు దెలుసుకొనిన యడల తిమిరవాయువు కొన్నవా
రలయందును జీవుడు యుండుటవలన నాజీవుడు నీశోష్ణస్పర్శము
ను గనుగొనవలెను. అట్లులేమిచేత స్పర్శమును గనుగొనుజ్ఞాన
ము త్వగింద్రియమే, దానిని జీవుడు దెలుసుకొనక తనమీద నా
రోపణముజేసుకొని నేనేస్పర్శమును దెలుసుకొనువాడనని జెప్పట
యేగాక జీవునికి భిన్నజ్ఞానముగాలత్రయములోలేదు. నేతేంద్రి
యజ్ఞానమైన రూపము జీవుడు కనుగొనిన యడల గ్రుడ్డివాండ్రకు
జీవుడు యుండుటచేత ఆజీవుడు పంచవర్ణములను దెలుసు కొనవల
యును. అట్లులేమిచేత రూపమును దెలుసుకొను జ్ఞానమునేతేం
ద్రియమే, దానిని జీవుడు దెలుసుకొనక తనమీద నారోపణము
జేసుకొని నేనేరూపముగనుగొనువాడనని జెప్పటయేగాక జీవునికి
భిన్నజ్ఞానము గాలత్రయములోలేదు. జిహ్వేంద్రియజ్ఞానమైన
రసము జీవుడేకనుగొనిన యడల దోషముపొందినవారలలోగూడ
జీవుడు పక్షుడుచులను విభజించి తెలుసుకొనవలయును. అట్లులేమి
చేత పక్షుడుచులను దెలుసుకొనుజ్ఞానము జిహ్వేంద్రియమే, దానిని
జీవుడు దెలుసుకొనక తనమీద ఆరోపణముజేసుకొని నేనేరుచు
లను గనుగొనువాడనని జెప్పటయేగాక జీవునికి భిన్నజ్ఞానము
గాలత్రయములోలేదు. ఘ్రానేంద్రియబుద్ధియైన గంధము జీవుడే

కనుగొనినయడల ముక్కు లేనివారికి గూడజీవుడుంటుచేత నాజువును మంచిచెడ్డ గంధమునువిభజించి తెలుసుకొనవలెను. అట్లు లేమిచేత గంధమును విభజించి తెలుసుకొను జ్ఞానము ప్రహేల్యేంద్రియమే, దానిని జీవుడు తెలుసుకొనక తనమీద నారోపణచేసుకొనినే నేహనము గనుగొనువాడనని చెప్పుటయేగాక జీవునికి భిన్నజ్ఞానము గాలత్రయములోలేదు. ఇట్లుండ ఈ ఇంద్రియజ్ఞానములంతయు తనవద్ద నాగోపించుకొన్న యావరణము బూతియు జ్ఞానదృష్టిచేత విడువబడి ఈయింద్రియములద్వారా సంపాదించబడ్డ పుణ్యపాపములు తనకులేదని కని నిర్బిదియుడై, నిర్దేహుడైవుండు కూటస్థస్వరూపమేతానని విచారించి తెలుసుకొనవలయును. ఇట్లువచనాది విషయములుగా గనబడు కర్మేంద్రియజ్ఞానములంతయు జీవుడుతనమీద నారోపణచేసుకొన్నదియేగాక జీవునికిలేదు.

ప్రశ్న. అది యేలాగు?

ఉత్త. మూగివాండ్లకు జీవుడుయుండుటచేత ఆజీవుడు వచించవలయును. అట్లు అగుపడనందున వచించునది వాగింద్రియమే. చేతులులేని మొండివానికికూడా జీవుడువుండుటచేత ఆజీవుడు దానపరిగ్రాహ్యములజేయవలయును. అట్లులేమిచేత దానపరిగ్రాహ్యముల జేయుట పాణేంద్రియమే. కాళ్లులేని మొండివానికికూడ జీవుడు యుండుటచేత నాజీవుడు నడువవలెను. అట్లులేమిచేత నడుచుట పాదేంద్రియమే. లింగలేపనము లేనివారికిగూడ జీవుడుంటుచేత

నాజీవుడుభోగించవలయును. అట్లులేమిచేత భోగించునది ఉప
స్థేంద్రియమే. బలమంతగి గుడము మునుచుకొనియుండు వానికి
జీవుడుయుండుటచేత ఆజీవుడు మలనిసజ్జనము చేయవలయును.
అట్లులేమిచేత మలనిసజ్జనముచేయునది సాయుర్నిద్రాయమే. ఈ
లాగుండగానీక స్థేంద్రియబద్ధులంతయు తనదిగాజూచిన ఆచరణము
విశువబుక్తి వాటిచేత నాజ్ఞాంపబడిన పుణ్యపాపమలంతయు తనకు
లేదని జ్ఞానదృష్టిచేతగని అనంగుడైన కూటస్థస్వరూపమే తానని
విచారించి తెలుసుకొనవలయును. ఈలాగే ఎంచకోశములను
జీవుడుదానని యావోపగముగానవలోకించినదేతప్ప జీవునికిలేదు.

ప్రశ్న. అది యేలాగు ?

ఉత్త. పుష్టియగుట, శుష్కించుట, యనునది ఆచార్యములైన అన్నయ
యకోశతాదాత్మ్యముతప్ప జీవునికిలేదు. ఉత్వాసించినాను, ని
శ్వాసించినానునదిప్రాణమయ కోశతాదాత్మ్యముతప్ప జీవునికి
లేదు. సంకల్పించుట, చికల్పించుట అనునది మనోమయ కోశ
తాదాత్మ్యముతప్ప జీవునికిలేదు. నేనేకర్తను, భోక్తనుయనునది
విజ్ఞానమయకోశతాదాత్మ్యముతప్ప జీవునికిలేదు. నేనుజ్ఞానిని,
మూఢుడను అనుట ఆనందమయకోశతాదాత్మ్యముతప్ప జీవునికి
లేదు.

ప్రశ్న. అది యేలాగు ?

ఉత్త. నాశరీరమనునపుడు తానువేరు, శరీరమువేరనియు, నాయుండ్రయ
ము జ్ఞానసత్తుడు తానువేరు, యుండ్రయములు వేరనియు, నాప్రా

ణము అనునపుడు తాను వేరు, ప్రాణము వేరనియు, నామనస్సు అనునపుడు తాను వేరు, మనస్సు వేరనియు, నాబుద్ధియును నపుడు తాను వేరు, బుద్ధి వేరనియు, నాది త్తమనునపుడు తాను వేరు, చిత్త ము వేరనియు, నాఅహంకారమును నపుడు తాను వేరు, అహంకారము వేరనియు, నాఅజ్ఞానమునునపుడు తాను వేరు, అజ్ఞానము వేరనియు, నచ్చు అనుభవముచేత తనకు అన్యము గాకని సాక్షియైన తనవద్ద ఆరోపణముగా వ్యవహార దశలోమాత్రమున్నదని విచారించి తెలుసుకొనవలయును.

ప్రశ్న. అలాగు తెలుసుకొన్న వారికి ఆరోపణములేదా?

ఉత్త. ఈ ప్రకారము సాక్షిమాత్రముగా నుండువారికి శబ్దమును దెలుసుకొను శ్రోత్రమును, స్పర్శమును, దెలుసుకొనుశ్చక్షుమును, రూపమును దెలుసుకొనుచున్నయును, రస ను దెలుసుకొను జిహ్వయు, గంధమును దెలుసుకొను ఘ్రాణమును, వచించునప్తవాక్కును దానాది ద్విగ్రహములుచేయుపాదయు, గమనముచేయు పాదమును, ఆకంచిండువృక్షయు, మలీ న్దనముచేయుగుడమును, ఉచ్చాఘాతనిశ్వాసమును జేయుప్రాణాది నాయువులున్న, సంగల వికల్పములు జేయుచునప్పుడు, నిశ్చలించుబుద్ధియు, అజ్ఞానమైనయవిద్యయు, భిన్నములేక అభిన్నమైన జ్ఞానస్వరూపముగా జూడిబడియుండుటవలన విచారించి తెలుసుకొన్న వారికి ఆరోపణము లేదు. ఇట్లు నక వికారములేని నిర్వికారముగా నుండుగానవాంతరకల్పకమైన మనస్సుకుకలిగిన అజ్ఞానముచేత జన్మమరణములు గలిగినట్లు కనబడినవి.

ప్రశ్న. అలాగేతే జననమరణ సరకస్వర్గములనుభవించు వారెవరు ?

ఉత్త. కర్మకాండములో విధించబడిన పుణ్యకర్మములును దేహేంద్రియములచేత జేయబడిదానికి తగినదేవభోగములును దేహేంద్రియములచేత జేయబడిదానికి తగిన తిర్యగాదిస్థాపర శరీరములెత్తి దుఃఖరూపములయిన సరకములను దేహేంద్రియములచేత యనుభవించినవి. ఈదేహేంద్రియములచేతనని వీళ్లుచేతనాజ్ఞించబడు పుణ్యపాపకర్మములను దనదని అభ్యాసముగా గ్రహించిన యభిమానదోషముచేత లెక్కలేని జననమరణములు గలిగినవి. దీర్ఘముగా విచారించి తెలుసుకొనిన యడల సకలమున్ను ఈదేహేంద్రియములకేలప్పుయేకముగా నిత్యముగానుండు దీని తానైన కూటస్థునికిలేదని దెలుసుకొనుటయే వేదాంత స్వరూపము. ఇందుకు దృష్టాంతము.

తిరుమంత్రము.

శ్లో॥ జీవశ్శివోనభేదో స్తినజానాతిశివంపపరం ।

శివంజ్ఞాత్వాతతోజీవశ్శివపవనసంశయః ॥

ఇదియునుగాక జ్ఞానేంద్రియములు అయిదు, కర్మేంద్రియములు అయిదు, అంతఃకరణములు నాలుగు ఈ పదునాలుగు యింద్రియములకు నొక్కొక్క యింద్రియమునకు త్రిపుటిగలవు. త్రిపుటి అనగా అధ్యాత్మికము, అధిదైవికము, అధిభౌతికము. వక యింద్రియమునకుగల త్రిపుటిలలో యేదైనా వకటి లేనియడల అయింద్రియము యొక్క వ్యవహారములు నడవవు.

	అధ్యాత్మికము.	అధిదైవికము.	అధిభౌతికము.
	యింద్రియము.	దేవత.	విషయము.
1	శ్రోత్రము	దిక్కు.	శబ్దము.
2	తృక్కు	వాయువు	స్పర్శము.
3	చక్షువు	సూర్యుడు	రూపము.
4	జిహ్వ	వరుణుడు	రసము.
5	ఘ్రాణము	అశ్వనికుమారులు.	గంధము.
6	వాక్కు	అగ్ని	వచనము.
7	పాణి	యింద్రుడు	ఇచ్ఛుట, తీయుట.
8	పాదము	వానునరుడు	గమనము.
9	ఉపస్థ	ప్రజాపతి	రతిభోగము.
10	గుదము	యముడు	మలనిసర్జనము.
11	మనస్సు	చంద్రుడు	సంకల్పవికల్పము.
12	బుద్ధి	బ్రహ్మ	నిశ్చయము.
13	చిత్తము	వానుదేవుడు	చింతించుట.
14	అహంకారము	రుద్రుడు	అహంభావము.

ప్రశ్న. ఇంకయునేలాగు ?

ఉత్త. సచ్చిదానంద స్వరూపముగాను, అఖండముగాను, అపరిచ్ఛిన్న త్వముగాను, సర్వవ్యాపకముగాను, కాలపరిచ్ఛేద, దేశపరిచ్ఛేద, వస్తుపరిచ్ఛేద, రహితముగాను, నిరామయముగా నుండుటయే ఆత్మస్వరూపమని శ్రుతిస్మృతుల యందున్న ఉపనిషత్తు మహావాక్యములయందున్న గురువాక్యముకూడా చెప్పబడుచున్నది.

ప్రశ్న. సత్త్వమునదియేలాగు ?

ఉత్త. ముందుజన్మములలో జేసిన ముదిచ్చెడ్డ కర్మముల ప్రకారము యీ శరీరమువద్దినదనియు చెప్పబడెను, ఇప్పుడు జేయు కర్మములకు నికటూద జన్మమువచ్చును. నీ స్వాభవముగా దెలిసియుండుచుచేతను, ఇట్లు త్రికాలములోను గలిగినవశీరముచూత్రము నసింది తాను నిత్యముగా నసంపులేక యుండుటవలన సత్త్వమెరు.

ప్రశ్న. చిత్తముయేలాగు ?

ఉత్త. బాహ్యవస్థయొనలు జరుగు వ్యవహారములలో గొన్ని మరచియుండినను, చిక్కినవృత్తాంతముల నెల్లయు, అమావాస్య చీకటిలోను మేఘాధికారమైన నహికాలములోను మూలంబుటిలో మునుపవేసుకొని బోలినదియుండు పురుషుని సూర్యచంద్రులగ్నిన మత్రముచేతను నెటియొక్క సానములు లేకయుండియు యిది యవి యని విభజించి తెలుసుకొనుటవలన చిత్తమెరు.

ప్రశ్న. అనందమేలాగు ?

ఉత్త. ధాన్యముపుత్రులచేతవచ్చు సుఖములు దీప్తికాలముగా నెకకాలమునలే ననేకకాలమునుభవించి, అందుచేత రాబడు సుఖములంతయు మాఖముగావిడిచి సుఖుష్టి సుఖము నదా కోరుటవలన నానందమాయెరు.

దీనికి ప్రమాణము.

చ॥ గతభవనంచిత్రిత్రీవిధకర్మముల నిర్విదత్రికాలయో ।

గర్భతలముకై నకాయములందును బాయుచునుండుజేహీనం ।

తతః సతంజనైతగునుతాగుమాత్ర విచారదృష్టిసం ।

సతమతిస్త్వానుభూతిః బ్రకాశమునందుచునిర్వికారతా ॥౧॥

ఉ॥ ధ్యాంతనుషుపులందుశుచిభామములేనితటిన్మహాభిషేకము
స్వాంతకుడుగాక వస్తువులసంతమసంబు నెఱుంగుచున్నా
దెంతయుచిత్తరూపముగునిచ్చకుమీరినతానదానయై
సంతసమందియేమరక స్వానుభవముననున్నతోపహాళ ॥౨॥

—(*) చీటి తాత్పర్యము. (*)—

పుత్రుడాముందుజన్మములయందు నాజింపబడిన పుణ్యపాపవిశ్రము
లనెదు శ్రేవిధకర్మములచేతను, న్యగ్ మర్త్య, సరకములనెదు మూడు
లోకములయందలి త్రికాలమునకు తగిననడవల్లుగల మూడు శరీరములను
బొందుచును, విడుచుచును, యీదేహి యెల్లపుడునుండు గనుక యితడే
సద్రూపముగును. బ్రహ్మవిచారమందలి యాలోచనతోగూడిన దేలి
వివలన గలిగిననీయనుభవమందు పద్వికార శూన్యత్వముచేత వికసన
మొందుచునుండెడి సద్రూపమును నీవుకనుమని తాత్పర్యము.

కటికచీకటిలో నిద్రించుకాలమందును, దీప్తములేనికాలమందును గొ
ప్పభ్రమనుబొందక, యింటిలోగలిగిన వస్తువులను చీకటిని యీరెండిని తె
లుగుకొనిన పురుషుడు చిద్రూపుడగును. కోరికను అతిశయించు తాను,
తానై సంతోషమునుపొంది దానిని విడువక తనయనుభవమందు తానుండిన
సంతోషము యానందమగునని తాత్పర్యము.

మ॥ అవినాభావముతానుసన్మతులుమిథ్యాభూతముగావెవే!

అవియైనప్పుడుమొందుదో చుస్థితియెట్లై బ్రజ్జకుఁ

దానిహేతువనల బ్రీతికాద్యమా నెటులతతోమ ప్రియాభవనా ।

కవయొడైన బ్రహ్మావమందె యగుదుఁఖంబుబుద్ధి అగ్గ ॥౩॥

తా॥ త్రివిధస్వేదశూన్యమైన సద్రూపమును త్రికాలవేద్యమైన చి
ద్రూపమును వకేయగును. ఆనత్తుచిత్తులు రెండును నొకనినను అన్యతా

మూలము. అప్పుడు సర్వప్రపంచమునకు విలక్షణుడైన సాక్షియొక్కడ దోచును. (అనగా సత్తుకుచిత్తువేత్తన యడల సాక్షిదోచదనియు, చిత్తుకు సత్తువేఱుని యడల నిల్కడ యెవ్విధమునను కలుగదనియు భావము). అదిత్తును ప్రపంచమునకు హేతువనినను అది జడస్వభావముగలదియగునో, అప్పుట్ల ఆనందానుభవము యోవకారమగును, కాబట్టి అనత్తు చిత్తుల యొక్క జంట యేకమైన పక్షమందు, బానియందే అంతాకరణమందు దోచెడు దూఖములుననించి నిరతేశయానందమగునని తాత్పర్యము.

మ॥ తనచేనన్యులచే వెలుంగునోకనల్నే ద్వన్తువాభాష జె ।

పుననర్హంబెనవాచ్యమన్న సుతతద్భావంబు లేదన్న జే ।

యునెవంభ్యానుతు డెవ్వియైననవి తాయోచింపలేవన్న ది ।

అనినానాదురవస్థలొంద వెకుతర్కంబీవుజాలింపుమా ॥ ౪ ॥

తాత్పర్యము ॥ కుమారా, ప్రకాశమానమయిన దేశకాలవస్తు పరిచ్ఛేద శూన్యమయిన పరబ్రహ్మము, తనచేత ప్రకాశించు నా లేక అన్యులచే ప్రకాశించునాయ నడే మాటలను జెప్పటకు లేగనిది. అట్లుజెప్పగూడదనినను, ఆతాత్పర్యములేదనినను, గొడ్రాలి కొడుకు యేకార్యము లనేనా చేసునే ఆపనులుయోచించి లేవనువానికి డొడబాయని బహువిధములైన దుర్దేశాలుపొందవా, నీవుకుయుక్తులువిడుపుమాని తాత్పర్యము. ఈలాగునకే వల్మీకములో చెప్పబడుచున్నది. ఒకగృహము ఒకశరీరమును గురించి అందులోనుండువానివలె ఖండముగాను పరిచ్ఛిన్నముగా నొకదేహవ్యాపకమాత్రముగానుండుటవలన, యిక ఖండముగాను అపరిచ్ఛన్నముగాను సర్వమునకుభోజన వెలుపరావ్యాపించియుండు సర్వవ్యాపకముగానుండు యజమాణుడైన బ్రహ్మస్వరూపము నీ ప్రకారమే తీచారించి చెల్లదనికొనవలయును.

ప్రశ్న. అది యేలాగు?

ఉత్త. అఖండపరిపూర్ణ వ్యాపకముగాను, అపరిచ్ఛిన్నముగాను, కాలదేశవస్తు పరిచ్ఛేదరహితముగా నుండుటయే బ్రహ్మస్వరూపమని శృతిస్మృతులలో జెప్పబడుచున్నది.

ప్రశ్న. అకాశమునకు నీగుణములుండుటచేత దానినే బ్రహ్మమని చెప్పవచ్చునా?

ఉత్త. అకాశమైనది నాలుగుభూతములలోను నిండి సర్వవ్యాపకముగా నిరవయముగానుండినను సృష్టికాలమందుగలిగి ప్రళయకాలములో నసించుటవలన కాలపరిచ్ఛేదమువచ్చును.

ప్రశ్న. కాలమే బ్రహ్మమని చెప్పవచ్చునా?

ఉత్త. కాలమైనది యేకవ్యాపకమై నిరవయముగా నే దేశములో వ్యాపించియుండినను దేశాచారములచేత గాలక్రియలు వాటిచేత గలుగు వస్తువులుతిరిగి నసించువచ్చుటవలన కాలమునకుగూడ దేశపరిచ్ఛేదమువచ్చును.

ప్రశ్న. దేశమే బ్రహ్మమని చెప్పవచ్చునా?

ఉత్త. దేశమైనది యెచ్చటను వ్యాపించియుండిన నొక దేశములోనుండు వస్తువు మరియొక దేశములో లేమిచేత దేశమునకు వస్తుపరిచ్ఛేదమువచ్చును.

ప్రశ్న. వస్తువే బ్రహ్మమని చెప్పవచ్చునా?

ఉత్త. వస్తువైనది వ్యాపకములేక ఖండముగాను, పరిచ్ఛిన్నముగాను అనిత్యముగా నుండుటవలన వస్తుపరిచ్ఛేదము వచ్చును. గనుక కాలముచేత నాకాశమునకున్న దేశముచేత కాలమునకున్న వస్తువుచేత దేశమునకున్న నసించువచ్చుటవలన అవిలంఠయు బ్రహ్మస్వరూపముకాదనియు.

ప్రశ్న. అయితే బ్రహ్మస్వరూపము యేవిధమైనది ?

ఉత్త. దేహేంద్రియాది కరణములు వాటియొక్క చేష్టలులేకను కాలదేశవస్తు పరిచ్ఛేదరహితముగాను అఖండపరిపూర్ణముగాను అచరిచ్ఛిన్నముగాను చిన్నాత్రముగానుండు జ్ఞానవ్యాపకమే బ్రహ్మస్వరూపము.

ప్రశ్న. బ్రహ్మమునకు ద్వివిధపరిచ్ఛేదము లేదనుటయేది ?

ఉత్త. ఏకాలములోను, ఏదేశములోను, ఏవస్తువులోను, లోభటబయట అణుప్రమాణమునందులేక నర్వవ్యాపకముగా జ్ఞానములేక జగచ్చిత్రపటమువలెను పర్వతమువలెను చలనములేక నిస్సరణముగానుండుటవలన త్రివిధపరిచ్ఛేదము లేదనుటయే నిశ్చయము.

ప్రశ్న. ఆత్మవికారములేక నిర్వికారముగానుండగా దేహేంద్రియాదులు పనులుచేయుటవలన నవియుకూడ నొకవస్తువని ద్వివిధవాదులు వాదించుదురా ?

ఉత్త. స్కాంతరాయి యనునదికదలకుండవుండి దాని నన్ని ధానఫలము చేత జడమైన నూతివీధించి ఆస్కాంతమును హ్టునటువలెను సూర్యుడు యిచ్చలేకయుండి ఆసన్ని ధానఫలముచేత జడమైన సూర్య స్కాంతరాయిలో నగ్నిజనించి యందుచేత బాహ్యదిక్రియలు జరుగుటవలెను ఆత్మప్రకాశముచేత ప్రతిఫలించిన ఛాయయైనది వృత్తిరూపమై జాగ్రస్వప్నములోనుండు విషయములను యింద్రియాదులద్వారా తెలిసి వ్యవహరించుచున్నవి. సుషుప్తి, మూర్ఛ, సమాధులలోవృత్తిలేమిచేత నెకటిన్ని తెలియకనున్న వ్యవహారములున్న లేవు. ఆత్మనన్ని ధానబలముచేత చేయబడినదే

తప్ప ఇంద్రియాదులు జడములే. దీనిశీఘ్రమాణము శైవల్యముతో
దీనివచ్చెప్పబడిన ప్రకారము ఉదహరించబడియున్నది.

మ॥ కదలింపనదలంగనోపనియమస్కాంతాచలాగ్రస్థి ।

స్పదయః పిండనిషండములగునాచందంబున శ్చైవులస్పదయః ।

ప్రీతయప్రేతియమానములనూహింపనదాలేనిచ ।

త్పదమందెల్ల జగచ్చయంబుభ్రమచేతనంచలించుకరహిక ॥

తా॥ కదలజేయుటకును, తాకదలుటకును, కూడనినూదంటురాతికొండ్ల
యొక్కముందటిభూమియందు శ్రేష్ఠములైన యినుపముద్దలయొక్క
సమూహములుకదలేడితీరున, చేష్టలనుమనస్సునందలిప్రేరేపువాడు
న్నప్రేరేపింపబడిన కార్యములను ఆలోచింపగాయెత్తుడును లేనట్టిప
రబ్రహ్మమందు సమస్తలోక సమూహము బ్రాంతిచేత మిక్కిలి
చలించునని తాత్పర్యము. ఇచ్చట నూదంటు రాతికొండ పర
బ్రహ్మమునకును అయఃపిండములు లోకవ్యాపారములకును వ్రస
మానములుగాజెప్పబడినవి. ఎట్లనగా నూదంటు రాతికొండయు
ను యినుపముద్దలును అచేతనములు. అట్టి అచేతన పదార్థమైన
కొండయొక్క శక్తిచేత దానిసాన్నిధ్యమందుండెడి యినుపముద్ద
లుకదలగా రాకాగుడను, నిరవయపుడును, నిర్గుణుడును, అయి
యుండియు ఆ పరబ్రహ్మచైతన్యదుగానుండుటవలన ఆయన సా
న్నిధ్యమందుండెడి సకలేంద్రియములు చలించుట యాత్మర్యము
కాదనిభాషము.

ప్రశ్న. ఇంద్రియాదులు పనిచేయుక జడముగానుండినను ద్వివిధమేలేవ్వు
అద్వైతముకాదని చెప్పుదురా?

ఉత్త. తాగజెయారు తత్వములు పకలమతములకు సమాజమనియు శై
 వులకు యుద్ధుదియారుతత్వములనియు, వేదాంతులకు యిరువది
 యెనిమిది తత్వములనియు, మాయావాదులకు యిరువదియైదు త
 త్వములనియు, వైష్ణవులకు యిరువదినాల్గుతత్వములనియు మఱి
 యిరువది హేతుతత్వములనియు, పందొమ్మిదితత్వములనియు, చెప్పు
 టయంతయు వాచామూత్రముగాని పంచతన్మాత్రములప్పు కాలత్ర
 యముగానులేదు. అదియేలాగనిన శుద్ధమని యెఱుగునపుడు
 శ్రద్ధమును దెలుసుకొన్న జ్ఞానముమాత్రములేవు సమానవాయువు
 శ్రోత్రేంద్రియము, వాగింద్రియము, వచనాదివిషయములులేవు,
 స్పర్శమని తెలుసుకొన్నపుడు స్పర్శము, స్పర్శమని దెలుసుకొన్న
 జ్ఞానములేవుమనస్సు, వ్యాసవాయువు, త్వగింద్రియము, పాణేంద్రి
 యము, ధనాదివిషయములులేవు. రూపమని యెఱుగునపుడు
 రూపము, రూపమని యెరిగినజ్ఞానములేవుబుద్ధి, ఉదానవాయువు,
 నేత్రేంద్రియము. పాతేంద్రియము, గమనాది విషయములులేవు,
 రసమని యెఱిగినపుడురసము, రసమనియెఱిగినజ్ఞానము, చిత్తము
 అపానవాయువు, జిహ్వేంద్రియము, ఉపశ్లేంద్రియము, ఆనంద
 విషయములులేవు. గంధమని యెఱిగినపుడుగంధము, గంధమని
 యెఱిగినజ్ఞానములేవు యహంకారము, ప్రాణవాయువు, ఘ్రాణేం
 ద్రియము, గుదేంద్రియముల విసర్జనాది విషయములులేవు. ఈ
 లాగు తన్మాత్రములేవు వేరేతత్వములులేమిచేత తన్మాత్రలను ప్ర
 త్యేకబ్రత్యేకముగావిధజించి చూడగా నవియుకూడ మొకటివిషి
 చి యొకటిలేమిచేత నైదున్న యొకటిగానుండుటచేతను, వీటికి
 గార రూపంను విశేషశక్తియును వృత్తిజ్ఞానముతోజూచుకాల

మందు లేమిచేతను ఆయావరణముకట్టిన్ని డెలియలేదు యని తెలుసుకొన్న జ్ఞానము మాత్రముగా బ్రకాశించి తెలియలేదనడు యజ్ఞానము నసించిపోయినది. పిదప తనవ్యాపకములో సకల తత్వములగపడి పెరిగిలయమౌచున్నదని గఘగొన్న జ్ఞానమే మహాకారణమైన మూలప్రకృతికూడ వాచామాత్రమగుచున్నది వక వస్తువుకాదు.

ప్రశ్న. అదేలాగు?

ఉత్త. తనవ్యాపకములో నొకటియుండినట్టైతేకదా వుండవలయును. వుండినయడల లయముపొందవలెను. అట్లువుత్పత్తికాలేదు, తొరగనులేదు, లయించనులేదు, యనిదెలుసుకొన్న జ్ఞానముగా నుండుటయేమూలప్రకృతి రహితమైన బ్రహ్మస్వరూపము. దీనికి ప్రమాణము.

—(*) అనధూతగీతాయాం. (*)—

శ్లో॥ సర్వంశూన్యంమనశ్శూన్యంసత్తానత్యంహివిద్యతే ।

శోభావాభావితంప్రోక్తంశాస్త్రసమ్మతిపూర్వకం॥

ప్రశ్న. శూలగుడ్డివిధ వస్తువులులేకతానేతాను గానుండులేనలో ద్వివిధ భావనలులేనిన విపరీతములు ఎట్లువుండినట్లుదోచినది?

ఉత్త. లేనియజ్ఞానముదోచిన యింద్రియముల ద్వారాకాలత్రయములో లేనిశుద్ధ మిధ్యయైన విపరీతభావనలులేనిజలము పొడ మాపులలోనిజలమువలె వుండినట్టుకనబడెను.

ప్రశ్న. ఉండునస్తువులోనుండేది అగుబడునేగాని లేనిదిదోచునా?

ఉత్త. ఉండు ఇనుములో యిదిప్రయథమని దోచినది లేని ప్రయథము కలుగునా? ఉండుఇనుముగానేదోచినది. ఉండుబంగారములోయిది

అభరణమని తోచినది లేని అభరణము లగపడునా? ఉండుబం
 గారితోచినది. ఉండుబట్టతో ఇదిమటమనితోచినది లేని మట్ట
 ముకనకుపమా? ఉండుమన్నుగానేతోచినది. ఉండుప్రమానులో
 యిది యేమగుగుట్టములవలెతోచినది. లేనియేనుగు గుట్టములు తో
 చునా? ఉండుప్రమానుగానేతోచినది. ఉండుసముద్రములో యిది
 అల, సురుగుగుచ్చయ్యే ప్లవలెతోచినది. లేని అల సురుగు గు
 బ్బితోచునా? ఉండుసముద్రముగానేతోచినది. ఉండుఆకాశములో
 ఇది నీల, పీఠమనితోచినది. లేనినీలపీఠమనితోచునా? ఉండు
 ఆకాశమేతోచినది. ఉండుస్థానువులో యిదిదొంగయని తోచి
 వది. లేనిదొంగయోచునా? ఉండుస్థానువేతోచినది. ఉండుర
 జ్జపునుడు యిది సర్పముయనితోచినది. లేనిసర్పముతోచునా?
 ఉండుర్జ్జువేతోచినది. ఈదృష్టాంతములవలె సచ్చిదానంద స్వ
 రూపమైన తనవద్ద యిది వామరూపముగాఁగోచినది. ఉండు స
 చ్చిదానందమేతోచినదేగాని కాలత్రయములో వామరూపములు
 తోచనేలేదు.

ప్రశ్న. అది యేలాగు?

ఉత్త. ఉండునదిసత్తు, ఆసత్తుదానే వామరూపములైన చిత్తుగాఁగోచినది.
 అత్తులేవు వామరూపములు అనునది కాలత్రయములో లేని
 చేతనున్ను, సత్తులేవుచిత్తుఅనునది వేరేలేనిచేతనున్ను రెండవ వ
 స్తువులేదు. ఆసత్తుచిత్తులయొక్క జంటయొక్కమై యుండుటవలన
 ద్వానియందే అంతరణమందుదోచెడి వామరూపముననించి నిర
 తితురూపంకమాను, లేనిమానుకాలత్రయములోను తోచెబడ
 కు. శ్రీవల్లభము మొదలుగోగల శ్లోకాఁ బ్రహ్లాదములుందుట్ట

చేతగాలత్రయములోను మాయతోచబడదనేదేనిశ్చయము

—(*) దీనికి ప్రమాణము. (*)—

మ॥ తగుదైగుణ్యజగంబున్నప్పుడు పురవంధ్యపుత్రగంధర్వరా ।

గంగరస్థానరాధ్రపుష్పమ్మగత్పక్షావారిపాశాహిన ।

గగనశ్యామలశక్తిరాప్యశశ్కం గభ్రాంతుల్బా ।

లియీవగుమానర్వమువీడి బ్రహ్మముమదీయాజ్ఞానిజప్రజ్ఞచే ।

తా॥ ఓయిశిష్యుడా సత్వరజస్తమోగుణములుగల ప్రకృతివికారమైన యీలోకము కలలోజూచినవట్టణమువలెను, గొద్రాలిబిడ్డవలెను, గంధర్వ రాజుల సగరమువలెను, దారుపురుషుల వలెను, ఆకాశపుష్పము వలెను, ఎండమావులజలమువలెను, త్రాటియందుదోచిన సర్పమువలెను, స్వచ్ఛమైన ఆకాశమునందలి నలుపువలెను, ముత్యపుచిప్పయందలి పెండివలెను కుండేటికొమ్మవలెను అసత్యనుగునుగనుక నీవునాపుత్రువుచేత నీవీజ్ఞానమువలన అసత్యమైన యీలోకమందుగల భ్రమనువదలిలోకాతీతమై కలుగు సచ్చిదానందకూటస్థ పరబ్రహ్మమునీవగుమని తాత్పర్యము.

శ్లో. విధ్యయైన నామరూపములు కాలత్రయములోలేక అఖండ సచ్చిదానంద స్వరూపముమాత్రమువుండగా యీజననమరణము మొదలుగాగల తాపత్రయములు, జీవేశ్వరభేదములు, బంధమోక్షములువుండేలాగు తోచినదెట్లు ?

త్ర. ఆత్మనేదేహేంద్రియాదులుఅనిన్ని, దేహేంద్రియాదులేయాత్మమనిన్ని వివర్థముగాచూచినచే యుద్భాసము. ఆయజ్ఞానముచేతనాత్మమైన తన్ను అసత్యమైన నామరూపములుగా జూచినపుడే యదైవతముకనబడకదైవతభావము కనబడెను.

౧. అదేలాగు ?

ఉత్తర. మేఘముకదలుచు పరుగెత్తగా చంద్రుడు పరుగెత్తునటువలెను, జలముచలిచునపుడు నిశ్చలమైనజంద్రుడు కదలునటువలెను, ఓడయొక్కపావువానికి గట్టుమీది చలనములేని చెట్లపరుగెత్తివచ్చునటువలెను, కొరివికట్టను చుట్టినట్టియిన సూర్యకారమైన గుండ్రముగా జోచునటువలెను, మృగతృష్ణలోనీరుపరుగెత్తు నటువలెను, రసదర్పణమునకు నెదురుగానుండిన యిల్లువాకింట్లు అద్దమునకు వెనుకతోచునటువలెను, అజ్ఞానముచేత నామరూపమైన ద్వైతభావముతోచినది. ఈప్రకారము అనేకగ్రంథములలో జెప్పబడియుండుటచేతను యిప్పుడు జ్ఞానదృష్టిచేత బూడగా జూచువాడు చూచునది చూడబడువస్తువు యీమూడున్ను పంచేంద్రియములతోజెడి యాదిత్యనిబ్రకాశములో దీప్రకాశము అణగియుండురీతి సూర్యనిబ్రకాశములో భూతతిమిరములు అణగియుండునటుల జ్ఞానమనెడు పెద్దకండ్లనుమూయబడిన యావరణమనెడు పొరతోలగును. అప్పుడునామరూపాత్మకమైన సకలదేహాదిప్రపంచములు తనలోలయమైతానేతానుగాబ్రకాశించును. దీనికి అనేక శ్మతులలో బ్రమాణములున్నవి.

ప్రశ్న. సకలప్రారబ్ధ భోగములున్నదనియు జ్ఞానమువచ్చినను అనుభవించే తీర్చవలెననిన్ని సకల శ్మతిస్మృతులు చెప్పుటయేగాక మనకున్న అనుభవముగానుండుటవలన వస్తుద్వయము లేదని చెప్పుటయేలాగు చెప్పవచ్చును?

ఉత్తర. ప్రారబ్ధభోగము అజ్ఞానదృష్టిచేత నభ్యాసకాలములో నున్నది. తత్కర్మావధాయములోలేదని అభ్యాసకోప్రారబ్ధములేప్ప ఆమాధికి లేదనియు శ్మతిస్మృతులు చెప్పుచున్నవి. మాయనుభవమున్ను యిదియే.

ప్రశ్న. అది యేలాగు ?

ఉత్త. మేలుకొన్న వారికి స్వప్నము అనర్తయినటుల యదార్థజ్ఞానము లోదేహదులు అనర్తుగాబోవుటవలన ఆకూఢికి ప్రారబ్ధములేదు. వానికి నతీతమైన బ్రహ్మప్రకాశ మొకటియే, యేకముగా బ్రకాశించునుగనుక ఆస్వరూపమే నీపులయినావు అనుటలో సందేహవిపరీతములులేక అద్వైతచిన్మాత్రస్వరూపముగానుండువుగాక, యిందుకుప్రమాణము అనేక శాస్త్రములలో జెప్పబడి యుండుటవలన యీలాగుతానుగా బ్రకాశించుస్థితిలో కించ తైనను అసంభావనయైనది గురువుచేతను శాస్త్రములచేతనుదీరదు. యీయసంభావనయుండు నతనికి స్వానుభవములో సందేహముకలిగి దీర్ఘస్థితిని హిందక తప్పిపోవుటవలన ఆత్మద్రోహియనియు బ్రహ్మద్రోహియనియు చెప్పుటయేగాక దీనినిబోగొట్టుకొనుటకు యిండుకుప్పైన వేటుఅనుభవములున్న శాస్త్రములున్న తేనిచేత యీద్రోహముదేనిచేతను తొలుగదని నాబుగుడపనిషత్తులు జెప్పుచున్నవి. ఇందుకు చతుర్థోపనిషత్తు ప్రమాణము.

శ్లో॥ సత్యంసత్యంపునసత్యం । నాస్తిసంశయినాంగతిః ।

అథోగతిస్తువిన్నేయా । నిద్రానాస్తితక్షేవచ॥౧॥

సంశయోహిగతి సేషాం । శారవంయూంతినర్వదా ।

యహస్యగేనుఖింనాస్తి । నాస్తిసంశయతఃఫలం॥౨॥

అనిచెప్పియుండుటచేత అసంభావనకలుగుటను యితర శాస్త్రములచూడరాదు. అట్లుచూచేనేని దనయదార్థమైన స్వానుభవదృష్టి యడతెగకయుండి పూర్వపక్షముగాదలచి సావధానముగా విచారించి తెలుసుకొనవలెను. యీలాగు అనేక శాస్త్రములలో చెప్పియుండుటవలన అసంభావన, సంశయభావన, విపరీతభావనటువిడిచి తానేజ్ఞానగా స్వయంప్రకాశముగా, సత్స్వరూపముగా, నిర్మలముగా, నిత్యతృప్తిబొంది అంతర్ముఖనిష్ఠయైన ముఖసమాధికలపాశే ఫణానిష్ఠులుగా బ్రకాశించినారు. ఇంకనుసంశయములేదు. నిశ్చయము.

—(౧) ఉపశాంతిప్రకరణము సంపూర్ణము. (౧)

నిర్వాణ ప్రకరణము.

—:0:—

పూర్వము చెప్పిన అయిదు ప్రకరణములవల్లను సర్వముతానుఁ బ్రకాశించు పువశమనము సుబాంది జీవన్ముక్తిపాతాతా-రతుర్యానుభవస్థితిలో స్థిరమైవుండు శిష్యునికిపై అసివదలత్యైర్థమైన అఖండానంద తుర్యాతీత స్వానుభూతిమూత్రముఁ గలమించియుండు విదేహము క్త్యనుభవము సిద్ధించుకొంటు నిర్వాణప్రకరణమును జెప్పుచున్నారు.

శ్లో॥ తై సంపాశుపతం వామం । కళాముఖమహావ్రతే ।
 పడంతలైః కరం ప్రోక్తా । స్సమయాద్వైతసమృతాః ॥౧॥
 లోహాయువంచమిమాంసా । బౌద్ధంచమనమేవచ ।
 మాయావాదంపంచరాలతం । పద్మాహ్యః పరికీర్తితాః ॥౨॥
 వీతేహంద్వాదశానాంచ । శాస్త్రాణ్యుక్తాన్యధిత్యదై ।
 కనశృతిన్యణాంభ్రాంతి । స్సంజ్ఞానధ్వంసినినదా ॥౩॥
 యేనభ్రాంత్యాదయోనస్తా । జ్ఞాత్వావేదాంతముత్తమం ।
 విమృశ్యాధీయతేయేత । తేత్యజంతిభ్రమాదికం ॥౪॥

—(*) వీటికి వివరం. (*)—

ప్రశ్న. నమయ వాస్తవ్యములో నిలిచియుండు నమయములకు ముక్తి కలదా?

తత్త్వ. తైవం, పాశుపతం, కళాముఖం, మహావ్రతం, వామం, భైరవం ఈ యామును అంతరసమయములనియు, లోకాయుధం, మిమాంసము, బౌద్ధం, శేషునధి, పంచరాలతం, మాయావాదం, యాయాదున్న బ్రాహ్మసమయములనియు చెప్పబడును. వాటిలో అంత

సమయములలో శ్రై వాసునది యశస్సుకలిగియున్నాను. శివుడు
దెలుపగా జీవుడు దెలుసుకొనువాడనిన్ని శేషత్వము నీచత్వము
గానుండవలెనని చెప్పును. పాశువతనమనగా, పరమాణు ఉపా
దానముగానిలిచివాటిసంయోగమేకారణముగా ప్రపంచసృష్టిచేయ
బడినదనియు ఈశ్వరుడు నిమిత్తకారణముగానుండుననియు జీవకో
టితయు త్రిమలములచేత గట్టబడినవారుగా జెప్పుటయేగాక ఆ
గమములు ఘోషించుమేరకు అపాహనముచేసి యర్పించి బంధ
ములనుత్యజించి అణువైనజీవుడు శినమయమైన పతినికూడుననిచె
ప్పును. కళామఖం, మహానతం, అను యీరెండున్ను ఆత్మంత
జడలుమొదలైన గురుతులుగొని భక్తితోను శివుని అర్చించేనియ
మముచెడకయుండునట్లయిన కర్మశరీరము విడుచునపుడు శివలో
కమును బొందవచ్చును. అదియే మోక్షమని చెప్పును.
వాసునగామధుమాంసము గొనిశ క్షియైనస్త్రీలనుబూజించివా
రలశేషముభుజించి ఆభోగమూంసములోనుండుయే మోక్షమ
నిజెప్పును. భైరవచునునది స్మశానములో నుండుటయముకలు
ధరించి బూజిదెబూసి వ్రసవాసముగానుండి యాభైరవమును
హోమముచేసి సరబలియిచ్చి ఆనరమాంసమును, మధువును క
పాలములోనుంచి హోమములో ఆహూరిచేసి మధువునమాంస
మును మరుసటిదినము భుజించునది యేపారణమనిన్ని యిట్లుచేసి
ముగించినదే నిర్వాణమైనమోక్షమనిచెప్పును. మీమాంశము
నునది పశుయాగముచేసి ఆయాగబలముచేత దేవతలుగాస్వర్గము
లోనుండుటయేమోక్షమనిన్ని వేదాద్యయనముచేసిన శబ్దమే బ్ర
హ్మమనిచెప్పును. వాద్ధమవునది యింద్రియములముక్తి తెలిపి

యేజ్ఞానమనియు భూతాకాశమే ఆత్మయని చెప్పును. శమమను నది యింద్రియనిగ్రహముగా కామములో బ్రవేశించక రాత్రుల యందు భుజించుటవదలి దేహమునురోసి వెంట్రుకలు పెంచెయుండుటయు సూర్యునితో కలయుటయని చెప్పును సాంచరాత్రు మనునది అదిమూలమైన విష్ణువేదన మాయచేత బ్రహ్మచము జీవులమనస్సజించినాడనిన్ని ఆమాయయే అతనికి రూపమనిన్ని, వసుదేవుడు మొదలగుభాగల నల్లుగురి సమారాధనముచేతను జీవులుబంధమునువిడిచి పరమపదమును బొందుచున్నారని చెప్పును. మాయావాదమనుపది నేనను బ్రహంకారమే బ్రహ్మము అతనికి నొక వికారములేదు ఛారిసన్ని ధానవికేషముచేత మాయచేష్టిం చినదై ప్రపంచముజీవులను సృష్టిచేసినదని బంధమోక్షములులేదని చెప్పును. ఈపంచండులో (తైవం, వైష్ణవం, శాంక్తేయం, సౌరవం) (సావండుములు) విరోధనము, ఛార్వాకము, ఉపాసకము, క్షణికవాదము, అంతరాళము, జ్ఞగపము, దిగంబరం, ప్రభాకరం, తార్కికం, బట్టిం, సాంఖ్యం, యోగం, పతంజలియం, విశ్వరూపం, ప్రజాపత్యం, గాణాపత్యం, కొమారకం, పారాణికం, కర్మశాస్త్రం, అనిచెప్పబడు అనేకమతములున్నవి. వారలందఱు ఛారివారి నుతాభిమానమే హెచ్చుగాదలచి మంత్రవాదం, రసవాదం, మొదలయునశాస్త్రములు నారంభించిభ్రాంతులైనసించిరని పంచదశప్రకరణములల్లో బ్రమాణములుగదలుచేత పథ్యయులకుము శ్రేయము.

- శ్రీశ్లో. జీవనాదులతోను ఈశ్వరుడుగూడ భ్రాంతులు అనిచెప్పువాళ్ళునా?
శ్రీత. స్వస్వములో భిక్షమెత్తువానికంటె రాజుగూయుండువాడు అధి

కుడుగాయుండినను మేలుకొన్న తరువాత ఈ రెండు స్వప్నములు
మిథ్యయైనరీతి ద్వివిధవాదులుకల్పితముచేత తారతమ్యముగానుక
డినను జ్ఞానమువచ్చినవానినిగురంచి ద్వివిధవాదులున్న భారత
లేయనిచెప్పవచ్చును.

ప్రశ్న. ఈలాగు వేదాంతవిచారముచేత వస్తునిజాయముచేయుట వలన
జ్ఞవాదులకంతయు విరోధమువచ్చునా?

ఉత్త. ఒకటే వస్తువని చెప్పే వేదాంతికిన్ని దానినే గృహివాదుయేనుగనుచు
చినచందంబుగా నూచిప్రందుమతవాదులకుకొంచమైననువిరోధము
లేదు.

ప్రశ్న. ఒకటే వస్తువనిచెప్పే వేదాంతమునకున్న ఇకయుండు మతము
లంతయుమాయామయమన చెప్పటకు ప్రమాణములున్నవా?

ఉత్త. మఃష్పదిరెండు ఉపనిషత్తులే ప్రమాణమని పంచదశప్రకరణములో
నిరూపించియుండుటయే ప్రమాణిశ్చయము.

ప్రశ్న. విచారజ్ఞానముచేత వస్తువునిర్ణయముచేయుటయెట్లు?

ఉత్త. పద్ధింగతాత్మ్యముతో వేదాంతవిచారముచేసిన శ్రవణఫలము
చేతవస్తునిర్ణయముచేయవలెను.

ప్రశ్న. అదియేలాగు

ఉత్త. శ్లో॥ ఉపక్రమోపసంహార । స్వభావోపాధౌర్వతాఫలం ।
అర్థవాదోపపత్తిచ । పద్ధింగాన్యర్థసంగ్రహే ॥

టీక॥ ఉపక్రమము, ఉపసంహారము అనివకటి. అభావము, అపూర్వత,
ఫలం, అర్థవాదము, ఉపపత్తియని ఆరువిధములు.

ప్రశ్న. ఉపక్రమమేది?

ఉత్త. అఖండపరిపూర్ణ సచ్చిదానంద బ్రహ్మమునందు రజ్జువునందు సర్పము అగుపడినభంగి సకలబ్రహ్మాండపిండములయిన జగత్తుకలిగినది. ఈసృష్టికిముందుబ్రహ్మం సతామాత్రముగాయుండినవని బ్రహ్మపాపంచుటయే ఉక్తినుము.

ప్రశ్న. ఉపసంహారమేది ?

ఉత్త. ఉత్పత్తియైన సకలజగత్తు అపనాదక్రమముగాలయమగుటచేత బ్రహ్మాండపిండములను ఉపాధిలోకూటస్థునికి బ్రహ్మమునకు ఉండు పుష్పాఘలనుదొలగించి ఐక్యత్వమును జెప్పుటయే ఉపసంహారము. ఈ రెండుమ ఒకలింగము.

ప్రశ్న. అభ్యాసమనునదియేది ?

ఉత్త. ప్రత్యేకాత్మయైనబ్రహ్మము నీవేయని తొమ్మిది విధములుగా నుపదేశించుట “ఛాందోగ్యోపనిషత్తులో తత్త్వమసిమహావాక్యమును, ఉత్తరాలకమహాఋషి తనకుమారుడైన శ్వేతకేతువునకు తొమ్మిది విధములుగా నుపదేశించినారు. వాటినిచూడ యిష్టముగలవారు ఆయుపదేశము చేతనునిగూర్చి చెప్పుటచేత చేతనునికే అద్వైత ఆత్మతత్త్వముబోధించుటవలన నదియే అభ్యాసము.

ప్రశ్న. తొమ్మిది విధములుగానుపదేశించు ప్రపదేశములుయేవి ?

ఉత్త. స్థూలకేరీరములో వాత, పిత, శ్లేష్మములను భేదములవలన మూడుదోషములుగలవు. అవిరోగములకు కారణములయినవి వాటినినివర్తించుటకొరకు ధన్యత్రిలయినవారు ఆయుర్వేదము నుజేసియున్నారు. అదేలాగున అంతఃకరణమునందు మలము, విక్షేపము, ఆవరణము అనుభేదములవలన మూడుదోషములు వున్నవి. అవిసంసారభంధమునకు కారణముగావున్నవి. వాటిని

నివర్తించుటకై శ్రీసద్విహారపరమకాయణ్యమైన పంచమేష్వరుడు నాలుగువేదములను అగ్నినుండిపొగయేల్పాడు గలుగుచున్నదో అలాగుననాయానముగా ప్రకటించియున్నారు. వాటియందుకర్మకాండ, ఉపాసనకాండ, జ్ఞానకాండయనుమూడు కాండములున్నవి. మలములనెను సామమును కర్మకాండమునందు చెప్పబడిన కర్మానుష్ఠానమువలన నివర్తయిగుచున్నది. విత్తేషమునెడి చంచలత్వము ఉపాసనకాండలో చెప్పబడిన సగుణనిర్గుణోపాసనలవలన నివర్తికలుగుచున్నది. ఆవరణమునెడి అజ్ఞానముజ్ఞానకాండలో చెప్పబడిన అర్చజ్ఞానమువలన నివర్తయిగుచున్నది. ఈకారణముమట్టి యీజన్మముననైనను, పూర్వజన్మమునైనను చేసిన కర్మోపాసనవిలన యెవరికిమలవిత్తేషములు నివర్తియైయున్నదో దీనివలన యెవరివివేకము వైరాగ్య పట్కనంపట్టి, ముముక్షుత్వముయను నాల్గుసాధనములనుపొందియుంటున్నాడో అటువంటివానికి ఆవరణగోచరమొకటిమాత్రము శేషమైయుంటున్నది అటువంటి అధికారి ఉత్తనిష్ఠుడైన జ్ఞానకాండ బ్రహ్మనిష్ఠాపరుడగు గురుద్వాక్యాశ్రయముచేరి అలాగు శ్రవణముచేసిన పరమాత్మైక్యమైన ధర్మమును మనననిర్ధానముజేసి స్వరూపస్థాతృత్వమువలన సకలమైన అర్థములునివర్తిజేసి పరమానందప్రాప్తియగు మోక్షమునుపొందుచున్నాడు. పై చెప్పబడిన ఉపనిషత్తులు అనేకవిధములుగా నుండినను వాటిలో శ్రేష్ఠమైనవి యెడి ఆదిపర్వమునాల్గు ఉపనిషత్తులలో జెప్పబడిన నాగ్నియహవాక్యములే అమృతసారముగా నున్నవి. వాటిలో సామవేదములో చెప్పబడిన ఛాంద్యగ్యోపనిషత్తులో ఆంధ్ర అధ్యాయమునందు ఏడవశ్లోకమును చి కడాపాకు సానావిధయుక్తులతో తొమ్మిదివిధములుగా వ్రవదేశింపబడిన తత్వముని మహావాక్యమే శివామృతరసమనబడును. ఇతిసంస్కృతభాషలో కేవలవిస్తారముగా శంకరాచార్యులు

ద్యుల వ్యాఖ్యానము చేసియున్నారు. వాటినివరిశోధించుటకు యోగ్యముగలవారు దుర్గభమైయుండుటనుబట్టి సమస్తమైనవారల కనుకూలముగా యుండునటుల యిందులో వ్రాయబడినది. లోబ్ధివిధములుగా చెప్పబడిన యీపువజేశముయొక్క అర్థము చిత్తశుద్ధియను, ఏకాగ్రచిత్తముగల వారికి గ్రహింపబడును; యితరులకు గ్రహింపబడదు. అటువంటిచిత్తశుద్ధి యున్నగులుగుటక నేక సాధనములుండినను యీకలియుగమునందు నామ భ్యాసమే మేలైనసాధనమని శృతిలో చెప్పబడుచున్నది. దానిమీదమోక్షాపేక్షగలవారు వెనక చెప్పబడు పది అపరాధములువిడిచి ఈశ్వరనామములను అర్థముతోనదాచింతించవలెను. పదియపరాధములు యేవియనిన (1) సాధువునిద. (2) ఆసాధువులయందు ఈశ్వరనామ మహిమజెప్పట (3) శివకేశవులయందు భేదబుద్ధి (4) శృతిపాక్యములయందు అశ్రద్ధ (5) శాస్త్రపాక్యములయందు అశ్రద్ధ (6) గురుపాక్యమునందు అశ్రద్ధ (7) ఈశ్వరనామార్థవాదము (8) అనేకపాపములను పోగొట్టెమంత్రంనాయందున్నదని విశ్వాసముచేత నిషిద్ధకర్మలను జేయుట (9) ముందుజెప్పబడ్డ విశ్వాసముచేత హితకర్మములను విడుచుట (10) ఈశ్వరనామ మితధర్మముతో సమముగాజూచుట.

— తత్త్వమసిమహావాక్యము. —

తత్త్వమసియనుమహావాక్యముసామవేదమునందు ఛాంద్యగ్యోపనిషత్తులో చెప్పబడిన మహావాక్యము లోబ్ధివిధములుగా నుపదేశింపబడి యున్నది. వాటిలో ప్రారంభమున స్వేతశేతువుకున్న తలొడ్డియైన ఉద్ధాలకమహాముషికిన్ని జరిగినసంవాదరూపమైన బోధకధర్మసంగ్రహముగా వ్రాయబోవుచున్నాము. ఆకథయేమనగా, ఉద్ధాలక మహాముషికి స్వేతశేతువు అనువు తలకుగలదు. ఇతడుతగుమైన విద్యాభ్యాసముచేయుటకుతగినయోగ్యుడని తలచియితనికి ఉపనయనముజేయవలయుననితలచినవాడై చెప్పుచున్నాడు,

ఓ స్వేతకేతువా! మనకులమునకు తగినగురువువద్దకు వెళ్లి బ్రహ్మ చర్యవ్రతముబాని విద్యలభ్యసించుటకుభావలెను. సామ్యా! (ప్రియ పుత్రా) మనకులమునగలిగినపురుషుడైనవాడు విద్యాభ్యాసము జేయక తానుమూర్ఖుడుగాతనకడపాత్రముకొరకు బ్రాహ్మణులబంధువులుగాదలచి యుద్ధిడుటధర్మముగాదు. ఏకారణముననైనను తండ్రి గుణవంతుడుగా నుండినను తనయొక్క పుత్రునకు పనయనముజేసి సతనికి చదివింపకయుండినయడల ఆకారణమునుబట్టి పుత్రుడైనవాడు తండ్రినివిడిచి యిరువదేశములకు వెళ్లియైనను విద్యలభ్యసించవలసినది. ఈలాగు తండ్రిజెప్పితికావు మందు స్వేతకేతువునకు పండెండు సంవత్సరములవయస్సు గలవాడుగా నుండెను. ఉపనయనముజేసుకొని తనయొక్క గురువునొద్దకు వెళ్ళితనకు యిరవై నాల్గుసంవత్సరముల వయస్సుగలవాడయ్యేవరకు నాలుగువేదములను అభ్యసించి వాటియొక్క అర్థమును గ్రహించి తనకు సమానులెవ్వరును లేరని మదించితనయింటికివచ్చెను. తండ్రి తనకుమారుని జూచి ముందుజెప్పబోవుప్రకారమే వానిగుణములున్నవని చెప్పుచున్నాడు.

— ఉద్దాలక ఉవాచ. —

స్వేతకేతువా! నీవుయిటువంటి గొప్పమానసము గలవాడవై విద్వాంసుడవనిగర్వించి కైంకర్యములేకయుండే స్వభావముకలిగిన దానికి మీతచార్యులగుండగ్రహించిన అతిశయమైనపదార్థమేది? ఏబ్రహ్మోపదేశమువలన వినబడినకార్యరూపమైన జగత్తువినబడినదో, యేవస్తువుమననముజేయబడినదో, దేనిగుండామననముజేయబడుచున్నదో, యేవస్తువుని శ్చయింపబడినదో దేనిచేత నిశ్చయించబడుచున్నదో అటువంటిపువదేశమును మీతచార్యులవల్లవినివున్నావా? అనితండ్రిఅడిగెను.

— స్వేతికేతు ఉవాచ. —

భగవాన్ ఆప్రపదేశేము ఏలాగుననున్నది ?

— ఉద్ధాలక ఉవాచ —

ఓప్రతా ! ఒకమృత్తికపిండము వెలనఘటముగాగలకార్యములు మృత్తికయనియే నిశ్చయించబడుచున్నది. నామముమాత్రమేనది. మృత్తిక యేయదార్థము. మచ్చు, బంగారు, ఇనుము, యని చెప్పబడును. యీయూహదృష్టాంతములు తనకుమాయనికీ జెప్పియుండేము యీ లాగుననున్నదని తండ్రిచెప్పెను.

— స్వేతికేతు ఉవాచ. —

పూజితుడైననామైక్కగురువు నిశ్చయముగా తాముచెప్పినయుపదేశేమును తెలిసినవారుకారు. అట్లావానికి తెలిసియుండిన యడలనద్దణము భక్తి వాఠివెంబడి నీడవలెపరిచ్యలు మొదలైన గణములుగలగిన నాకు మొంకుకు జెప్పకయుండును. దానినలన ఆయుడేమును తామే అనుగ్రహించవలయును. వినయపూర్వకముగా నడిగెను.

— ఉద్ధాలక ఉవాచ. —

సామ్యా ! చెప్పుచున్నాను ఏకాగ్ర చిత్తముతోవినుము మొదలగుదిల ద్వితీయసత్తుగానే యుడినది. అనిప్రారంభించి సత్తుమాప్రహ్లాంనుంచి జ్ఞానపూర్వకముగా అగ్ని జలము వృధివి (అన్నము) చెప్పబడు మూడుభూతభౌతికములమొక్కయుత్పత్తిచెప్పి వెనుక జీవబ్రహ్మముల మొక్కవిద్యముతెలుపు తత్వమనియినడు మహావాక్యమును తోచిది ఓధములు గాప్రపదేశము చేరి. ఆతొచ్చిది ఓధములైన పుణ్యములను తెలియఁబడుచున్నాను. ఆరుదేమహాముషి పుత్రులైన ఉద్ధాలకమహాముషి తన పుత్రులైన స్వేతికేతువునకు నుచు ప్రినిజెప్పుచున్నాను.

మొదటిభాగప్రపదేశము. ఉద్ధాలక ఉవాచ.

(1) వృక్షాని, జలము, అగ్ని అనుమూడుభుజములను నెకటికొకటికలిగిన సోబధములను విషయముచేయు అవాంతరప్రకరణములను గురించి బ్రహ్మ మునువిషయము చేయుచుహా ప్రకరణమును చెప్పవలసినవాడై నుషుప్తి లోహనసులయముకాగానే జీవుడు సత్తుతో పొరలుచున్నాడు. అనిచెప్పటమున భు చెప్పబడిన మనోవుపాధి యిటువంటిది అనితేటపరిచుచున్నాడు. ఓసామ్యా ! నావల్ల తెలుసుకొనుము. పురుషుడునిగించుకాల్చి మందు ఆపురుషునకునిద్రబోవుచున్నాడని పేరుగలుగుచున్నది అప్పుడు సత్తుతో (బ్రహ్మముతో) యేకరూపము అగుచున్నాడు. అనగా పారమార్థ సత్తురూపమున తనను బొందుచున్నాడు. దేవీవలన తననుతాను బొందుచున్నాడో దానివలన పురుషుడునిగించుచున్నాడని చెప్పబడుచున్నాడు అదియేదనగా చిదానందాదిగుణములయొక్క సిద్ధివలన స్వాస్థ్య ప్రాప్తిపొందుచున్నది (2) జాగ్రన్వస్మిములలో వడినవిషయక్రమము ను వివరించేయుటకు బ్రహ్మమును పొందుటనుషుప్తి. అనుషుప్తిలో తెలియబడుచున్నది లోకాగనిన; పగుశియనగా దగితామతోకట్టబడి దశదిశలు యెగిరి వేరుస్థలము ఆశ్రయించకతననుకట్టబడిన స్థలమును యేలాగునచ్చి చేరునన్నదో అదేలాగున మనోవుపాధి కలిగిన జీవుడు జాగ్రన్వస్మిములలో నున్నమఃఖిలులను దిశాదిశలనుతీర్చగ (అనగా అనుభవరూపమైన గమనముచేసి) వేరుస్థలమును ఆశ్రయించక ప్రాణరూపబధము నిర్భయముగా ఆశ్రయించుచు. దేవీవలన మనోపాధిగలిగినజీవుడు ప్రాణబధముగా కలిసియున్నదో దానివలన అదిప్రాణమును ఆశ్రయించుచున్నది.

(3) తులాగునిద్ర బోవుచున్నాడు అనునది విశేషాంతమునబట్టి జీవుడు సత్త్వగ్గురూపమైన జగత్తుయొక్క మూలమును పుత్తునకుజూపియివును

అన్నము మొదలైన కార్యకారణములయొక్క పరంపరముగా జగత్తుకు
 మూలమైన నత్తుమహాపు చున్నాడు. ఓసామ్యా! నావల్ల ఆకలిని దప్పిని
 తెలుసుకో. ఏకాలములో పురుషుడుభోజనముచేయుటకుకోరుచున్నాడో
 అప్పుడు ఆపురుషునకుభోజనముచేయుకోరుచున్నాడను పేరుఅరినికలుగు
 చున్నది. అప్పుడువాడు భోజనముచేసిన అన్నమునువానితోత్రాగబడిన
 జలముతోకూడి లోపల బోవుచున్నది. అనగాకఠినమైన అన్నమును
 మృదువుగా జేసిరసము మొదలైనరూపముగామారి దేహమునకు వ్యా
 పింపజేయుచున్నది. గోపశుపరిచాలన జేయువాడుగోపాటకుండని, గుట్ట
 మును పరిచాలన జేయువాడు అశ్వనాయకుండనిన్ని, పురుషులనుపరి
 చాలన జేయువాడు పురుషనాయకుడని యేలాగు చెప్పబడుచున్నాడో
 అదేలాగునభుజించిన అన్నమును పక్షముచేయునమయములో త్రాగినజల
 ము అన్నముపానము జేయుటవలన ఆశనాయకుడని పేరుగలిగినది. ఆలాగు
 భోజనము చేసిన అన్నమును భాగముచేయుచున్నది. అప్పుడుమాం
 సము మొదలయిన వాటితో యీశరీర కార్యము కలుగు చున్నది.
 ఓసామ్యా! ఆకార్యమును తెలుసుకొనుము. ఈశరీరమయినకార్య
 మూలములేనిది కాదు. యీశరీర కార్యమునకు అన్నమును వినహా
 వేరేమూలము యెక్కడయున్నది. గనుక అన్నమే మూలము. (4) ఓ
 సామ్యా! ఈలాగుననే అన్నమైన కార్యమువలన జలమైన మూలమును
 తెలుసుకో. జలమైనకార్యమువలన తేజస్సయిన మూలము తెలుసుకో.
 తేజోరూప కార్యమువలన నత్తురూపమూలమును తెలుసుకో. నత్తుఅన్ని
 టికిమూలకారణముగా యున్నదో అటుపటి నత్తుస్థావర జంగమరూప
 మైనసర్వజగత్తు అనియెరుగుము. ఈనత్తుస్థితి కాలముతో జేసికి ఆశ్రయ
 ముగాయింటాయున్నదో జేసికిప్రతిష్ఠగా యుంటాయున్నదో అదియేన

కల్పప్రజలు. (౪) ఏకాలములో పురుషుడుసీతను త్రాగుటకుకోరుచున్నాడో ఆకాలములో ఆపురుషునికి సీతను త్రాగెడి పాదనివేరు కలుగుచున్నది. అప్పుడు శరీరములో యుండెడి అంగమైన తేజస్సు పానము చేసిన ఆజలమును తీసుకొనిపోవుచున్నది. అదీయేలాగనీన త్రాగిన జలమును రక్తము మొదలైన ఆకారముగా జేయుచున్నది. ఏలాగున గోపాలకుండు అశ్వచాలకుడు, పురుష పాలకుడు అనునామాంతరములు కలిగినవో అదేలాగున ఆ తేజస్సు జలమును తీసుకొనిపోవుటవలన వృద్ధకపాలకుడు అని చెప్పబడుచున్నాడు. అక్కడ జలమునకు శరీరరూపకార్యమే కలుగుచున్నది. ఈ శరీరరూపకార్యము ఆకారణముకాదు అని తెలుసుకో (౪) ఆ శరీరమునకు జలమును విడిచి వేరేయొక్కడ కారణమగును. జలమే కారణము. జలరూపకార్యమువలన తేజోరూపకారణమును తెలుసుకొనుము. ఈస్థావరజంగమమైన షకలముప్రజలు సత్తురూపమూలమని తెలుసుకొనుము. సత్తురూపక్రియ ఆశ్రితమైనది. సత్తురూపప్రతిష్ఠలుకలదియై ప్రసిద్ధమైన తేజస్సు, జలము, అన్నముయను మూడుదేవతలను అధిష్టానమైన బ్రహ్మమును పొంది ఒక్కొక్కటి మూడేసివిధములుగానున్నది. పాతని ముందు వృషదేశములోనే చెప్పబడియున్నది. తేజస్సు ఈలాగున జలము, అన్నము అనుకార్యరూపమైన శరీరకార్యద్వారా సత్తేసత్యములో నాలోపణ చేయబడినది. ఇప్పుడు మరణముద్వారా ఆయొక్క సత్తు నిరూపణచేయుటకు ప్రారంభించుచున్నాను. ఓసామ్యా! చచ్చువానియొక్క పాక్కుకునన్నుగోను, మనస్సుప్రాణములను, ప్రాణము తేజస్సులను, ఆ తేజస్సుచరదేవతలోలయమూచున్నది. (పరదేవత అనగా బ్రహ్మము) అటువంటి సత్తురూపము అతిసూక్ష్మమైన అణువు. అది యీజగత్తుకు కారణరూపమై అతిసూక్ష్మముగా వుంటూవున్నది. ఆయొక్క సత్తురూ

పక్షైః సత్యస్వరూపముకలిగిన సర్వజనులు అది నేనత్యము, అదియే ఆత్మ ఓ స్వేతకేతువు అదియే తత్త్వమున, అదియే నీవు.

— స్వేతకేతు వ్రవాచ. —

ఓభగవాన్ ! ప్రతిదివము సకలప్రాణులును నుషు ప్తిలవ్యలో పత్తునుబొందుచున్నారని తాముశ్రేవిచ్చితిరి. అది నాకుసందేహముగానున్నది యెరుకనగా దేనివలనసత్తునుబొందియుంటున్నానో అదియెందుకు తెలుసుకోలేకు ఆహేతువునుబట్టి నాకుసందేహము కలుగుచున్నది. భగవంతుడైన తామునాకుదృష్టాంతముతో తెలుపవలయునని మనవిచేసుకొనుచున్నాను. నాయందునయముంచి అనగ్రహించవలెను. మంచిది ఓసౌమ్య! అదేలాగున చెప్పుచున్నానువినుము.

రెండవధి గవుందేము. ఉద్ధాలకవ్రవాచ.

(1) ఓసౌమ్య! తేనెటిగతేనెనుకలుగచేయుచున్నది నానావిధచెట్లయొక్క రసమునుజేర్చి ఆరసములో మధుగనెడి వ్యయమును సంపాదించుచున్నది. (2) ఆరసము ఆతేనెలో ఈవృక్షము యొక్క రసమని భేదజ్ఞానమునుబొందుటలేదు అదేలాగున ఓసౌమ్య! స్వేచ్ఛయముగా యీసకల ప్రజలును నుషు ప్తి, మరణ, ప్రళయమచకాలములో సత్త్వలో విక్రముచుబొందియు కేన సత్త్వచబోదియున్నాన నీ తెలుసుకోవడంలేదు (3) ఆయాత్మయీశ్వరములో వ్యాక్రములేక సింహములేక తోడలులేక సూదిలేక పురుగులు లేక విడతపురుగులులేక యీగలేక దోమలేక యేదేదిగాగలుగుచున్నదో అదే ఉత్పత్తికాలములోయుండియున్నది (4) అది అణురూపము, సూక్ష్మము, అదియే ఆత్మ, అదియే యీజగత్తు, అదియేసత్యం, అదియేతత్త్వమున, అదియేనీవు.

— స్వేతకేతు ఉవాచ. —

లోకములో తనగృహములోనిద్రొచ్చువునుషు ఆన్యగ్రామానకుపోయినవాడు తనయింటినుంచి వచ్చినాడని తెలుసుకొను చున్నాడు.

అదేలాగున సుషుప్తినుండి లేచినజంతువులకు నేనుసత్తునుంచినచ్చినానని విశేషజ్ఞానము యొందుకుకలుగలేదు? దానివలన భగవంతులైనతాము నాకు తెలుపవలెనని కోరినాను. ఓసామ్యా! తూగే తెలుపుచున్నానువినుము.

మూడవభాగ ఉపదేశము.

— ఉద్ధాలక ఉవాచ. —

(1) ఓసామ్యా! పూర్వదేశనువీక్షించిబోవదగిన గంగమేడలగు నదులు తూర్పుదిశ నేబోవుచున్నవి. పశ్చిమతీర్థమిహ్యేసింధు మొదల గు నదులు పశ్చిమతీర్థమిహ్యేవుచున్నవి. అనదులు పేటెడట నముద్రజలమే వషణముగాకురిచి ప్రవాహరూపమై ఆనముద్రములోనే కలసి తద్రూప మాచున్నది. ఆనముద్రజలములో యిదీగంగ, యిదియమవన, యిదిసింధూయనివిభజించి తెలుసుకొనుటకువీలులేదు. (2) ఓసామ్యా! ఈ లాగుననే నిశ్చయముగా యానకలప్రజలన్నీ సుషుప్తిమొదలైనవాటి నుండి లేచుకాలమందు సత్తునుంచినచ్చినామని తెలుసుకోవడంలేదు. ఆ జీవుడు ఈప్రపంచములో పులిలేక, సింహములేక, పండ్లేక, కీటకములేక, పక్షిలేక, ఈగలేక, దోమ మొదలైనవి సుషుప్తి అదిగాగల సత్తునుబొందియున్నవో ఆపులిమొదలైనవి అప్పుడులేచేకాలమందు సత్తునుంచినచ్చినది. అటువంటి అణురూపమైనఅతిసుక్ష్మమో, అదియేనర్వజగత్తు, అదియే సత్యం, అదియేతత్త్వ, అదియేతత్త్వమని అదియేసివు.

— శ్వేతకేతు ఉవాచ. —

నముద్రజలమునందులేరంగముటు, అలలు, నురుగులు, బుగ్గలు, తురపురులు, మొదలైనవిబుట్టి భేదాభేదరూపముగాపరిణమించి అరిదుతోనోలయించుచున్నవి. అజినేనుడూచినాడు. జీవకోట్లు సుషుప్తి, మరణ

ప్రళయకాలములలో ప్రతిదిశము అసత్తురూపకారణమును పొందుచున్నది. అట్లయినను నాశనమగుటలేదు, అందువల్ల భగవంతులైనతాము మథల దానిని తెలుపకోరుచున్నాను. అట్లనే తెలిపెదను.

నాగుగవభాగ వ్రసదేశము.

— ఉ ధా ల క ఉ వా చ. —

ఓసామ్యా ! ఎదురుగావుండే వక పెద్ద చెట్టును ఒక పురుషుడుగొడ్డలితో అడుగుభాగమునరికినాడు, అపుడు ఆ చెట్టుయెండిపోలేదు. అయితే జీవించుతునేయున్నది. ఆయుధముయొక్క దెబ్బవలన దానియొక్క రసముకారుచున్నది. మధ్యరరికినను జీవించేయున్నది, రసముమాత్రముకారుచున్నది. కొనలలోనరికినను జీవించేయున్నది, రసముమాత్రంకారుచున్నది. ఆ చెట్టుయొక్క జీవాత్మవలన వ్యాపకమైమిగిలి, జలమును భూమి నుంచి యేదిస్థిరముగాయుంటున్నది? మరియును ఆరంభమునుబొందిస్థిరముగాయుంటున్నది. (2) యెప్పుడు ఆ చెట్టుయొక్క శాఖనుంచి జీవుడువిడుస్తున్నదో (ఉపాధివలన చెట్టుయొక్క శాఖ) అపుడుయెండినట్లుగాయుంటూయున్నది. యెప్పుడు రెండో శాఖయెండుచున్నదో అప్పుడు ఆకొమ్మయొక్క జీవత్వము వియోగమౌచున్నది. అలాగుననే ప్రతికొమ్మయొక్క జీవత్వము వియోగమౌచున్నదో అప్పటికిచెట్టుయొక్క సమూలముగా యెండుచున్నది. (అనగా ఆ చెట్టుయొక్క జీవత్వము సమూలముగా ఆణిగిపోవుచున్నది) అదేలాగుననిశ్చయముగా తెలుసుకోయని తిండిచెప్పెను. (3) అలాగునజీవత్వముతో కూడిన వృక్షముజీవిస్తూయున్నదో, జీవత్వములైన వృక్షముయెండిపోవుచున్నదో, జీవుడుచచ్చుటలేదు అలాగుననే జీవునినుండి వియోగముబొందిన ప్రసిద్ధమైన యూరేరిరము నిశ్చయముగాచచ్చుచున్నది. జీవుడుచచ్చేవాడుకాదు. అటువంటిదియేదియోఅదియే అణుస్వరూపం, అదియేసత్యం, అదియేఆత్మ, అదియే తత్వమని, అదియేసీవు.

— శ్వేతకేతు ఉవాచ. —

ఈప్రథివిమొదలగు నామరూపములుగల జగత్తుయేదియో అది అత్యంతసూక్ష్మమైన సత్కరూపము, నామరూపములేనియాసత్తనమంచి యే లాగునగలిగినది, దానిని దృష్టాంతపూర్వముగా భగవంతులైన తాము దయచేసి చెప్పవలయును అనినతండ్రి చెప్పుచున్నాను వినుమనెను.

— ఐదవభాగ ఉపదేశము. ఉద్ధాలక ఉవాచ. —

ఓసామ్య! యెదురుగాగనుపడేమట్టిచెట్టునుంచి వకపండుతీసుకొనిరమ్ము.

శ్వేత:—ఏభగవాన్! ఆలాగుననేతీసుకవచ్చినాను.

ఉద్ధాలక:—ఆపండును రెండువైష్ణవులుగాజేయుము.

శ్వేత:—ఆలాగుననేచేసినాను.

ఉద్ధాలక:—ఆపండులోయేమి ఉన్నదిచూచితివా?

శ్వేత:—ఏభగవాన్! ఆపండుయొక్క అతిసూక్ష్మమైన విత్తనమును జూచినాను.

ఉద్ధాలక:—ఓప్రియా! ఆవిత్తనమునుదీసి రెండుగాజీల్చిచూడుము.

శ్వేత:—ఆర్యా! ఆలాగుననేచూచినాను.

ఉద్ధా:—వాటిలోయేమి అగుపడినది.

శ్వేత:—ఒకటి అగుపడలేదు.

ఉద్ధా || ఓసామ్య! ఏఅతిసూక్ష్మమైన బీజములోప్రసిద్ధిగా కనుపడలేదో అటువంటి యీఅతిసూక్ష్మమైన బీజముయొక్క ప్రసిద్ధికార్యరూపమైన మట్టివృక్షముయెంతస్థిరముగా నిలబడియున్నది. ఓసామ్య! ఏటిలోశ్రద్ధజేయుము. అదేలాగున అటువంటి ఆయొక్కసత్కరూపము అదియే అతిసూక్ష్మము, అదియే బ్రహ్మము, అదియేజగత్తు, అదియే ఆత్మ, అదియేసీవు.

శ్వేత|| అటువంటినత్తుయాజగమునకుకారణమైనది. అయితే అదియె

దుకు కనబడలేదు. తామువాటిని మరల దృష్టాంతపూర్వకముగా తెలుపుకోలేదన్నది. అలాగుననే చెప్పుచున్నాను.

— జరవభాగ ఉపదేశము. —

ఉద్ధా॥ ఓసామ్యా! ఈ ఉప్పును తీసుకపోయి ఘటములో పుండే నీళ్లలో దోసిమరుదినం వ్రదయం నావద్దకువచ్చు అదేలాగున స్వేదకేతువు చేసెను తనయొక్క పుత్రునిచూచి బ్రవుతా! ఉప్పును నీళ్లలో వేసినావా? అఉప్పును తీసికొనిరమ్ము. అలాగున తండ్రిచెప్పగా స్వేదకేతువు అఉప్పుజలము లో కలపడలేదని చెప్పెను.

ఉద్ధా॥ ఓప్రియపుత్రా! ఆపుష్పనీళ్లలో కలిపిపోయినను అనీళ్లపై భాగమును త్రాగుము. అలాగుననే కొమారుడు త్రాగెను. అప్పుడు తండ్రి చెప్పి ఖండిమనగా పుత్రుడా! నీళ్లరుచియేలాగుననున్నది?

స్వేత॥ ఓసామీ! అనీళ్లరుచి ఉప్పుగానున్నది.

ఉద్ధా॥ అనీళ్లమధ్యభాగములో యెక్కి రుచిచూడుము? అలాగుననే పుత్రుడు రుచిచూడెను. అనీళ్లరుచియేలాగుననున్నది?

స్వేత॥ తండ్రి! అదికూడా పుష్పగానేనున్నది.

ఉద్ధా॥ పుత్రా! అనీళ్లయొక్క అడుగుభాగమును త్రాగుము?

స్వేత॥ అలాగుననే పుత్రుడు చేసెను.

ఉద్ధా॥ అనీళ్లయొక్క రుచియేలాగుననున్నది? చెప్పుము?

స్వేత॥ అదియును ఉప్పుగానేయున్నదని చెప్పెను.

ఉద్ధా॥ ఓసామ్యా! ఈలాగున ఆపుష్పవ్రథమములో దర్శన స్పర్శనములకు అగుపడుచుండెను. విదవజలములో కలిసినకాలములో దర్శనస్పర్శనములకు అగుపడలేదు. అయితే ఉప్పుయన్నట్లుగానే దేనివలన దెలిసికొంటేనే అన్యపునాదమువలన తెలుసుకొంటివి అనగా జమ్మలో తెలుగు

కూటిని. ఇదిదేలాగున ఈతేజస్సు, జలము, అన్నము, మొదలుగాగలకార్యమైన దేహములో ఆచార్యులప్రపదేశమువల్ల ప్రసిద్ధమైన సత్తువున్నది. తేజస్సు, జలము, అన్నము మొదలైన కార్యములకు, కారణమేదియో అది యేమట్టిచెట్టుయొక్క సూక్ష్మమైన బీజమున తెయుండినట్టయుండిన్ని యిండ్రియములగుండా తెలుసుకొనబడలేదు. జహ్మలోవున్నను ఏలాగున గ్రహించినానో అదేలాగున కనపడుజగత్తుకు కారణమైన ఆయొక్కసత్తును అన్యపుపాయములభేత తెలుసుకొనుము. అటుఖండ్కి, అఱిసూక్ష్మము, అటువంటిది ఖజగత్తు, అదియేజ్వల్య, అదియే "తత్సత్సస్తి" అదియేసత్తు.

స్వేత॥ ఈలాగునజగత్తుకుకారణమైన ఆసత్తువుప్రపవలె ఇంద్రియములకు కనబడకయుండినను వేరుపుపాయములచేత తెలుసుకోతగినదిగాయున్నది. దేనిని తెలియుటవలన నేను కృతార్థుడ నాదునో దేనిని తెలియనందున కృతార్థుడకాకపోదునో అటువంటి సత్తును తెలియుటకుపాయమేది? భగవంతులైన తాము మరలజెప్పవలయును. ఆలాగుననే చెప్పుచున్నాను అని తిండిచెప్పుచున్నాడు.

ఏడవభాగప్రపదేశము. ఉద్ధాలక ఉవాచ,

ఓసామూహా! ద్రవ్యమును అపహరించేవొంగలు ఒక భుజుమనిపట్టుకొని కండ్లకట్టిగాంధార దేశమునుంచి తీసుకొనివెడలి నిర్మానుష్యమైన ఒకదేశములోవిడిచినాడు. విన్నుటజపురుషుడు అచ్చటదిగ్భ్రమగలిగినవాడై వాడు పశ్చిమోత్తర, పూర్వదిశలయందు తిరిగి ఈలాగుచెప్పుచున్నాడు. కండ్లకట్టబడినవాడుగా యిక్కడయుంటాయున్నాను. నాకండ్లకట్టియై క్కడనే తెచ్చి నిడిచివారని అడచినాడు. వానిని ఒక దయగల పురుషుడు వానికండ్లకట్టువిప్పి పుత్రకపుడిక్కు గాంధారిదేశమున్నది, అదిశను భూమూహామృని చెప్పినాడు. ఆదయానువలన చెప్పబడిన గ్రమ్మములో

ప్రవేశించిమాగమును నిశ్చయించుటకు సామర్థ్యమున్ను, పండితుడు
 న్ను, యుక్తిపరుడుగానున్న గాంధారిపు దేశపువాసిముగల పురుషుడు
 ఒకఁడొరినుంచి మఱియొక ఁకి విచారింతుకొంటూ గాంధారి దేశము
 చేరి నాడు. అదేలాగు నయి క్క డిదృష్టాంతములో
 జీవుడు అను పురుషుడు జగస్వరూపమున సత్తుయొక్క స్వరూప
 మునుంచి తేజస్సు, జలము, అన్నము, మొదలగురూపములున్న వాత,
 పితృ, కఫ, రక్త, క్రొవ్వు, మాంస, యెముక, మజ్జ, శుక్ల, క్రిమి, మూత్ర,
 మల, వీడ్లతోగూడుకొని నీతము, డిడ్లము, మొదలగు అనేకద్వంద్వరూ
 పగుడు ధుఃఖముకలిగిన ఈశరీరమనేవనములో మోహమనెడు గుడ్డతో
 కండ్లుకట్టబడినవాడై భార్య, పుత్ర, పశు, మితృమొదలగు దృష్టాదృష్టమై
 న విషయములలో ఆశయనెడు త్రాడుతో కట్టబడినవాడై పుణ్యపాపము
 లు మొదలగు కర్మమనెడు దొంగలచేత బ్రయాసబొందినాడు. నేనుయి
 టువంటి వారియొక్క పుతృడను, నేను యిటువానియొక్క స్నేహితుడను,
 సుఖిని, దుఃఖిని, మూఢుడను, పండితుడను, ధర్మిష్ఠుడను, బంధముగలవాడ
 ను, పుట్టినవాడను, త్రూచకుడను, తగినవాడను, పాపిగాయున్నాను, నా
 యొక్క పుతృడుచచ్చినాడు, నాద్రవ్యమునష్టమైనది, ఆయోనేనుచెడిపో
 యినాను, నేనెట్లుజీవించును, నాకుయేగతినాను, నాకురక్షణచేశేవాడు
 యెవడు, నేను ఆనేకవిధములుగా సంకటముతోయేడ్చినాను, ఆకాలము
 లోఅకస్మాత్తుగా నాపుణ్యోదయముచేత పరమదయాళువుగా సత్తురూప
 బ్రహ్మయనెడు ఆత్మస్వరూపమును తెలిసినవారైన బంధములేని ఒకపర
 మనిష్ఠపురుషునిజేరినాను, ఆబ్రహ్మవిదుడు కరుణతోనాకు సంసారములో
 గలిగిన విషయదోషములను జూచుమార్గమును చూపగాదానివలన సరి
 సారవిష్ణయమునుంచి విరక్తిజెందిననాకు ఆచార్యులు చెప్పుచున్నారు.

యేమనగానేపు సంసారయో యిటువంటి వానియొక్క పుత్రుడును మొదలగు ధర్మములుగలవాడపుకావు. అయితే సత్తుయేదియో ఆదేశపు, అప్పుడు ఆవిద్యతోకలిగించమోహమనెడు గుడ్డబంధమునుంచి విడువబడి గాంధారదేశపు పురుషునివలె తనసత్తురూప ఆత్మనుబొంది సుఖమైతిని, ఎవనికి ఆచార్యుడు గలిగియుంటాయోన్నాడో ఆపురుషుడు యీ భావమును తెలుసుకొనుచున్నాడు. అటువంటి జ్ఞానికి యెదివరకు దేహముపడకుండాయున్నదో అంతకాలము ఆత్మనిష్ఠగలిగి యుంటాయన్నాడు. యెప్పుడువానియొక్కదేహమువదలుచున్నదో అప్పుడు సత్తునుబొందుచున్నాడు. అటువంటినత్తు, అతిసూక్ష్మం, అటువంటినత్తు వేదగత్తు, అదియే సత్యం, అదియే ఆత్మ అదియే “తత్వమసి,” అదియేసీవు.

స్వేత || ఆలాగైతే యీశరీరము విడిచిన తర్వాత సత్తుప్రాప్తి రూపమేసంసారియొక్క మరణక్రమముగా యుంటాయన్నది. విద్వాంసునియొక్క సత్తుపొందేక్రమముకాదు. మరణము బొందేవానియొక్క సత్తుప్రాప్తిబొందినవారున్ను, జీవన్ముక్తులున్ను, యేకమైన సత్తునుబొంది యుండగా యీ రెంటికిగల తారతమ్యమును జెప్పవలసినది. అవన్యకమైతే ఆచార్యుని బొందినపురుషునివలె మరణమునుబొందిన పురుషుడు యే క్రమముచేత సత్తునుబొందుచున్నాడో ఆక్రమమును దృష్టాంతముతో మరలనాకు తెలుపవలయునని తగ్గడినిమిక్కిలివేడుకొనుచున్నాడు. తండ్రియైన ఉద్ధాలకమహాఋషి ఆలాగే చెప్పుచున్నాడు.

— ఎనిమిదవధాగ ఉపదేశము. —

ఉద్ధా || ఓసామ్యా ! జ్వరము మొదలగురోగములనుబొందిన పురుషునిబంధువులుచుట్టుకొని నేనుయెవరైనది మీకు తెలుగునా, నేనుయెవరుచెప్పమా యనియడుగుచున్నారు. అప్పుడుమరణముబొంది పిదప

యన్న శ్రువునియొక్క- వాక్కుమనస్సులోను, మనస్సుప్రాణములోను, ప్రాణము తేజస్సులోను, తేజస్సునత్తులోను యెల్లెవరకులయముకాలేదో అంతేవరకు ఆశ్రువును తెలుసుకొనుచున్నాడు. యెప్పుడు మృతిబాంధుటకల తయాగుతయిన శ్రువునియొక్క- వాక్కుమనస్సులోను, మనస్సుప్రాణములోను, ప్రాణముతేజస్సులోను, తేజస్సునత్తులోను, లయమాచున్నదో అప్పుడు తెలుసుకొనుటలేదు. అటువంటి స్థితియేదియో, అతినూత్వము, ఆనత్తురూపమే యీజగత్తు, అదియేసత్యం, అదియే ఆత్మ, అదియే “తత్త్వమసి,” అదియేనీవు.

స్వేత! ఎప్పుడుమరణముజెంచేవానికిన్ని, మోక్షముబాందిన వానికిన్ని, సత్తును బాంధుట నమముమగుచున్నదో, అప్పుడు యీయిరువురిలో విద్వాంసుడు సత్తునుబాందిజన్మముమొదలగు వృత్తులనుబాంధుటలేదు. జ్ఞానిశ్రుసారా వృత్తినిబాంధుచున్నాడో. వీటికికారణమేమో దృష్టాంతపూర్వకముగా మరలజెప్పవలయునని వేడుకొనుచున్నాడు. తండ్రిఅలాగేచెప్పుచున్నాను వినుమనియిట్లనియె.

తొమ్మిదవభాగఉపదేశము.

ఉద్ధో! ఓశామ్యా! ఒకచోళుడు వానినిచేతులకు సంకెడ్లువేసి రాజభటులు పట్టుకొనిరాగా అప్పుడుకొందరు వీనినియెందుకు పట్టుకొనిపోవుచున్నారని అనితమగేగా రాజభటులుచెప్పుచున్నారు. వీడుద్రవ్యమునులపహరించినదొంగయనిచెప్పిరి. వానికియితరులు చెప్పినదీయేమనగా వీనిని పరిక్షచేయుటకుగాను వకయినువగదారు అగ్నిలోవేసియరగాకాల్పుడు. ఆశ్రువును దొంగతనముచేసియుండినయడల దానివలన తన్నుతానే అబద్ధికుడుగా చేసుకొనుచున్నాడు యిటువంటి అబద్ధప్రజ్ఞగలిగినవాడై అబద్ధముతనను కప్పబడి ఆకాలినయినుముయెత్తుచున్నాడు దానివలన వాడు

కాల్పబడుచున్నాడు. పిమ్మట ఆరాజభటులవల్ల చంపబడుచున్నాడు. ఆపురుషుడు దొంగతనముచేయనివాడుగా యుండినయడల ఆయినమువలన యదార్థమును బొందుచున్నాడు. యిటువంటి సత్యప్రజ్ఞగలిగినవాడు సత్యముతో తననుకప్పబడికాల్చివుండబడిన యినుము యెత్తుచున్నాడు. దానివలన వీమదహింపబడలేదు. అబద్ధమైన దొంగతనముతో ఆరోపింపబడిన పురుషునివల్ల తానువిడువబడుచున్నాడు. అటువంటిసత్యప్రజ్ఞగలిగినపురుషుడు యేలాగునదహింపబడుటలేదో అదేలాగునన త్తయిన బ్రహ్మముయొక్క సత్యప్రజ్ఞగలిగినవాడును అబద్ధప్రజ్ఞగలిగినవానియొక్క శరీరముండిపోవుకాలమందు సత్తునుబొందుట సమముగాయుండినను విద్వాంసుడుసత్తునుబొంది మరల పులిమొదలగు ధేహములకు యెత్తుటకు జన్మము వృద్ధినిబొందుటలేదు. అజ్ఞానియుయేలాగు కర్మముల చేయున్నాడో ఆకర్మముయొక్క ఫలమునకు తగుమైనశరీరమునుమరలబొందుచున్నాడు, దానివలన శోచింపొక్క స్వరూపము ప్రతిజ్ఞ ఆప్రతిజ్ఞచేరుటవలన మోక్షబంధనుగుచున్నాడో యేదిజగత్తుకుమూలము సర్వజగము దేనియందు ఆ శ్రయమో దేనియందులయింపుచున్నాడో యది అమృతము, అభయము, శివము, అద్వితీయము, గానుంటున్నదో అటువంటిదేసత్తు, అదియే జగత్తు, యదియే పారమార్థసత్తు, యదియేసీతత్త్వ, యదియే, "తత్త్వమసి," యీలాగున తగ్గడినలన చెప్పబడ్డ సత్తయినబ్రహ్మమును పుతృడైన స్వేతకేతువు అదియే నేనుఅని తెలుసుకున్నాడు. ఓం. తత్. సత్. ఓం॥

—ఉద్ధాతక మహాకవి చెప్పబడిన నవవిధమహావాక్యసంపూర్ణం.—

ప్రశ్న. అపూర్వతయేదీ ?

ఉత్త. అప్రమాణములలో ఉపనిషత్ప్రమాణముచేత ప్రత్యగాత్మలక్షణమును దెలుసుకొనవలసినదేతప్ప వేరేప్రమాణములచేత దెలుసుకొనకూడదనుటయే.

ప్రశ్న. అష్టప్రమాణమేది ?

ఉత్త. ప్రత్యక్షము, అనుమానము, ఉపమానము, ఆగమము, అర్థాపత్తి
అభావము, వితిహ్యము, సంభవము అని యెన్నిదివిధములు?

ప్రశ్న. వాటిలో ప్రత్యక్షప్రమాణముయేది ?

ఉత్త. ప్రత్యక్షములో సందేహప్రత్యక్షము, విపరీతప్రత్యక్షము, యదా
ర్థప్రత్యక్షమని మూడువిధములు. వాటిలో దారువునుజూచి దారు
హోలేక దొంగయోయని సంకల్పించినది సందేహ ప్రత్యక్షము.
దొంగయని కల్పించినది విపరీతప్రత్యక్షము దారువుయని దెలుసు
కొన్నది. యదార్థప్రత్యక్షమని చెప్పబడును.

ప్రశ్న. వీటిలో స్వరూపాభిప్రాయమేది ?

ఉత్త. యదార్థప్రత్యక్షమునకు వక ప్రమాణము అవశ్యకములేదు. సం
దేహవిపరీతబుద్ధి నివర్తికే ప్రమాణములు అవశ్యము గనుక ఆచా
ర్యులు ప్రజ్ఞానము బ్రహ్మమని ఋగ్వేదమహావాక్యమును ఉపదే
శించగ శిష్యుడు, జ్ఞానము ప్రత్యక్షములో బ్రకాశించి నట్టైన దే
హదిజగత్తంతయు ప్రత్యక్షముగాకనపడుటవల్ల నేనుదేహమీజ్ఞా
నమో యనునదియే సందేహప్రత్యక్షము. నేనుదేహమని నిశ్చ
యించినదే విపరీతప్రత్యక్షము నేను బ్రహ్మమనినిశ్చయించినదే య
దార్థప్రత్యక్షము. ఈయదార్థప్రత్యక్షమునకు వేరుప్రమాణములు
అనావశ్యము. సందేహవిపరీతబుద్ధి నివర్తికే అనుమాన ప్రమాణ
ము విచారించవలెను.

ప్రశ్న. అనుమానప్రమాణమేది ?

ఉత్త. అనుమానములో బ్రతిజ్ఞ, హేతు, దృష్టాంతముయని మూడువిధ
ములు వాటిలో పర్వతములోనగ్ని యుండుననుటయే బ్రతిజ్ఞధూమ

ముండినది కారణమునుటయే హేతువు అడవియందు అగ్నివున్నదనుటయే దృష్టాంతము.

ప్రశ్న. వీటిలో ప్రతిజ్ఞకు స్వరూపాభిప్రాయమేది ?

ఉత్త. భూతములైనవి స్థూతింది భౌతికచరాచరమైన ఒక దేహమును గురించి ఈ దేహములోని జ్ఞానమైన బ్రహ్మమున్నదని నీశ్చయించుటయే ప్రతిజ్ఞ.

ప్రశ్న. హేతువుకు స్వరూపాభిప్రాయమేది ?

ఉత్త. దేహేంద్రియాదులలో జ్ఞానమునిలిచి భజించి తెలుసుకొనునది దేహేంద్రియాదులు జడమగుటవలన దెలుసుకొను శక్తిలేదు. దేహేంద్రియాదులే తెలుసుకొన్నయడల, నుష్పత్తి, మూర్ఛ, సమాధి, వీటిలో దెలుసుకొనవలెను. అలాగు తెలుసుకొనలేమిచేత నింద్రియములలో విభజించుజ్ఞానము యుండునది. ఈ జ్ఞానమునకు ఆధారమైన బ్రహ్మము వకటియున్నదనేదే హేతువు.

ప్రశ్న. దృష్టాంతములో స్వరూపాభిప్రాయమేది ?

ఉత్త. ఒక దేహములో జ్ఞానమైన బ్రహ్మముండుటవలన ప్రపంచభూత భౌతికమైన సకలచరాచరదేహములో నుజ్ఞానమైన బ్రహ్మముండునని తెలుసుకొనుటయే దృష్టాంతము.

ప్రశ్న. అయితే యిందుకు ముఖ్యప్రయోజనమేది ?

ఉత్త. ప్రత్యక్షములో లేచిన భూమమునుగని ఆప్రత్యక్షమైన అగ్నివుండునని దెలుసుకొన్న రీతివలె దేహేంద్రియాదులలోనుండి తెలుసుకొన్న జ్ఞానమును బ్రత్యక్షములోకని యెవరిచేత దెలుసుకొనగూడనిదిగా అవాగ్మానాతీతమైన బ్రహ్మమొకటియున్నదని తెలుసుకొనుటయే ముఖ్యప్రయోజనము అని చెప్పబడును. భూతభౌతికచరా

చరములలోను జ్ఞానమైనబ్రహ్మమున్నదని యనుమానములోగను
బడినదేతప్ప ప్రత్యక్షములోగనబడలేదు. ఆబ్రహ్మము యేబక్ష
ణముగలదిగాయున్నదో యేమోయనుబుద్ధిన్మత్తిపరిహరించుకొను
ఈ ప్రపమానప్రమాణము విఘాతించవలెను.

ప్రశ్న. ఉపమానప్రమాణమేది ?

ఉత్త. గవయ మృగము ఒకటియున్నదని వినినవాడు ఆమృగమును తె
లుసుకొనవలయునని యిట్టపడితెలుసుకొన్నవారిని అడుగగా వా
రలు యేకదేశ దృష్టాంతముగా యీపశుప్రవలెయున్నదని నుడు
వుటయే ఉపమానప్రమాణము.

ప్రశ్న. ఇందులోస్వరూపాభిప్రాయమేది ?

ఉత్త. బ్రహ్మమును తెలుసుకొనకొరిసవాడు బ్రహ్మస్వరూపము ఏలా
గున్నదని పేద్దలనువీనయముతో నడుగవారలు హానికి వక ఉప
మానముచేతను ఏకదేశదృష్టాంతముచేతను తెలుపించవలసినదిగా
నుండుటచేత ఆబ్రహ్మము సచ్చిదానంద స్వరూపలక్షణముగా నీ
భూతాకాశమువలె వ్యాపించియున్నదనిచెప్పగా ఆకాశలక్షణమే
మనియడుగ ఆకాశము నాలుగుభూతములకు ఆధారముగా తా
నొకటితో చేకయుండుటవలన నాలుగుభూతములకు ఆకాశము
తప్ప వుండుచోటు లేమిచేత నాలుగుభూతములకు ఆకాశమే ఆ
ధారముగానుండుటవలన ఆయాకాశమునే ఘటాకాశ, మఠాకా
శ, జలాకాశ, మహాకాశము అని ఉపాధివశముచేతగని చెప్పబడు
నప్పుడున్న ఆయాకాశమునకు ఈనాలుగు భూతములనుగురించి
వచ్చిన యుపాధులుకొంచమైననులేక ఈనాల్గుభూతములనుమి
గి యతిక్రమించి అవయవములేక నిరవయవముగా నుండుననివిని

శ్రీబ్రహ్మము ఈలక్షణముతోనుండునని పరోక్షముగా దెలుసుకొనడమే అభిప్రాయము. ఈలక్షణముకలిగిన బ్రహ్మమైనదివుండుచోటుతెలియలేదేయనుబుద్ధి వృత్తిపరిహరించుకొరకు ఆగమ ప్రమాణమువిచారించవలెను.

ప్రశ్న. ఆగమ ప్రమాణమననేమి ?

ఉత్త. స్వర్గలోకములో అమృతమున్నదనియు కాసీలో హరిశ్చంద్రుడు సృశానములో కావలియుండినమంచకాలు ఇంకయున్నదనియు ఆగమముచెప్పగావిని దానిలో నిశ్చయబుద్ధివచ్చినదే ఆగమ ప్రమాణము.

ప్రశ్న. ఇందులోస్వరూపాభిప్రాయమేది ?

ఉత్త. ఏకమేవాద్వితీయం బ్రహ్మయను శ్రుతివాక్యమున్న దేహబహిరంతరములనుండును, తూర్పుపశ్చిమములయందును, ఆకాశము భూమియందును, నేనులేనిస్థలములేదు. అను శ్రుతివాక్యమున్న ప్రకాశముతానుగానుండిన బ్రహ్మమేయదియను ఉపనిషత్తు వాక్యము ప్రమాణములుగాచెప్ప శ్రోతవిషయముగావిని తనవద్ద సచ్చిదానంద స్వరూపలక్షణమున్నదాయని విచారించునపుడు జ్ఞాంతరకర్మముచేత నీశరీరము యిప్పుడువచ్చినదనినీ, యిప్పుడు చేయుకర్మములవల్ల యికముందునచ్చుకాలములో, దేవ, మనుష్య, తిర్యగాదిజన్మములువచ్చునని యనుభవముయుండుట వలన సత్తులయినది. మరియు త్రికాలములోనుత్పత్తియైన శరీరములు మొదలగునవి నసించుటయు వాటివల్ల సుఖదుఃఖమానాభిమానము హానియు వృద్ధియు లాభాలాభములు జ్ఞానముగానుండి తెలుసుకొనుటవలన చిత్తులయినది. మరియు సత్తువేరు, చిత్తువేరు

- విభజించిచూచినప్పుడు రెండుగా లేమిచేత నానందమైనది. మరియు బంధము లేకయుండగా దేహేంద్రియాది కరణములకు జ్ఞానముతప్ప వుండుచోట వేరులేమిచేత జ్ఞానమేవాటికి ఆధారభూతముగానుండుటవలన యీదేహేంద్రియాది కరణములకు ఆజ్ఞానమే ఆధారముగానుండినదిగనుక ఆజ్ఞానమే కూటస్థుడని, జీవుడని, ఈశ్వరుడని ప్రసాధివశముచేతభిన్నముగాను ఖండమువలెను పరిచ్ఛిన్నమువలె కనబడినను ఆజ్ఞానమైన బ్రహ్మమునకు దేహేంద్రియములను గురించినప్పుడు ప్రసాధులు లేక దేహేంద్రియాది కరణజీవునిమింగి అ
- తీక్రమించి అవయవము లేకనిరవయవముగానుండుటవలన ముందు పరోక్షముగాదెలుసుకొనబడిన సచ్చిదానంద స్వరూపమునుదానని అపరోక్షముగాదెలుసుకొన్నదే ఆగమప్రమాణ నిర్ణయము. ముందుచెప్పిన మూడుప్రమాణములచేతను వస్తునిశ్చయముకూడదు. ఈప్రకారము యెప్పుడున్న సచ్చిదానందస్వరూపముగానుండగా ముందు ఆజ్ఞానదశలో యీలక్షణముదెలియక పోయినదేమియనవచ్చు బుద్ధివృద్ధిపడిహరించుకొరకు అర్థాపత్తిప్రమాణము విచారించవలెను.

ప్రశ్న. అర్థాపత్తిప్రమాణమేది ?

ఉత్త. దృష్టార్థాపత్తియనిన్ని వినకడియర్థాపత్తియనిన్నీ రెండువిధములు యిందులోనిత్య ఉపవాసియని పేరుపెట్టబడ్డ ఒకనిదేహాభినమును చూచి ఏడు ఏకాంతములో భుజించువాడని తెలుసుకొనుటయే దృష్టార్థాపత్తి.

ప్రశ్న. ఇందులో స్వరూపాభిపాయమేది ?

ఉత్త. ముందుఆజ్ఞానదశలో సచ్చిదానందమనియెఱిగియు తన్ను దెలియ

పరుచుకొనక మరుగుపడ్డదే అర్థాప త్తిప్రమాణము. అందుకు న కల్పప్రాణులు అనుభవముగా నేను పూర్వజన్మములో జేయబడిన పుణ్యఫలముచేత నీజన్మములో మంచిజాతికులగోత్ర వర్ణదేహ రూపైశ్వర్యగృహదులు మొదలైన సంపత్తులుగలిగిపవనిన్నీ యివు డుచేయు పుణ్యకర్మములచేత నికముందు దేవమనుష్యులుగా జన్మించుదుననిన్నీ ముందుజన్మములో యిచ్చిపెట్టిన పాపియైనందున యి వ్వుడు దండిద్రుడుగానున్నాననిన్నీ యీజన్మములో నెవరికిన్నీ దా నముచేయుటకు శక్తిలేదని దర్శిద్రుడుగానుండుటవలన యికముం దువచ్చుజన్మములో దర్శిద్రుడుగాజన్మించునుననిన్నీ యిహలోకవత్స రము, యిట్టి నెల, యిట్టితిథి, నక్షత్రము, యోగము, కరణము, వా రము, లోజన్మించినాననిన్నీ, యంతమట్టుకు సౌఖ్యము అనుభవించితి ననిన్నీ, యిక చెడ్డకష్టములు రాబోవుచున్నవనిన్నీ, ఆకష్టము నకు బిడప యీశరీరము నిలువదనిన్నీ, యిట్లు త్రొకాలములో గలిగిన హానివృద్ధి సుఖదుఃఖలాఢాలాభముమానాభిమానములు తెలిసికొనియుండుటచేత దానుసచ్చిదానంద లక్షణముగానుండియు తెలియలేదనియునుటయేయజ్ఞానము. అదియే అజ్ఞానమైతే యిది తెలియలేదను వివేకమువచ్చుటకు గారణములేదు. యిటువంటివివేకముతాననినయడల తెలియదగిన అజ్ఞానమువచ్చుట కారణములేదుగాన యీ అర్థాప త్తియే శుద్ధమైన తన్ను తెలిపించక యుండుటబట్టి యీమారుచే ప్రధానమైన యజ్ఞానము. నిత్యోపవాసి యనువానియొక్క శరీరము శుష్కించకయుండుటనుబట్టి రహస్యములో భుజించువాడని తెలుసుకొనుటవలె తానుసచ్చిదానంద లక్షణము అనునది కలవడకయుండినను తనయనుభవముచేత దీక్ష

ముగోవిచారించి తెలుసుకొన్న యడల తానే సచ్చిదానంద స్వరూపమాను. యిదియే దృష్టాంతాపత్తి ఈలాఁపసచ్చిదానంద స్వరూపముని యనుభవముగా దెలిసియుండియు ముందువలెనే నామరూపాదులు కనుబడు లేతప్పు ఆలక్షణములుంటే కనుబడదాయనివచ్చుబుద్ధివృత్తి పరిహరించుకొంకు విసకడియర్థప్రతిప్రమాణము విచారించవలెను.

ప్రశ్న. విసకడియర్థాపత్తియేది ?

ఉత్త. ఒకపురుషుడు ప్రకృత్రామముగోనుండు ఒకనికి చూడవలెననివచ్చి వానియింటిద్వారముచందునిచ్చి యాగృహవాసి యున్నాడాయని యాగృహమందుండువానిని అనుగతమనేదనిచెప్పి యభావబ్రతువిని అతను మరణముపొంద లేదనియు అన్యస్థానమునకుపోయియుండునని తెలుసుకొన్న దేవిసకడియర్థాపత్తి.

ప్రశ్న. యందుకు స్వరూపాభిప్రాయమేది ?

ఉత్త. నామరూపాత్మకములను ఆత్మలేదని తెలుసుకొన్న జ్ఞానము మాత్రము శేషముగానున్నదని కనుగొన్నదేలేదనిన విసకడియర్థాపత్తిప్రయోజనము. జ్ఞానమే రూపముగానుండు ఆత్మయైతే తెలుసుకొనబడిన పదార్థమును గుఱించి జ్ఞానమనిపేరు ఉండుటవలన తెలుసుకొనబడిన వస్తువులైన జీవేశ్వరజగత్తువానికి గారణమైన మాయయును అనాదిగానుండవలెను. అప్పుడువాల్సకునిత్యత్వవచ్చునేయను బుద్ధివృత్తిపరిహరించుకొంటు అభావప్రమాణము విచారించవలెను.

ప్రశ్న. అభావప్రమాణమేది ?

ఉత్త. ప్రాగ్భావము, ప్రధ్వంసభావము, అన్యోన్యభావము. అత్యంత భావము అని నాలుగు విధములు.

ప్రశ్న. వీటిలో ప్రాగ్భావమేది ?

ఉత్త. కులాలుడు చక్రములోనుండు వృత్తికాపిండమునుచూచి దీనిలో ఘటములేదనుట ప్రాగ్భావము.

ప్రశ్న. దీనికిస్వరూపాభిప్రాయమేది ?

ఉత్త. ఘటములేదనిన యభావమునకు అనాదిత్వం అనంతకల్పములు గానుండియు నిత్యత్వంసిద్ధించలేదు. యేలాగనిన ? కులాలుడు చక్రమునుచూచి వృత్తికాపిండములో చెయిపెట్టినపుడు ముందు లేనిఘటము యుత్పత్తియైనది. గనుక ముందులేదనిన అభావమునకు అనాదిత్వముయుండియు అనిత్యత్వంసిద్ధించినది. దాని వలెమాయయు దానికార్యమైన జీవేశ్వరజగత్తున్న అనాదిత్వము ని కొన్ని శాస్త్రములలోబెప్పబడియుండినను విచారజ్ఞానమైన వృత్తిజ్ఞానముచేత దహింపబడి అనిత్యమాననుటయే ప్రాగ్భావప్రయోజనముఅయినది. వృత్తిలోప్రతిష్ఠించువృత్తిజ్ఞానముచేత దహింపబడ మాయయు దానికార్యమైన జీవేశ్వరజగత్తు వృత్తిజ్ఞానము లేనియడల ముందువలె ప్రత్యక్షముగా గనబడునేయను బుద్ధివృత్తిపతిహరించుకొఱకు ప్రధ్వంసాభావమును విచారించవలెను.

ప్రశ్న. ప్రధ్వంసాభావముయేది ?

ఉత్త. ఒకదరిద్రుడైన భిక్షకుడు ఒకఘటమే ఆసక్తిగాగొని పాపవశము చేత ఇల్లిల్లు భిక్షమెత్తి భుజించుకాలమందు ఆయిండ్లలోనుండు బాలుకు అజ్ఞానశ్రేణోత్సాహముచేత రాళ్లులువ్వ, ఆభిక్షకుడుఘటవాంఛచేత నారాళ్లదెబ్బలంతయు తనశరీరమును ఆపుచేసుకొని సహించజాలక వానికే విరక్తిగలిగి ఆఘటమును వకబండమీడవేయ నాఘటముపగిలిపెంకులై చెదరిపోయెను. పిదపఘటవాంఛ

చేత హేడుపొర్లి పొర్లి యెడ్చినను పగిలిన ఘటము రాచాలదనేదే ప్రధ్వంసాభావము.

ప్రశ్న. దీనికి స్వరూపాభిప్రాయమేది ?

ఉత్త. ముందువిచారజ్ఞానముచేత దహింపబడ్డమాయయు దానికార్యమైన జీవేశ్వరజగత్తున్న పిదప కల్పకాలములోనుకలుగనేరదని తెలుసుకొనుటయే అభిప్రాయము. ఘటముపగిలియు దానికార్యమును రుగుపడి కారణముకాకుండాఘటము పెంకనికార్యోపాధి కనబడునటువలె వృత్తిజ్ఞానముచేత నసించినమాయయు దానికార్యమైన జీవేశ్వరజగత్తున్న కారణమైనబ్రహ్మమాత్రముగాగనబడక మాయాకార్యమైన జీవేశ్వరజగత్తుని వివేకములోగనబడియుండుటను తెలుసుకొనబడి యుండుటచేత నామాయయు వస్తుద్వయముగా నుండునుగనుక బ్రహ్మములో మాయయున్నది. మాయలోబ్రహ్మమున్నదనుబుద్ధివృత్తి పరిహర్షించుకొనుటకు అన్యోన్యభావము విచారించవలెను.

ప్రశ్న. అన్యోన్యభావమేది ?

ఉత్త. పటములోఘటము, ఘటములోపటము, కాలత్రయములో లేదని తెలుసుకొనుటయే అన్యోన్యభావము.

ప్రశ్న. దీనికి స్వరూపాభిప్రాయమేది ?

ఉత్త. అద్వైతము, అవినాశము, ఉపమానరహితము, అవాఙ్మానసగోచరము, మానాతీతము, అస్తుభూతిప్రియలక్షణము అయిన ఈగుణములుకలిగినదియే బ్రహ్మస్వరూపము. ద్వైతము, దృశ్యము, మనోవాక్కు, గోచరము, అనిర్వచనము అయినయీగుణములు కలదియేమాయాస్వరూపము. ఆమాయా స్వరూపములోబ్రహ్మ

స్వరూపములేదు. బ్రహ్మ స్వరూపములో మాయా స్వరూపములేదని తెలుసుకొను ధృఢమువచ్చినదే యభీప్రాయము. ఇది నామరూపమని మాయయనిమనస్సులోగనబడుచున్నది. ఆమాయలేనియడలమనస్సునందు అగవడదు. గనుక మాయయున్నదనురాబుపబుద్ధివృత్తి వడిహించుకొరకు అత్యంతభావము విచారింపవలెను.

ప్రశ్న. అత్యంతభావమేది ?

ఉత్త. ఒకవ్రతుడును దనస్వప్నములో దానుచచ్చుటయు తన్ను దహనముచేయుటయు మరునటిదినము అస్తులు యెత్తి కుంభములోపేసి గంగలోవిడుచుటయు కని మేల్కొని జాగ్రత్తలోమనస్సులోదలచి వాక్కులోజెప్పవచ్చియు నిశ్చయముగాక మిశ్రయని తెలుసుకొనుటయే అత్యంతభావము.

ప్రశ్న. దీనికి స్వరూపాభిప్రాయమేది ?

ఉత్త. మాయయనియు, జీవేశ్వరులనియు, నామరూపములుగా జెప్పినను తలచినను వట్టిమిశ్రయేలాగనిన ఆకాశములోదామరవికసించినదని మనస్సులోగనెనేని అదియేలాగులేదో దానివలె మాయయని మనస్సులోవచ్చేనేని కాలత్రయములోనులేదని ధృఢము వచ్చినదే యభీప్రాయము. మాయయనునది కాలత్రయములో లేకయుండియు సకలదేహులకు నానావిధములుగాను ప్రసిద్ధముగానుండుటవలె నోచుటకుకారణమేదను రాబుపబుద్ధివృత్తివడిహించుకొరకు ఐతీకప్రమాణము విచారింపవలెను.

ప్రశ్న. ఐతీకప్రమాణమేది ?

ఉత్త. ఒకడు ఒకవటవృక్షముపై నెక్కి పత్రములు కాస్తములు కావలసి

నంతమట్టుకు యేర్పరుచుకొని క్రిందికి దిగునమయములో వేరొక
డువచ్చి యెవరు రా పైత్యకాఁడు! యీ చెట్టులో మహాయత్నుడను
పిశాచియున్నదే దీనివద్ద ఒకడున్ను చేరడములేదే, నివుదీనిపైకా
లుపెట్టి యెక్కనచ్చునాయను శబ్దమును విన్నతోడనే మనస్సు
లోభయము శరీరకంపముకలిగి విరిచినకట్టలను యేర్పరచిన ఆసు
లనుపారవేసి చెట్టునుండి దిగకాళ్లుత్రట్టపడిక్రిందపడి మూర్ఛలయి
నదే ఐతీకప్రమాణము.

ప్రశ్న. దీనికి స్వరూపాభిప్రాయమేది ?

ఉత్త. మాయయుమాయాకార్యములు కాలత్రయములోలేని వ్యతిరేక
యైనను ప్రత్యక్షముగాచూడనియక్ష విషయము అన్యథా చెప్పిన
మాటవిన్నతోడనే వున్నదని సత్యబుద్ధినచ్చునటువలె ఆమాయా
కార్యమైన జీవేశ్వరజగత్తులు ప్రసిద్ధముగానుండుటవలె అసంభావ
మైన భ్రాంతిమూలభ్రమచేత నగబడునని కనుగొనుటయే యభి
ప్రాయము మాయయనునది లేనియడల మాయ కార్యమైన
నామరూపజగత్తనియు శబ్దస్పర్శరూపరసగంధకరణమనియు అనే
కవిపరీతము అగపడుటకుకారణమేదనురా బుద్ధివృత్తినిహించు
కొరకు సంభవప్రమాణము విచారించవలెను.

ప్రశ్న. సంభవ ప్రమాణమనునదియేది ?

ఉత్త. వేయియనులెఖలోఒకటి, రెండు, ఐదు, పది, నూరు, యనులెఖలు
వున్నవని తెలుసుకొనుటయే సంభవప్రమాణము.

ప్రశ్న. దీనికి స్వరూపాభిప్రాయమేది ?

ఉత్త. శబ్దమని తెలుసుకొన్నప్పుడు అజ్ఞానమేశబ్దరూపముగానుండునేతప్ప
స్పర్శరూపరసగంధకరణదేహములులేవు. స్పర్శమని తెలుసుకొన్న

పశువు అజ్ఞానమే స్వర్గరూపముగానుండునేతప్పు శబ్దరూపరసగంధ కరణదేహములులేవు. రూపమని తెలుసుకొన్నప్పుడు అజ్ఞానమే రూపముగానుండునేతప్పు శబ్దస్వర్గరూపగంధకరణదేహములులేవు. రసమని తెలుసుకొన్నప్పుడు అజ్ఞానమే రసరూపముగా నుండునేతప్పు శబ్దస్వర్గరూపగంధకరణదేహములులేవు. గనుక యింద్రియసహితమై శబ్దస్వర్గరూపరసగంధములుగా కనబడినదంతయు అజ్ఞానమైన బ్రహ్మమే అది, యిదిగా కనబడినది. గనుక జ్ఞానమైన బ్రహ్మములోననేకములువలె జ్ఞానమైనతనకేయగ పడును. ఇదిగాక సర్వశక్తిగలవాడౌటచేత ననేకములుండవచ్చును. అట్లుండుటచేత సర్వాధారభూతమైన నిరుపాధిక బ్రహ్మమే యున్నదని తెలుసుకొనుటయే యభిప్రాయము. ఇదియే ఆపూర్వత.

ప్రశ్న: ఫలమనునదియేది?

ఉత్త. ఈజగద్వస్తువులో నొకవస్తువును తెలుసుకొన్నమాత్రమే సకలము ఈస్వీకారమే యుండునని తెలుసుకొనుటవలె ఆత్మజ్ఞానము తెలుసుకొన్నమాత్రమే సకల బ్రహ్మాండ పిండములోను తానుగాబ్రకాసించు బ్రహ్మమేతామని తామేఆత్మస్వరూపముగా బ్రకాసించుటనియు ఈదేహేంద్రియాది సకలజగత్తు ప్రారబ్ధముండువరకు మిథ్యముగా నగపడుచున్నదనియు ప్రారబ్ధ నాశములో సర్వాత్మకముగా గనుబడక అచైతన్యతాత్మస్వరూప మాత్రముగా బ్రకాసించునని ప్రతిపాదించ బడుటయే ఫలము.

ప్రశ్న అర్థవాదమేమి?

ఉత్త. ఏవస్తువును విన్నమాత్రములో వినబడనివస్తువు వినబడుటయు, ఏవస్తువుమననము చేసినమాత్రములో మననము చేయబడనివస్తువు

మనము చేయబడుటయు, ఏవస్తువును తెలుసుకొన్న మాత్రము
లో తెలుసుకొనబడనిస్తువు తెలుసుకొనబడుటయు అదియేపం
చత్యాయులకు ఆధారభూతమైన కర్తుత్వముగా బ్రకాశించునని
ప్రతిపాదించుటయే అర్థవాదము.

ప్రశ్న. ఉపపత్తిగోచరి?

ఉత్త. ఘటమునకునున్న తంత్రపునకు పతమున్న ఆయుధమునకు యి
నుమున్న కారణమగునటువలె నగపడునామరూప జగములకు
బ్రహ్మమే కారణమని జగమునకున్న బ్రహ్మమునకున్న, అభి
న్నత్వ ప్రతిపాదించుటయే ఉపపత్తి. ఈ అష్టప్రమాణపక్షింగ తా
త్పర్యములకు సగ్గురువలన శాస్త్రములను వినబడుటయే శ్రవణము.

ప్రశ్న. మననమనుచుండి?

ఉత్త. వేదాంతశాస్త్రములచేత శ్రవణముచేసి నద్వైతమైన ప్రత్యేకా
త్మస్వరూపమును అనుకూలమైన బుద్ధివృత్తిచేత యూహించినిశ్చ
యించుటయేమననము.

ప్రశ్న. నిధిధ్యాసముయేది?

ఉత్త. విజాతీయమైన దేహేంద్రియాదులును స్వజాతీయమైన యఖండా
కారవృత్తితోజేర్చి కొండసిఖరమునందు విడిచిన తైలదారలవలె
నెడతెగక అఖండాకారవృత్తి చేతనదాధ్యానించునిల్చుటయే నిధి
ధ్యాసము. ఈలాగుపక్షింగ తాత్పర్యముతో వినబడిన శ్రవణము
లో యెవనిశ్చయంతరకు అడ్డానబుద్ధితొలగలేదో అంతవఱకు శ్ర
వణముచేయవలయును. ఇట్లు శ్రవణముచేసి నిశ్చయము చేసిన
వస్తువుతో నొత్తవరకు సంశయబుద్ధి తొలగలేదో అంతవఱకుంత
ము యుక్తితర్కాను మానసహాయములచేత మననము చేయుట

లయును. ఈ ప్రకారము మననముచేసి దృఢమైన వివేకిములో నెఱ
తవరకునేను నాదియని విపరీతబుద్ధి తొలగలేదో అంతవరకు మం
త్రయోగము మొదలగు అయిదువిధములయిన యోగాధ్యాన స
హాయములచేత సిద్ధిధ్యాసముచేయవలెను.

ప్రశ్న. అదియేది ?

ఉత్త. అహోక్షసాక్షాత్కారశ్రవణములో గుర్రములతోజేరి దృశ్య
మైనది. ఎంతకాలము నాశము పొందలేదో అంతకాలము అజ్ఞా
నముపోచాలదుగనుక మోక్షోపేక్షగలవాడు ధ్యానసమాధులన
వశ్యముచేయవలయును.

ప్రశ్న. అధ్యాససమాధులు యెన్నివిధములు ?

ఉత్త. సవికల్పసమాధి, నిర్వికల్పసమాధియని రెండువిధములు.

ప్రశ్న. సవికల్పసమాధియేది ?

ఉత్త. జ్ఞాతృ, జ్ఞాన, జ్ఞేయమన్నిత్రపుటిపున్నవి; వాటిలో దేహమే తాను
అనునది అశుద్ధజ్ఞాతృతెలివియే; తాననునదిశుద్ధజ్ఞాతృ. ఈజ్ఞాతృవే
జ్ఞానములోజేరి జ్ఞానేంద్రియములగుండా యిచ్చఅయిచ్చయని తె
లుసుకొనడము అశుద్ధజ్ఞానము; యింద్రియములద్వారా తెలుసు
కొనుతెలివియైన అశుద్ధజ్ఞానమును, అబద్ధతెలివియని తెలుసుకొన
డమేనిశ్చయమైన జ్ఞానతుర్యమేశుద్ధజ్ఞానము. భూతములన్నిది
చేరి భౌతికములై యెనురుగా శబ్దాదివిషయములుగా గనబడుట
అశుద్ధజ్ఞేయము. ఈశబ్దాది విషయములన్నియు స్వరూపమాత్ర
ముగా జూచుటయే శుద్ధజ్ఞేయముగనుక ఈయశుద్ధత్రపుటిలనుల
యముచేసి శుద్ధత్రపుటిలకులయము రాకుండునట్లు జ్ఞేయముగా
నుండు కేవలపరబ్రహ్మవస్తువుయందు మనస్సునునిలిపితాను బ్ర
హ్మకారముగానుండుటయే సవికల్పసమాధి.

ప్రశ్న. అదియేలాగు ?

ఉత్త. మట్టిచేతచేయబడిన భాండము మన్నుగానుండియు చూచువారికిం ద్లకు భాండమని యేలాగు అగుపడుచున్నదో అటువలె జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయములయిన శుద్ధత్రిపుటియైన మనస్సును సత్తైన చిన్మాత్ర బ్రహ్మమునందు చిన్మాత్రముగా బ్రకాశించుటవలన సవికల్పసమాధియని పెద్దలు చెప్పుచుందురు.

ప్రశ్న. నిర్వికల్పసమాధియేది ?

ఉత్త. జ్ఞాతృ, జ్ఞాన, జ్ఞేయములైన శుద్ధత్రిపుటిలను మనోవాసనలువదలి జ్ఞేయమాత్రమయిన పరబ్రహ్మస్వరూపము తానైనదే నిర్వికల్ప సమాధి ?

ప్రశ్న. అదియేలాగు ?

ఉత్త. నీరులోకిరిగినపుప్పు పుప్పనివేరుగాక నీళ్లవలెయుండునట్లు బ్రహ్మకారమైన మనస్సు బ్రహ్మమాత్రముగానిల్చి త్రిపుటిమొదలైన సంకల్పవికల్పములులేక సత్తామాత్రమైన బ్రహ్మస్వరూపముగా బ్రకాశించుటవలన నిర్వికల్పసమాధియని పెద్దలు చెప్పుదురు. ఈ రెండువిధములయిన సమాధులలో మనోభేదముండుటవలన సమాధినుష్ఠు ప్తిలో యీ రెంటిలో మనోనాశముసమముగా లేనందున మనుష్ఠు ప్తిలో అజ్ఞానముగనపడుటవలనను సమాధిలో సజ్ఞానము అగపడకుండుటవలనను అజ్ఞానము, అజ్ఞానకార్యమైన సందేహవిపరీతము లొలగి బ్రహ్మజ్ఞానమునకు ఒక విఘ్నములేక సదా స్వరూపానందముకలుగు కొఱకు మోక్షదాహి అయినవాడు. బహిరంతరములనెడు భేదముచేత నారువిధములుగానుండబడు షడ్విధ సమాధులను అవశ్యము అభ్యాసముచేయవలయును.

ప్రశ్న. పద్విధసమాఖ్యలేవి?

ఉత్త. అంతర్దృశ్యానువిత్తం, అంతఃస్థానువిత్తం, అంతర్నిర్వికల్పము, బాహ్యదృశ్యానువిత్తం, బాహ్యస్థానువిత్తం, బాహ్యనిర్వికల్పము అని యారువిధములు.

ప్రశ్న. అంతదృశ్యానువిత్తమేది?

ఉత్త. తెలివికానేదృశ్యములైన కామక్రోధాధివృత్తులలోగూడివాటికి సాక్షిగానుండి స్వరూపపంధానము చేయుటయే అంతర్దృశ్యానువిత్తము. మఱియు నేను నాకు ఇది య నెడు ఈకామక్రోధాధివృత్తులను ఏ తెలివిలో దెలుసుకొన బడుచున్నదో అప్పుడుగూపియైన తెలివికి అహంకారము మొదలయిన కామాదులేదృశ్యములు. ఈకామాదులవృత్తులను అధికారిగాజూచు సాక్షియైన తన్నుమాచునట్టివాడు నిష్క్రియుడుగానేయుండును. ఈకామాదివృత్తులకంతయు నేనుసాక్షి వావల్ల ఈవృత్తులు అగుపడుచున్నవని తన్ను సాక్షిగాజూచినవాడే సాక్షిగానుండుగనుక దృశ్యముగా నుండుదేహాదిజగత్తును అర్థగానుండులనవద్దలయుము చేయవలయును.

ప్రశ్న. లయముచేయుట యెటువలెను?

ఉత్త. నేనుదేహము, ప్రాణాదివాయువులు అహంకారము, మనస్సు, బుద్ధి, చిత్తము, జ్ఞానేంద్రియములు, కర్మేంద్రియములు యివి అంతయుకాను. వీట్లకంతయు సాక్షిగాను నిర్వృత్తుగానుండుండు ప్రత్యేకాత్మస్వరూపమేనేను. నేను స్థూలము, సూక్ష్మము, పెరిగినవాడను, నృధ్నుడను, మూగివాడను, కుంటివాడను, ముక్కుపోయినవాడను, వచ్చినవాడను, పోయినవాడను, చంపినవాడను, చంపబడనివాడను, కర్తయును, భోక్తయును, చెప్పవాడను, చెప్పబడువాడను.

నుఖయును, దుఃఖయును, యోగియును, నీయోగియును, రోగి
యును, విరాగియును, కామియును, క్రోధుడను, లోభీయును, బధు
డను, ముక్తుడనుకాదు. వీట్లకంతయునాఁగోను, నిత్యముగానుండు
అత్యేగాత్మస్వరూపమే నేను. నేనుతంత్రప్రజ్ఞయును, బహిఃప్రజ్ఞయు
నుకాదు. తెలుసుకొనబడువాడను, తెలుసుకొనబడనివాడనుకా
దు. ఈదేహేంద్రియాదులయొక్కచెరికెసంబంధములేదు. పుణ్య
పాపములునాకులేవు. ఆకలిదప్పియు మొదలైనపషండములకు దూ
రముగా సదావిముక్తమైన కేవలచిద్రూపమే నేననితనస్వరూప
మును తానే తెలుసుకొని అగబడు దృశ్యములంతయుతనలోల
యముచేస్తాయుండవలెను. భ్రాంతివల్ల అగపడువివర్తిత భావము
లను వివేకివడలియుండును

ప్రశ్న. అది యేలాగు?

జ్ఞ. జగద్వివర్తితభావమువదలి స్వయంప్రకాశమైన ఆత్మస్వరూపమైనదే
ముక్తియని శృతిస్మృతిచెప్పుటవలన సదామనస్సును నిలుపువాని
కే. ఈసమాధిసిద్ధించును. లేనియడల సిద్ధించడుగనుక సదామన
స్సునునిలువవలయును. యిదియుతప్ప వకవేషముతోడను భాష
తోడను ఈ అఖండసచ్చిదానందానుభవము సిద్ధించదు. ఇద్ది సి
ద్ధించుకొరకు అస్తిభాతిప్రియమైన తనయందు అహంకారాదులను
వానివికారములను లయముచేయవలయును. ఏవడు ఆత్మతత్త్వ
మును అపేక్షించి ప్రకృతినినాశముచేయుచున్నాడో వాడేము
క్తుడు. యిదియునుగాక, కోటిసత్కర్మములుచేసినను ముక్తుడుకా
చాలదని యజుర్వేదములోను శతాశ్వతరోప నిష్పత్తులోఁజెప్పబడి
యున్నది; మరియు స్వయంప్రకాశమైనయాత్మను తెలుసుకొన్న

వాడు సకలజ్ఞానభావనలు మఱచి జననమరణసంసారమైన క్లేశములనుంచి విముక్తుడగునని సకల వేదాంతశాస్త్రములును చెప్పుట, వలన సకల క్లేశములను విడిచి తొలగుటయే జన్మము తొలగును. అట్టి స్థితియే జన్మరహితమైవము క్తి.

ప్రశ్న. సకల క్లేశములను దొలగించు విధమెట్లు?

ఉత్త. ఆత్మనిష్ఠచేత దొలగించవలయును గనుక మోక్షాపేక్షగలవాడు సదాకాలము నిష్ఠచేయవలయును. జన్మవాసన తప్ప పురుషునికి వేరే విరోధులు లేరు గనుక సకలవాసనలను సమాధి నిష్ఠయైన జ్ఞానాగ్ని చేత దహించినట్లు తే మల్లి జన్మమునకు హేతువు కాదు.

ప్రశ్న. అది యేలాగు?

ఉత్త. అగ్నివలన వేపబడిన విత్తులు మొలచుటకు హేతువు కానటుల జ్ఞానాగ్నిచేత దహింపబడ్డ వాసనారూపమైన క్లేశములు మరుజన్మమునకు హేతువు కానేరదు. గనుక ముముక్షులు ఆ శేషవాసనాక్షయము విపరీతభావనివర్తియు కలుగుటకొరకు ప్రయత్నము చేసి యైనను సదాజ్ఞానసమాధులనభ్యసించవలయును. ఇటువంటి జ్ఞాననిష్ఠగలవానికి కర్మము అవశ్యము లేదు. కర్మమునకు జ్ఞాననిష్ఠకు యేకమైన కూటమి సిద్ధింపదు.

ప్రశ్న. అది యేలాగు?

ఉత్త. దేహాత్మ బుద్ధితో గూడిన కర్తృత్వభావనయిచ్చునది కర్మము. ఆ కర్తృత్వభావనను చెడుపునది జ్ఞానము గనుక ఒకటికొకటి విరోధమైన జ్ఞానకర్మలకు యెట్లు వికృతమునుబొందును. తేజస్సుకు తిమిరమునకు యెట్లు సంబంధము లేదో పశ్చిమముఖముగా జూచువానికి యెట్లు ఒకరినొకరు చూచుకొనుటకు సంబంధము లేదో.

జలాగేలంతర్మఖ దృష్టిగలిగిన జ్ఞానసిన్ధావరునకు బాహ్యకర్మము లకున్న సంబంధములేదు. గనుక నిష్ఠాపరుడుగా నుండువానికి కర్మతంత్రవేసులలో నవకాశములేదు.

ప్రశ్న. మఱియుదేనివలననుండును ?

ఉత్త. త్రికరణములచేత మనోవాక్కుకాయము సాధించబడుకర్మములం తయు అనర్తగుటవలన వట్టిమిథ్యయేయనినకతదృశ్యములను శ దలి దృక్కైకనచిత్స్వరూపములో నిల్చియుండుటవలన అస్థితియే సంఖ్యావందనము, అనుష్ఠానము, వ్రతము, రమించడము, గనుక కేవల సత్కమైన పరమార్థమునుబొందియుండు సత్పురుషులకు స కలముజ్ఞాననిచ్చితవు వేరులేదు. సకలమునుత్యజించి జ్ఞానసిన్ధావ రులుగానుండు సన్న్యాసులకు వేరీక్రియాసాధనములువకటిన్ని లేదు. గనుక క్రియాంతరంగములైన పనులసంతయువదలి నిష్ఠాపరుడుగా నేయుండవలెను. జ్ఞానమేడనెక్కవలెనని యపేక్షించియుండుము ముత్తువు ఆత్మనిష్ఠమైన కర్మముతేసికొని చంచలరహితుడుగా న దా ఆత్మసారాయణుడుగా ఆత్మస్వరూపములోనిల్చియుండవలెను. జ్ఞానమేడనెక్కుటకు అపేక్షగల అభ్యాసికిజ్ఞానసిన్ధాసాధనములే క ర్మములు. యోగమేడలోయెక్కు ముముత్తువుకు యోగముతప్పు. వేరుక్రియాంత రంగములఃత మాత్రిములేవు. ఒకడు యోగిగా నుండివేరుక్రియాంతరంగములను తలచినేని చెట్టుపై నెక్కితప్పిక్రిం దపడువానివలె అధోగతిలోవడిపోవును. జ్ఞానమేడనెక్కియుండు కృతకృత్యుడైన వివేకికి బాహ్యమందుచేయుకార్యములు యేమి యులేవు. ఇదియే అంతర్వ్యక్తానువిత్త సవికల్పసమాధి.

ప్రశ్న. అంశనస్తానువిత్తముయేది ?

ఉత్త. కేశవచిన్మూత్రముగా చేర్చించబడ్డ శబ్దముతో గూడి తాను అవంగు
డు, స్వయంప్రకాశుడు, అద్వైతుడు అనుశబ్దములతోగలిగి ఆకాశ
ములు తాననిధానించినధావనయేదియో అదియే అంతః సత్తాను
విత్రము.

ప్రశ్న. ఇందుకు అనుభవము ఎటువలె?

ఉత్త. నేనుశుద్ధుడను, శాంతుడను, అనంతుడను, ముందు వెనక యెడమ
లేనివాడను, బహిరంతరములయందుండినపరిపూర్ణుడను, అనందు
డుగానుండువాడను, జననమరణములులేనివాడను, నిత్యానందమై
న అద్వైతుడనని ప్రత్యేకాభిన్నమనియు, అఖండమనియు, సద్బ్ర
హ్మానందలక్షణమనియు, శుద్ధిమనియు స్మృతులలో జెప్పబడు పరం
బ్రహ్మయైన బ్రహ్మముయేదియో అదియే నీననియనడి సత్తామా
త్రముగానుండు వృత్తితోగూడి సత్తానామాన్యమైన శబ్దమును
బొంది చంచలముచేక, సమాదిదృశ్యములను స్వయాపములోలయ
ముచేసి శుద్ధోహంమొదలయిన శబ్దములతోడ దృక్ప్రధానమై
న భావనగా సాధించవలెను. ఇదియే అంతఃసత్తానువిత్ర సవికల్పన
మాధి.

ప్రశ్న. అంతర్నిర్వికల్పమనునదియేది?

ఉత్త. దృశ్యానువిత్రము, సత్తానువిత్రము, ఈరెండునువదలి మనోవ్యా
పారములనుబ్రాహ్మిగావిడిచి పెట్టుటయే అంతర్నిర్వికల్పము. యెవ
డొకడుముందుచెప్పిన సవికల్పనమాధిని భక్తితోనడతెగక బహు
కాలము అభ్యాసముచేయుచున్నాడో, వానికివాసనాక్షయము
చిత్త, లయము, భంగములేనినిరతిశయానందము సిద్ధించును. ఈ
అక్షయముగలయోగియైనవాడు బహిరంతరము చూడక అంతః

దామృత సముద్రములో మునిగినవాడై తానుతప్ప అన్యములే దని వుండునుగనుక నిర్వికల్పమైనవరబ్రహ్మస్వరూప నిష్కలవార లేజీవన్ముక్తులు. వారలే జీవస్వభావముగలిగియుండియు కలగనిన వారలని తెలుసుకొనవలెను. ఒకడ ఈమూడువిధములై ప సమా ధులను అంతర్ముఖమందు అభ్యసించినటువలె బహిర్ముఖములో ద్వివిధనివర్తికలుగుటకుగాను బాహ్యదృశ్యానువిత్తము, సత్తాను విత్తము, నిర్వికల్పమును మూడువిధ సమాధులను అభ్యసించ వలెను.

ప్రశ్న. బాహ్యదృశ్యానువిత్తమేది ?

ఉత్త. అధిష్ఠానముగా సచ్చిదానందమైన వరబ్రహ్మవస్తువులో గర్భిత మైన నామరూపాదిజగత్తు ప్రకాశించుచున్నది. ఎలాగనిన ? శీ తలము, తెలుపు, మృదుత్వము, నురుగులు, తుంపురులు, అనుపే రువగట్టిగా జేరిన జలమును అలలనునటువలె సచ్చిదానంద నామ రూపములు అయిదు వకటిగాకూడిన స్వరూపమును ప్రపంచమని జెప్పబడుచున్నది. ఆరోపితములైన నామరూపములు రెండును త్యజించి యధిష్ఠానమైన సచ్చిదానంద స్వరూపమాత్రముగా జూ చుటయే బాహ్యదృశ్యానువిత్తము. మఱియు సచ్చిదానంద బ్రహ్మముతప్ప నామరూపములులేదనియు నామరూపములను వే రుపరచి యధిష్ఠానస్వరూపమునందు ఆరోపితములను లయముచేసి అద్వైతవస్తువేతానని సదాభజనచేయవలయును.

ప్రశ్న. ఇందుకు అనుభవముయెట్లు ?

ఉత్త. ఈపంచభూతములు పంచభూతకార్యములునేనుకాదు వీటికంతయు అధిష్ఠానముగాను, విశుద్ధముగాను, సత్తామాత్రముగానుండి బ్ర

హృముయేదియో అదియేనేను. అగపడుచుదార్జునులు, గుణములు, క్రియలు, భాతీయు, శబ్దాదిపంచవిషయములు, ఇంద్రియములు, ప్రాణము, మనస్సు, బుద్ధియు, అహంకారాదులునేనుకాదు, వీటికంతయు యధిష్ఠానముగాను, ఏకముగాను, విశుద్ధముగాను, సత్తుగాను, పరమాత్మగానుండుబ్రహ్మమేనేను; దృశ్యమైన నామరూపములంతయు మిథ్య. ఇందుకుఅధిష్ఠానమైన బ్రహ్మమేనదాన త్యమనిభావించి నడచునపుడు, ఉండునపుడు, నదాధ్యానించుచుండుడవలెను. ఇదియే బాహ్యదృశ్యాను విత్తసవికల్పప్రమాధి.

ప్రశ్న. బాహ్యసత్తాను విత్తమనునదియేది?

ఉత్త. అధిష్ఠాన సచ్చిదానందముతో కల్పితమైన వైశామ్యూపములను లయముచేసి నిర్మలముగాను అద్వైతముగాను బ్రహ్మసర్వధముగానుండు బ్రహ్మమేనేని భావనపొంది నిల్చుట్టచు బాహ్యసత్తాను విత్తము.

ప్రశ్న. ఇందుకు అనుభవము యేలాగు?

ఉత్త. నిర్వికారముగాను, నిరాకారముగాను, నిరంజనముగాను, అనామయముగాను, ఆద్యంతరహితముగాను, సత్యముగాను, శుద్ధముగాను, బుద్ధముగాను, శుద్ధచిత్తముగాను, పరముగాను, ప్రత్యేకాత్మగాను, అఖండముగాను, స్వప్రకాశముగాను, చిదాకాశముగాను, అత్యంతసూక్ష్మముగాను, నిర్వికల్పముగాను, కేవలముగాను, పరమాత్మగానుండు బ్రహ్మమేనేను. ఇందుకుసంధేవాన్నిలేదని నిర్వికారాది మొదలగు ర్థములతో జేరి కేవలమైనవస్తులక్ష్యములో మనస్సునిల్పిధ్యానము చేయవలయును. ఇదియే బాహ్యసత్తాను విత్తసవికల్పప్రమాధి.

ప్రశ్న. బాహ్యసర్వకల్ప సమాధియేది?

ఉత్త. బ్రహ్మచందపరవశేముచేత స్వరూపముతో నేకముగాజేరి బాహ్య ముందు సకలక్రియలువదలి నిశ్చలముగానుండుటయే బాహ్య స్థితి కల్గును. ఇటువంటియోగి లేచునపుడు, ఉండునపుడును, మిరువిక యున్దియని గ్రహించు సావధానముగా ఈసమాధులు ఆ రును చేయవలయును.

ప్రశ్న. ఎంతకాలము చేయవలయును ?

ఉత్త. ఎంతకాలము విపరీతభావన తొలగలేదో అంతకాలము చేయవల యును. మరియుమోక్షద్యాహిలయినవాడు అంతర్బాహ్యమైన పద్విధసమాధులను ఏకాలమునుమఱచియుండుకూడదు. మఱి చెనని సూర్యుడు లేనిచోట తిమిరముకప్పునటువలె స్వరూపమైన తత్త్వకాశమును మాయయనుతిమిరము కప్పుకొనునుగనుక భంగ ములేని స్వరూపానుభవ ప్రకాశమైనది యెంతకాలము సిద్ధించలే జో అంతకాలము ఈతరువిధసమాధులందు నిరంతరముకాలము గడుపవలయును. పెద్దలైనవాడుస్వానుభవమునువిడిచి తుడమైన తొలగియుండుటలేదు. స్వానుభవమునుమఱచియుండుటయే మృ త్యువు. ఇదితప్పవేరేమృత్యువులేదు. అని శృతిస్మృతులలో తెల్పుచున్నవిగనుక ఈతరువిధ సమాధులను ఎవడు అభ్యసించునో వానిమనస్సులో నొకవికల్పముతోచదు. ఈగుభ్యాసము చేతసర్వాత్మ భావముసిద్ధించును. యిదియేకైవల్యము. సర్వాత్మి భావము పొందినదేబ్రహ్మ విద్యాఫలమనిపెద్దలు చెప్పుదురు. జీవన్ముక్తికి నకలముతానుగానుండు ఆనందానుభవమే ప్రయోజనము; నేను, వాను, యిదిఅను మొదలైనవి ఆనత్తును గ్రహించుట

యేహృదయ గ్రంథియైనదిసమాధిలో వాసనతోనసించి పోయినట్లయితే బ్రహ్మమేతానుగానుండు స్వానుభవము శంగములేక ప్రకాశించును. అదియేమోక్షమునకు నేదైనమార్గ మనిపెద్దలుచెప్పుదురు. ఇదిశుద్ధాంతఃకరణములుగానుండువారికి సదాకాలము అగపడును. ఇతరులకుఅగపడదు. గనుకమరుపులేక సదాకాలము ఆరువిధసమాధులను చక్కగానభ్యసించి హృదయగ్రంథిని జ్ఞానాగ్ని చేతదహించి నిరంతరముబ్రహ్మసందామృతసముద్రములోముణిగిఆసుకొనుచు సంతోషకరముగా వృత్తిసంచలములేక తథాకారముగానుండుటయే నిర్వికల్పసమాధి. ఈనిర్వికల్పసమాధిలో నుండునతడే గుణాత్రయములనుదాటినవాడు. ఇదిలేనివాడుయోగిగానుండిననుగుణాత్రయవశుడుగాసంసారములో చుట్టితిరుగువాడు.

ప్రశ్న. గుణాత్రయములను దాటుటయెట్లు ?

ఉత్త. నేత్రము, కంఠము, హృదయమైన జాగ్రస్వప్నసుషుప్తియైనఅవస్థాత్రయపీలక్షణుడుగానుండుటయిట్లు గుణాతీతమయిననుఖసమాధియైనదిజీవన్ముక్తినికేసిద్ధించును, మరియొకరికిన్ని సిద్ధింపదు. అనత్తయినవిషయములనుఅనుసంధానముచేయువాడుబంధుడనియు, సత్తుగానుండువస్తు స్వరూపానుసంధానముచేయువాడు ముక్తుడనియు, శృతులుచెప్పుచున్నవి. గనుక మోక్షాక్షేపగలవాడు ప్రయాసపడియైనసదా ప్రయత్నముచేసినిర్వికల్పసమాధి పొందవలయును. దీనిని పొందినవాడే భవబంధమునుండిలోనుంచి విడువబడినవాడు.

ప్రశ్న. భవబంధమేది ?

ఉత్త. అవిద్య, అహం, కర్మము అయిన ఈమూడును జీవులకు భవబంధమనిచెప్పుటకును. ఇదినిర్వికల్పసమాధివల్లతప్పువేళే దేనివలననుజ్ఞొలగను. ఇందుకు నాలుగువిరోధములుకలవు.

ప్రశ్న. నాల్గువిరోధములేవి ?

ఉత్త. 'లయము, విత్తేషము, కావాయము, రసస్వాదము' అనునవి.

ప్రశ్న. లయముయేది ?

ఉత్త. అఖండాకారవృత్తితమోగమముతో నూడి అఖండనస్తప్తప్రలోచితకా
నిద్రవచ్చుట సోలయము.

ప్రశ్న. ఇందుకునివృత్తియేమిటవలెను ?

ఉత్త. ఊహబుద్ధిచేత లయమునుజూగొట్టి వృత్తినినిష్కలము చేసిప్రత్యే
కాత్మాభిముఖముగానిల్వసలయును.

ప్రశ్న. విత్తేషమనగాయేది ?

ఉత్త. అలాగునస్తప్తప్రలోచియ్యుచున్నచో అఖండాకారవృత్తి కాదనగూడజో
సముచేతి స్థితియందునెల్లవేళను ముగియక అభిముఖమున ముగియ
యినట్లేనయ్యును.

ప్రశ్న. ఇందుకు నివృత్తియేమిటవలెను ?

ఉత్త. అఖండాకారవృత్తిచేత ముగియక నిల్చునట్లేనయ్యును. అట్లేనయ్యు
చోపించి చూచిని ప్రత్యేకాత్మాభిముఖమున నిల్వసలవలెను.

ప్రశ్న. కావాయమునగానేది ?

ఉత్త. అఖండాకారవృత్తియైనచో నాదననామనగూడమునుచేత నిల్చునట్లేన
య్యుమైన పరతత్త్వములలోనంటక. ప్రపంచదోషములలోనూ, దోషా,
స్తంభమునలె నట్టిమాంశస్థితిగానుండుటయే కావాయము.

ప్రశ్న. ఇందుకు నివృత్తియేమిటాగు ?

ఉత్త. అఖండావస్తప్త సుఖమునుగానిక హింసయును చేయుట నిష్కలము
లయమును నిష్కలము అట్లేనయ్యుచుగాదు. ఎవనితత్వాత్మములు
అట్లేనయ్యుచు వానిని నిలువనలయును.

ప్రశ్న. రసస్వాదమనగానేది?

ఉత్త. అఖండాకారవృత్తియైన తానువిల్చినచోటునయుండక పూర్వవా సనబలముచేత జగద్వికల్పమైన విషయరసమును భుజించుటకు పోవుటయే రసస్వాదము.

ప్రశ్న. ఇందుకు నివృత్తియెటువలెను?

ఉత్త. వైరాగ్యబుద్ధిచేత విషయములలో నభిముఖముపడిన వృత్తిని త్రిప్పి ప్రత్యేకాత్మాభిముఖముగా నిల్పవలయును. ఈవిరోధములుతప్పమరియే విరోధములువచ్చినను ధ్యానసమాధులచేతనా విఘ్నములనుపోగొట్టి నిర్వికల్పసమాధిని అభ్యసించవలయును, విషయములలో నిందియములజొరనివ్వక మనోనిగ్రహముచేయువాడే ధీరుడు. అతడే తీవ్రతరమోక్షోపేక్షకుడున్న సకల యిచ్ఛా యిచ్ఛలేనివాడుగానుండును. వానినిదర్శించినమాత్రమేతాపత్రయాదిశోకమోహములంతయు దూరమైపోవును. పిదప సకలవిఘ్నములుపోగొట్టిరక్షించువాడుగానుండు పరమేశ్వరుడు అతనిపద్మ యెల్లప్పుడును ఉన్మన్యడుగానిల్చి అతనిచేతనఁపించబడి ప్రకాశించునుగనుక మోక్షోపేక్షకుడు సకలవిఘ్నములనువిడిచి ఈశ్వరుని పరముగానెంచి ఈశ్వరసహాయముచేత నిర్వికల్ప సమాధిచేయవలయును. ఇటువంటి రాజయోగియైనవాడు బహిరంతరములయందు స్వరూపముతప్ప అన్యములేని పరబ్రహ్మస్వరూపము తానై సకలకర్మలువిడిచి పూరకయుండును. ఇదియేముక్తిసాధన నిలకడ; దీనినిపున్మన్యావస్థయని పెద్దలుచెప్పుదురు.

ప్రశ్న. ఉన్మన్యావస్థయేది?

ఉత్త. నిర్వికల్పముగానుండు అత్యవద్ద ఆత్మైకారముగానేకరూపముగా

నుండు అఖండాకారవృత్తిజ్ఞానమే ఉన్నన్యాయస్థయని పెద్దలు చెప్పదురు. ఈ ప్రకారము అద్వైతపరబ్రహ్మప్రకాశముచేత నజ్ఞానానంధకారమున వృత్తియైతానేపరబ్రహ్మసాక్షాత్కారస్వరూపమై ప్రకాశించునపుడు దేహేంద్రియాదులలో నేను నాది యని కలిశే హృదయగ్రంథియు స్వరూపమును తెలియకుండు నటుల మరల పరచియుండిన సంశయములు సకలకర్మములు అజ్ఞానదుఃఖము గనుక, దానినిమూలముతో నాశముచేసినవాడే బ్రహ్మవేత్త. అతడే శ్రేష్ఠుడు, అతడే సకలబంధములను విడిచినవాడు. ఈనిర్వికల్పసమాధిచేత ద్వైతభావములు లేక మయినను లేక విడువబడి కేవల స్వరూపానంద మాత్రముగా యెరుకమరపులయిన త్రిపుటి కనబడక యుండుటయే అపరోక్ష సాక్షాత్కారస్థితి. ఈస్వానుభూతియైన మధ్యస్థితిలో విషయములు లేవు. భుజించువాడు లేడుగనుక దీనినే ప్రతిజ్ఞానమని, పరజ్ఞానమని, స్వరూపజ్ఞానమని చెప్పదురు.

ప్రశ్న. ఇంకయు పలువిధములుగా జెప్పబడు ముక్తినిశ్చయములుయేవి?

ఉత్త. చలనములేక యుండుస్థలము ముక్తియనియు, ముమ్మలము వదలిన స్థలమే ముక్తియనియు, జాగ్రతీతమే ముక్తియనియు, తలంపులులేక వెరమాణువుగాను విశేషప్రకాశముగాను నిల్చిన స్థలమే ముక్తియనియు, జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తిగడిచినస్థలమే ముక్తియనియు, శుద్ధత్రిపుటివదలినస్థలమే ముక్తియనియు, కేవలమైన యెరుకమరపులు లేనిస్థలమే ముక్తియనియు, మనోలయమైనస్థలమే ముక్తియనియు, సుఖాతీతమే ముక్తియనియు, కామము, కోపము, మత్తయను త్రివిధదుర్గుణములను వర్జించిన స్థలమే ముక్తియనియు, అనేకజ్ఞానశాస్త్రములలో జెప్పబడుచున్నది. యివియంతయు అపరోక్షసా

తూత్కారాం దానుభవమునకు సమముగానుండును. ఇదియు నుగాక వేద బాహ్యములైన యితరమతములలో స్త్రీసంయోగ మేము క్తియనియు, గంధములు అయిదు తెలుసుకొనుటయే ము క్తియనియు, త్రిగుణములు లయమాటయే ము క్తియనియు, పా పాణముగానుండుటయే ము క్తియనియు, వివేకముగలుగుటయే ము క్తియనియు, జీవత్వము చెడుటయే ము క్తియనియు, అనేకవిధ ములుగా జెప్పుటంతయు ము క్తికాదని పెద్దలుజెప్పుదురు. అపరో త్కున్వరూప సాతూత్కారమైన బ్రహ్మనందపరవశముచేత స్వరూ పవ్యాపకములో నేకభావముగా బాహ్యములోని కార్యములంత యవదలి నిశ్చలానందముగా నుండుటయే మానాతీతిముగా బ్ర కాశించు నిర్వికల్పమైన విదేహము క్తియని తెలుసుకొనవలయును. సిద్ధముమోతూపేక్ష కలిగిన అతీతీవ్ర పక్షమైనవాడు నిష్కామ్య ముగా శివప్రణ్యములు చేయుటవలన పక్షముకలిగి మలపరిపాక ముద్భవించి అందుచేత సత్తినిపాదముకలిగి సద్గురుదశనాపే ట్తుకలుగునట్టికాలములో వానికి ప్రాణాధీనుడుగానుండు ఆనందా తీతమైన బ్రహ్మమేకృపచేత దృశ్యమై ఆచార్యమూర్తిగా విజయ ముచేసి బ్రహ్మోపదేశమైన జ్ఞానదీక్షనుచేసి జ్ఞానశాస్త్రార్థముల నుబోధించి కృపణేయును. దానినివిని మననముచేసి నిధిధ్యా సముపొంది జ్ఞాననిష్ఠతోగూడి నిర్వికల్పసమాధినిపొంది మోక్ష శాంతికలిగితాను పొందినపేరు ప్రపంచము పొందవలయునని ఇచ్చ తోడ్పడప్రపంచములో సదానిష్ఠ పరుడుగాను జీవన్ముక్తుడుగాను వ సియించివుండును. ఆమహానుభావునిచేత వెనుకయుండు ముముక్షులకు వ్రపదేశము మొదలైనదికలుగును. యిం దుకునందేహము లేదని తెలుసుకొనవలెను.

ప్రశ్న. పాపములు అనగాయేమి ?

ఉత్త. అది నిశ్చయజ్ఞానం, సమాధిజ్ఞానం, సహజజ్ఞానం, సాక్షాత్కారజ్ఞానం అని నాలుగువిధములు.

ప్రశ్న. నిశ్చయజ్ఞానమనగానేమి ?

ఉత్త. గురుముఖముగా వివరితములు పోయ్యలొగున పేదాగములను దెలుసుకొనుట శ్రవణం. ఆలాగుశ్రవణాదేసిన పదార్థములను విక్షేపములు లేక పరిశోధించి మనస్సుకు తెచ్చుకొనివాచూ ప్రసంగము చేయుటమననం. ఆలాగుమననమైన దానిని అసంభావనలేక శేషమైన పదార్థంతా నేనని నిశ్చయముగలుగుటనిధిధ్యాసము. ఇది అన్ని చేరుటయే నిశ్చయజ్ఞానము.

ప్రశ్న. ఈమూడింటికి కలవిష్ణుములుయేమి ?

ఉత్త. శ్రవణానికి విరుద్ధం అశ్రద్ధ, మననానికి విరుద్ధం విచారము లేనిది, నిధిధ్యాసమునకు విరుద్ధం నిశ్చయము లేనిది.

ప్రశ్న. వీటికి నివృత్తియెట్లు ?

ఉత్త. అశ్రద్ధనివృత్తి ఆచార్యునివల్ల, అవిచారమునకు దేహోపాసనవల్ల, అనిశ్చయానకు సాదుసాంగత్యమువల్ల, యీమూడు కలిగినవాడే పరోక్షమైన నిశ్చయజ్ఞాని.

ప్రశ్న. సమాధిజ్ఞానమనగానేమి ?

ఉత్త. త్వం, తత్, అసి, అది, నిజ అని అయిదుపదములు; వాటిలో ఒక్కొక్కపదానికి కేవలం, సకలం, శుద్ధం, అనిమూడు అవస్థలుగలవు, వాటిలో ఒక్కొక్కపదానికి మూడు మూడు అవస్థలు మొత్తం తొమ్మిది. అవి మూడుకలువుకొనగా పంజెండు అవస్థలు గనుక అయిదుపదములకు అవస్థలు అరవై.

ప్రశ్న. త్వంపదములో మూడులవ స్తలుయేవి?

ఉత్త. మనోనాశ అందకారమేకేవలం, మనోనాశ చంచలమే త్వంపదసకలం, ఈరెంటినియేగే యెరుకేత్వంపదశుద్ధం.

ప్రశ్న. త్వంపదకేవలములో మూడులవ స్తలుయేవి?

ఉత్త. అందకారం, తానుగానుండుటయే త్వంపదమైన కేవలజాగ్రము, అంధకారమువిడిచియుండుటయే త్వంపదకేవలస్వప్నం, అంధకారలయమేత్వంపద కేవలసుషుప్తి.

ప్రశ్న. త్వంపదసకలములో మూడులవ స్తలుయేవి?

ఉత్త. చిత్తచంచలసము తానుగానుండడమే త్వంపదసకలజాగ్రం, చిత్తచంచలసము విడిచియుండినదే త్వంపదసకలస్వప్నం, చిత్తచంచలసములయమైనదే త్వంపదసకలసుషుప్తి.

ప్రశ్న. త్వంపదశుద్ధములో మూడులవ స్తలుయేవి?

ఉత్త. శేవుడుతానుగానుండుటయే త్వంపదశుద్ధజాగ్రం, జీవునివిడిచియుండుటయేత్వంపదశుద్ధస్వప్నం, జీవత్వలయమే త్వంపదశుద్ధసుషుప్తి.

ప్రశ్న. తత్పదములో మూడులవ స్తలుయేవి?

ఉత్త. నూయాంధకారమే తత్పదకేవలం, సర్వజ్ఞత్వసామార్థ్యమేతత్పదకలం, బ్రహ్మస్వరూపమేతత్పదశుద్ధం.

ప్రశ్న. తత్పదకేవలములో మూడులవ స్తలుయేవి?

ఉత్త. నూయాంధకారము తానుగానుండడమే తత్పదకేవలజాగ్రం, అనూయాంధకారమువిడిచి యుండుటయేతత్పదకేవలస్వప్నం, నూయాంధకారలయమే తత్పదకేవలసుషుప్తి.

ప్రశ్న. తత్పదసకలములో మూడులవ స్తలుయేవి?

ఉత్త. సర్వజ్ఞత్వ సామార్థ్యంతాచే ననే తత్పదసకలజాగ్రం, సర్వజ్ఞత్వసా

మూర్ఖమువిడిచినదే తత్పదనకలస్వప్నం, సర్వజ్ఞత్వలయమేతత్పదనకలనుషు ప్తి.

ప్రశ్న. తత్పదశుద్ధములో మూడవ స్తలుయేవి?

ఉత్త. ఈశ్వరత్వము తానైనదేతత్పదశుద్ధజాగ్రం, ఈశ్వరత్వమువిడిచినదేతత్పదశుద్ధస్వప్నం, ఈశ్వరత్వములయమేతత్పదనకలనుషు ప్తి.

ప్రశ్న. అసిపదములో మూడవ స్తలుయేవి?

ఉత్త. అనందపరవశమే అసిపద కేవలం, చిత్ రూపవిలాసమే అసిపదనకలం, సర్వసాక్షియే అసిపదశుద్ధం.

ప్రశ్న. అసిపద కేవలములో మూడవ స్తలుయేవి?

ఉత్త. అనందపరవశము తానుగానుండడమే అసిపద కేవలజాగ్రం, అనందపరవశమువిడిచియుండడమే అసిపద కేవలస్వప్నం, అనందపరవశలయమే అసిపద కేవలనుషు ప్తి.

ప్రశ్న. అసిపదనకలములో మూడవ స్తలుయేవి?

ఉత్త. చిద్ రూపవిలాసము తానుగానుండడమే అసిపదనకలజాగ్రం, చిద్ రూపవిలాసము విడిచియుండడమే అసిపదనకలస్వప్నం, చిద్ రూపవిలాసలయమే అసిపదనకలనుషు ప్తి.

ప్రశ్న. అసిపదశుద్ధములో మూడవ స్తలుయేవి?

ఉత్త. పరబ్రహ్మముతాననేదే అసిపదశుద్ధజాగ్రం, పరబ్రహ్మమువిడిచియుండునదే అసిపదశుద్ధస్వప్నం, పరబ్రహ్మములయమే అసిపదశుద్ధనుషు ప్తి.

ప్రశ్న. అదిపదములో మూడవ స్తలుయేవి?

ఉత్త. స్వభావమే కేవలము, సర్వశూన్య నిరాలంబమే నకలం అతీతసాక్షియే శుద్ధం.

ప్రశ్న. అదిపద కేవలములో మూడవ స్తలుయేవి ?

ఉత్త. స్వభావముతానైనదే అదిపద కేవల జాగ్రం, స్వభావము విడిచినదే అదిపద కేవలస్వప్నం, స్వభావలయమే అదిపద కేవల సుషుప్తి.

ప్రశ్న. అదిపదనకలములో మూడవ స్తలుయేవి ?

ఉత్త. సర్వశూన్యనిరాలంబము తానుగానుండుటయే అదిపదనకలజాగ్రం, సర్వశూన్య నిరాలంబము విడిచియుండునదే అదిపదనకలస్వప్నం, సర్వశూన్య నిరాలంబలయమే అదిపద నకలసుషుప్తి.

ప్రశ్న. అదిపదశుద్ధములో మూడవ స్తలుయేవి ?

ఉత్త. సచ్చిదానంద రహితముతాననేది అదిపదశుద్ధజాగ్రం, సచ్చిదానంద రహితమువిడిచియుండునదే అదిపదశుద్ధస్వప్నం, సచ్చిదానంద రహితలయమే అదిపదశుద్ధ సుషుప్తి.

ప్రశ్న. నిజపదములో మూడవ స్తలుయేవి ?

ఉత్త. ముగింపే కేవలం, యదార్థఅనుభవమేనకలం, మానమే శుద్ధం.

ప్రశ్న. నిజపద కేవలములో మూడవ స్తలుయేవి ?

ఉత్త. ముగింపుతానైనదే నిజపద కేవలజాగ్రం, ముగింపువిడిచి యుండినదేనిజపద కేవలస్వప్నం, ముగింపులయమే నిజపద కేవలసుషుప్తి.

ప్రశ్న. నిజపదనకలములో మూడవ స్తలుయేవి ?

ఉత్త. యదార్థఅనుభవం తానుగానుండుటయే నిజపదనకలజాగ్రం, యదార్థఅనుభవము విడిచియుండుటయే నిజపదనకలస్వప్నం, యదార్థఅనుభవలయమే నిజపదనకలసుషుప్తి.

ప్రశ్న. నిజపదశుద్ధములో మూడవ స్తలుయేవి ?

ఉత్త. మానముతానైనదే నిజపదశుద్ధజాగ్రం, మానమువిడిచియుండునదే నిజపదశుద్ధస్వప్నం, మానములయమే నిజపదశుద్ధసుషుప్తి. పదములు అయిదింటికి అవ స్తలు అరవై.

ప్రశ్న. సమాధిజ్ఞానములో త్వంపదదృష్టాంతమేది ?

ఉత్త. త్వంపదవాచ్యార్థములైన స్థూలశరీరాదిత్రయములున్న, జీవుడున్న విషిద్ధతేసి లక్ష్యార్థమైనసాక్షీయే తానుదీనికిదశముడు దృష్టాంతము.

ప్రశ్న. తత్పదదృష్టాంతమేది ?

ఉత్త. తత్పదవాచ్యార్థములైనవిరాట్, హిరణ్యగర్భ, మాయయైన శరీరత్రయములును ఈశ్వరుడున్నవిడిచి పేటికి లక్ష్యార్థమైన బ్రహ్మమేతాను దీనికి దృష్టాంతము రజ్జు, సర్పము.

ప్రశ్న. అసిపదదృష్టాంతమేది ?

ఉత్త. అసిపదవాచ్యార్థములైన సచ్చిదానంద పుసాభిత్రయమున్న, పరబ్రహ్మమునువిడిచి లక్ష్యార్థమైన సర్వసాక్షీయేతాను. ఇందుకుజాతి, వ్యాప్తి, దృష్టాంతము.

ప్రశ్న. అదిపదదృష్టాంతమేది ?

ఉత్త. అదిపదవాచ్యార్థములయినశుద్ధం, శూన్యం, స్వభావం, యాత్రయమున్నవిడిచి లక్ష్యార్థఅతీతసాక్షీయేతానుగానుండుట దీనికినానానామదృష్టాంతము.

ప్రశ్న. నిజపదమునకు దృష్టాంతమేది ?

ఉత్త. నిజపదవాచ్యార్థములైనయదార్థం, రహస్యం, ముగింపు, ఈశ్రయమువిడిచి లక్ష్యార్థమైన మానముగానుండుట దీనికియదార్థం దృష్టాంతము.

ప్రశ్న. సహజజ్ఞానం అనగానేమి ?

ఉత్త. ఒకవిషయాన్ని బహిర్ముఖమందును, అంతర్ముఖమందును, విశేషమోహముతో అనుభవించేటప్పుడు సహజభయము చెందుకాదు.

మందును తనయొక్క స్వానుభూతి విసువకుండుట సహజజ్ఞానం. అదియేలాగంటే, అతీతమైనయ్యాజ్ఞానమేబహిష్కృతముగా మానముగానుండకాలమందు మానజ్ఞానమనిన్ని, రహశ్యముతోచేరేటప్పుడు రహశ్యజ్ఞానమనిన్ని, యదార్థం చేరేకాలములో యదార్థజ్ఞానమనిన్ని, అతీతముతో చేరేటప్పుడు అతీతజ్ఞానమనిన్ని, యిటువంటిజ్ఞానం యెప్పుడున్ను తననువిడచియుండవందున యిదియే స్థిరజ్ఞానమని శ్రీదత్తాత్రేయస్వామి సనకాదులకుప్రపదేసింది, చిన్మూర్తినుజూపి కటాక్ష మొసగెను. ఆలాగున ఓయీ నైమిషారణ్యమందునుండు ఋషులుజ్ఞానమునుజూచి యీజ్ఞానోపదేశమును క్రమముగాపొందిన శిష్యునికిజ్ఞానియనిజెప్పిరి గనుక ఈజ్ఞానమే సహజజ్ఞానము.

ప్రశ్న. సాక్షాత్కార జ్ఞానమనగానేమి ?

ఉత్త. సర్వోదయం గా ప్రదయా స్తమాసరహితముగ నిత్యవ్రతాశమై అసంభావన విపరీతభావనలేక నిత్యనిరతిశయ నుఖముగావ్రతాసించును. దీనిలో నిశ్చయజ్ఞానమువల్ల సత్తునుమూసే ఆవరణాన్ని, సమాదిజ్ఞానమువల్ల చిత్తునుమూసే ఆవరణమున్ను, సహజజ్ఞానమువల్ల అనందమునుమూసే ఆవరణమున్ను చెడిపోవును. ఈయొక్క అనందం ప్రదయమయిగాకన్గుండును. సాక్షాత్కార దేనలో యెప్పుడున్ను వదలక నిత్యానందం గంభీరముగానుండును. అదియేలాగంటే మిక్కిలిదరిద్రునకు రాజ్యాధికారమువస్తే యెవ్విధముగాసంతోషపడునో నవిధముగానున్ను, గుడ్డివానికి కండ్లువస్తే నెవ్విధముగాసంతోషపడునో నవిధముగానున్ను, పుత్రమస్త్రీ కభర్తవస్తే నెవ్విధముగాసంతోషపడునో నవిధముగానున్ను, సీత

లోముకిగడి యోడదరిజేరగా వాటిలోనుండువారు నెవ్విధముగా సంతోషపడుదురో నెవ్విధముగానున్ను, పుపాననునికి యిచ్చదే వలె ప్రసన్నమయితే యెంతసంతోషపడునో నెవ్విధముగానున్ను వుండును.

ప్రశ్న. త్వంపద వాచ్యమునుదీసి లక్షమయిన సాక్షిజ్ఞానమొకటి వుంటే చాలదా?

ఉత్త. చాలదు. యెందుకనగా అఖండజ్ఞానంసిద్ధించదు. దృక్కు-అంతదృశ్యముగాజూచుటవల్ల తత్పదము తెలుసుకోవలెను.

ప్రశ్న. తత్పదవాచ్యార్థమునుదీసి లక్షమైనబ్రహ్మప్రకాశిస్తే చాలదా?

ఉత్త. చాలదు. యెందుకంటే బ్రహ్మానికి సచ్చిదానంద లక్షమువుండుట వల్ల లక్షగాన్ని విడిచి లక్షవస్తువును దెలియవలెనుగనుక అసివదమును దెలుసుకోవలెను.

ప్రశ్న. అసివదవాచ్యాన్ని విడిచి లక్షమయిన సర్వసాక్షిజ్ఞానం ప్రకాశిస్తే చాలదా?

ఉత్త. చాలదు. యెందుకంటే స్వయం అనేపేరునచ్చిదానంద స్వరూపమునగునువున్నదిగనుక దీనికి సాక్షిగానుండుటవల్లనున్ను, తెలుసుకొనే దీన్ని తెలుసుకోబడెడిన్ని వుండుటవల్ల అదివదాన్ని తెలుసుకోవలెను.

ప్రశ్న. అదివదవాచ్యాన్ని దీసి లక్షమయిన అతీతసాక్షిప్రకాశిస్తువుంటే చాలదా?

ఉత్త. చాలదు. యెందుకంటే యీవస్తువుగూర్వ్యమగుటవల్ల బుద్ధి మతత్వం గూర్వ్యవాదము అవుటవల్ల నిజపదం తెలుసుకోవలెను.

ప్రశ్న. అదివదవాచ్యాన్ని విడిచి మాత్రము ప్రకాశిస్తువుంటే చాలదా?

ఉత్త. చాలదు. యెందుకంటే మానముమాట్యమవుటవల్ల హాస్యము లోవస్తునిణాయము లేనందున మానాతీతమేవస్తువు అని కల్యాణసంభవరహస్యభోధచెప్పటవల్ల మానాతీతవస్తువును తెలుసుకొనవలయును. అదియెట్లంటే మానాన్ని దెలిసి దానివిడిచినవాడు తానుగదా తానేతానై నజ్ఞానస్వరూపము; అది సర్వానిష్ఠివిల్లక్షణముగానుండవచ్చును. ముందుచెప్పినప్రకారం సకలవ్యాపారముచేసిననుచేనును. యేకాలములోతలచినను యీవస్తువును విడిచి యితరవస్తువులను కనుపడకుండా యెప్పుడున్ను విడిచియుండుట వస్తువుగాకవుండుటవల్ల యిదివేదసమ్మతం. విలక్షణముగావుండటవల్ల అగమసమ్మతం అయినప్పుడు యిటువంటిస్థితివేదాగమ సమ్మతమని తెలుసుకొనుము. యిది సమాప్తము.

ప్రశ్న. వైరాగ్యత్రయమనగానేమి?

ఉత్త. మందవైరాగ్యము, తీవ్రవైరాగ్యము, తీవ్రతరవైరాగ్యము అని మూడువిధములు?

ప్రశ్న. మందవైరాగ్యమనగానేమి?

ఉత్త. గృహకృత్యములలోవుండి వాటిగుండావచ్చేటటువంటి కష్టముల యందు వినుచుజెంది సన్యాసమువుచ్చుకొనుట. ఈ సన్యాసము వల్ల జ్ఞానముకుదరదుగనుక యిదివ్యర్థము.

ప్రశ్న. తీవ్రవైరాగ్యమనగానేమి?

ఉత్త. శరీరమువుండవరకు సంసారమున్ను వాటితోచేరిన వ్యాపారాదులున్ను బాత్తిగా విడుచుట.

ప్రశ్న. తీవ్రతరవైరాగ్యమనగానేమి?

ఉత్త. బ్రాహ్మణులు చెప్పిన కర్మకాండమంతయు కల్పితమనిన్ని ప్రపంచము మిశ్రయనిన్ని కామితార్థపదపురుషియనియు వమనా న్నామూత్రప్రసాదులవలెవిడుచుట.

ప్రశ్న. తీవ్రవైరాగ్యములోగల యిద్దరుసన్యాసులెవరు?

ఉత్త. కుటిశకసన్యాసి, ప్రకూతుకసన్యాసియను వారలు.

ప్రశ్న. కుటిశకసన్యాసి, యనగానేమి?

ఉత్త. దేహబలముడిగినసంసారము చెయ్యజాలక జకనోటునే పుండ్రుటయే కుటిశకసన్యాసి.

ప్రశ్న. ప్రకూతుకసన్యాసియనగానేమి?

ఉత్త. దేహబలముదాహుస్థ్యముగాగలిగి దేశములున్న తీర్థయాత్రలున్న తిరిగేవాడు ప్రకూతుకసన్యాసి.

ప్రశ్న. తీవ్రతరవైరాగ్యములోగల యిద్దరుసన్యాసులెవరు?

ఉత్త. హంససన్యాసి, పరమహంససన్యాసియనువారలు.

ప్రశ్న. హంససన్యాసియనగానేమి?

ఉత్త. ఈసన్యాసికి ఈలోకములోముక్తిలేదు. సత్యలోకములో ముక్తియున్నదని పెద్దలు చెప్పుదురు.

ప్రశ్న. పరమహంస సన్యాసియనగానేమి?

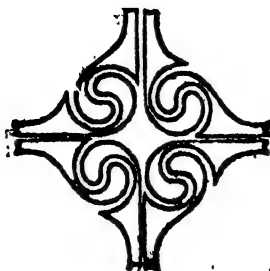
ఉత్త. ఈలోకములోనే ఈసన్యాసికిజ్ఞానోదయమై ముక్తికలుగు తున్నదని పెద్దలు చెప్పుచున్నారు.

ప్రశ్న. పరమహంససన్యాసులు యెన్నివిధములు వారెవరు?

ఉత్త. జిజ్ఞాసి, సుజ్ఞాని అని రెండువిధములు. ఈజిజ్ఞాసి మొదట మూ
కుఘాముల కధికారియనిపించుకొనును, సుజ్ఞాని, జీవన్ముక్తినిబొం
ది పరిశుద్ధప్రకాశమైన పెద్దజిజ్ఞాసినంసారమువిడిచివైచియైననుయుండు
రులేక బ్రాహ్మణుడుగానున్ను, క్షత్రియుడుగానున్ను, వైశ్యుడు
గానున్ను, శూద్రుడుగానున్ను, శ్లేచ్ఛుడుగానున్ను, స్వపచ్చు
డుగానున్ను, కుండాలుడుగానున్ను నైన యిన్ని విధములగు జాతు
లలోనై నయుండురు. ఈస్థితియంతటికి వైరాగ్యమువల్ల గలిగే
కాంతమే కారణము గనుక యితరముకాదు

నిర్వాణప్రకరణము సంపూర్ణము.

శైవల్యనవనీతసారసంగ్రహము సమాప్తి.

10186

